

A ROMÁNIAI ÍRÓK SZÖVETSÉGE
ÉS A MAROS MEGYEI TANÁCS
SZÉPIRODALMI FOLYÓIRATA

Főszerkesztők:
MARKÓ BÉLA
(1989. december – 2005.)
GÁLFALVI GYÖRGY
(2005. december – 2007.)

Főszerkesztő:	KOVÁCS ANDRÁS FERENC (vers)
Szerkesztők:	DEMÉNY PÉTER (esszé) LÁNG ZSOLT (kritika) SZABÓ RÓBERT CSABA (honlap) VIDA GÁBOR (próza)
Tördelőszerkesztő:	MOLNÁR ROZÁLIA
Korrektor:	SZŐCS KATALIN
Tipográfia:	BIRTALAN KÖLÖK ZSOLT IRSAI ZSOLT

TARTALOM

ALESSANDRO LEOGRANDE:

Katër i Radës. A hajóserencsétlenség (Librettó Admir Shkurtaj operájához; Patkó Éva fordítása) ■ 3

BEN JONSON:

Seianus bukása (Dráma; Mesterházi Márton fordítása) ■ 32

TITUS MACCIUS PLAUTUS:

A hőzöngő katona (Dráma; Karsai György és Térey János fordítása) ■ 136

TALÁLT VERS

BERTOLT BRECHT:

A mindennapi színházról (Részletek; Lőrinczi László fordítása) ■ 220

NÉVJEGY

LÁNG ZSOLT ■ 223

WWW.LATO.RO

[archívum](#) / [szerzők](#) / [hírek](#) / [Látó Színpad – képek](#) / [linkek](#) /
[szemle](#) / [Látó-repertórium](#)

Alessandro Leogrande

KATËR I RADËS A HAJÓSZERENCSETLENSÉG

LIBRETTÓ ADMIR SHKURTAJ OPERÁJÁHOZ

ELSŐ JELENET

Prelúdium

MÁSODIK JELENET

(Az olasz haditengerészet két tisztje)

EGYIK TISZT

Daga hét-három, Daga hét-három, ez itt India Delta Romeo, Romeo Delta India, vége.

MÁSIK TISZT

Itt Daga hét-három, vétel, vége.

EGYIK TISZT

Itt Delta Romeo, kérdezem, megkaptad-e, Foxtrot One Bravo az üzenetemet, vége.

MÁSIK TISZT

Eh, itt Daga hét-három, negatív, nem kaptam meg, vége... Ismételd meg, India Delta Romeo, ez itt Daga hét-három, vétel vétel, te vagy Foxtrot one Bravo, break... kérdezem, hogy megkaptátok a mi... az egy hat nulla nulla...

EGYIK TISZT

Daga hét-három, ez itt India Delta Romeo, ismételd meg, vége.

MÁSIK TISZT

India Delta Romeo, itt Daga hét-három, megerősítést kérek... az albán partok járőrözésének órarendjéről... hány óráig kell az albán partokat járőrözni, vége.

EGYIK TISZT

Az utolsó... eh, ameddig a fényviszonyok megengedik, kivéve, ha az együttműködő egység másképpen rendelkezik, break, vége.

MÁSIK TISZT

Delta Romeo, itt Daga hét-három, kérem megismételni.

EGYIK TISZT

Itt Delta Romeo, ez volna az utolsó, az albán partok járőrözése addig tart, amíg a fényviszonyok engedik, kivéve, ha az együttműködő egység másképpen rendelkezik, vége.

MÁSIK TISZT

Itt Daga hét-három, vétel, tudomásul vettem. Itt Daga hét-három, befejeztem...

EGYIK TISZT

Eh, itt Delta Romeo, tudomásul vettem. Vége.

MÁSIK TISZT

Ez Daga hét-három, értem a...

HARMADIK JELENET

(Valona, 1997 márciusa. A város a polgárháború kitörésének küszöbén az anarchia állapotában.)

ELSŐ HANG

Karcol, golyó, karcol, golyó, tűz, golyó, tűz, golyó, tűz, golyó, tűz, golyó, terror, golyó, terror, golyó, terror, golyó.

MÁSODIK HANG

Karcol, golyó, lő, golyó, lő, golyó, lő, golyó, lő, golyó, robban, golyó, robban, golyó, robban, golyó, robban, golyó.

HARMADIK HANG

Karcol, golyó, karcol, golyó, tűz, golyó, tűz, golyó, tűz, tűz, golyó, tűz, golyó, tűz, terror, golyó.

NEGYEDIK HANG

Karcol, golyó, lő, golyó, lő, golyó, durr, golyó, durr, golyó, durr, golyó, durr, golyó, robban, golyó, robban, golyó.

ELSŐ HANG

Robban golyó, robban golyó, tömeg, golyó, tömeg, golyó, sírhant, golyó, sírhant, golyó, sírhant, golyó, sírhant, golyó, seb, golyó, belek, golyó.

MÁSODIK HANG

Robban, golyó, telibe, golyó, telibe, golyó, telibe, golyó, telibe, golyó, telibe, golyó, belek, golyó, belek, golyó, belek, golyó, belek, golyó.

HARMADIK HANG

Robban, golyó, robban, golyó, robban, golyó, robban, golyó, robban, golyó, seb, golyó, seb, golyó, seb, golyó, seb, golyó, belek, golyó.

NEGYEDIK HANG

Robban, golyó, telibe, golyó, telibe, golyó, harc, golyó, harc, golyó, harc, golyó, harc, golyó, belek, golyó, belek, golyó, belek, golyó.

ELSŐ HANG

Robban, kiált, robban, kiált, robban, habzik, golyó, habzik, kiált, füst, golyó, habzik, golyó, terror, robban, terror, golyó, terror, robban.

MÁSODIK HANG

Robban, kiált, robban, füst, robban, füst, golyó, füst, robban, füst, golyó, robban, golyó, robban, robban, robban, golyó, robban, robban.

HARMADIK HANG

Robban, kiált, robban, kiált, robban, kiált, golyó, lő, robban, tűz, golyó, félelem, golyó, félelem, robban, félelem, golyó, terror, robban.

NEGYEDIK HANG

Robban, kiált, robban, füst, robban, lő, golyó, lő, robban, hullám, golyó, hullám, golyó, hullám, robban, robban, golyó, robban, robban.

ELSŐ HANG

Robban, golyó, robban, robban, tömeg, golyó, tömeg, robban, sírhant, golyó, sírhant, robban, sírhant, golyó, sírhant, robban, seb, golyó, belek, robban.

MÁSODIK HANG

Robban, golyó, telibe, robban, telibe, golyó, telibe, robban, telibe, golyó, telibe, robban, belek, golyó, belek, robban, belek, golyó, belek, robban.

HARMADIK HANG

Robban, golyó, robban, robban, robban, golyó, robban, robban, robban, golyó, seb, robban, seb, golyó, seb, robban, seb, golyó, belek, robban.

NEGYEDIK HANG

Golyó, golyó, robban, golyó, robban, golyó, robban.

ELSŐ HANG

Robban, golyó, telibe, robban, telibe, golyó, harc, robban, összetűzés, golyó, összetűzés, robban, összetűzés, golyó, belek, robban, belek, golyó, belek, robban.

MÁSODIK HANG

Golyó, robban, golyó, robban, golyó, robban, golyó, robban.

HARMADIK HANG

Golyó, robban, golyó, robban, golyó, robban, golyó, robban.

NEGYEDIK HANG

Golyó, robban, golyó, robban, golyó, robban, golyó, robban.

NEGYEDIK JELENET

(A mólón, embertömeg szalad a kis Katër i Radës motoros hajó felé.)

ELSŐ NŐ

Menj, menj, menj...

MÁSODIK NŐ

Nem, nem, nem...

HARMADIK NŐ

Lépj, lépj, lépj...

FÉRFI

Várj, várj, várj...

ELSŐ NŐ

Menj, menj, menj...

MÁSODIK NŐ

Nem, nem, nem...

HARMADIK NŐ

Lépj, lépj, lépj...

ELSŐ NŐ

Menj, menj, menj...

MÁSODIK NŐ

Nem, nem, nem...

HARMADIK NŐ

Lépj, lépj, lépj...

FÉRFI

Várj, várj, várj...

ÖTÖDIK JELENET

(A mólón, a Katër i Radës motoros hajó előtt)

ELSŐ NŐ

Nem megyek! Nem akarok menni!

Nem megyek! Nem megyek!

MÁSODIK NŐ

Olaszországba megyünk. Olaszországba megyünk.

Megyünk, megyünk, megyünk, megyünk.

Megyünk Olaszországba.

HARMADIK NŐ

Édes jó Istenem!

CSEMPÉSZ

Gyertek, üljetek fel! Gyertek, üljetek fel!

Gyertek, üljetek mind fel! Gyertek, üljetek fel!

ELSŐ NŐ

Miért menekülünk? Miért? Miért menekülünk?

Miért, miért, miért menekülünk?

MÁSODIK NŐ

Félek. Félek a tengertől.

Félek, félek.

HARMADIK NŐ

Hé, te, hé, te, hé, te, hé, te. Hova mész?

Hova akarsz menekülni? Hova mész?

CSEMPÉSZ

Pénz, pénz, pénz, pénz, pénz, pénz, pénz, pénz...

ELSŐ NŐ

Istenem! Istenem! Istenem!

Édes drága jó Istenem!

MÁSODIK NŐ

A tenger haragos, a tenger haragos.

A tenger nagyon haragos.

HARMADIK NŐ

Hagyjad, menj! Hagyjad, menj! Hagyjad, menj!

Hagyjad, hagyjad! Menj, menj!

CSEMPÉSZ

Szálljatok fel! Szálljatok fel! Szálljatok fel!

Szálljatok fel! Fel, fel, fel.

ELSŐ NŐ

Ó, óh. Óh, óh. Ó, óh. Óh, óh. Ó, óh. Óh, óh.

MÁSODIK NŐ

Miért lökdösödsz? Miért lökdösödsz? Miért lökdösödsz?

HARMADIK NŐ

Jössz? Jössz? Jössz? Jössz?

CSEMPÉSZ

Férfiak és asszonyok a hajóba!

Férfiak és asszonyok a hajóba!

ELSŐ NŐ

A kisbaba éhes. A kisbaba éhes.

A kisbaba éhes. A kisbaba éhes.

MÁSODIK NŐ

Be van szorulva. Be van szorulva. Túlságosan szűk.

Be van szorulva. Túlságosan be van szorulva.

HARMADIK NŐ

Nálatok van kenyér? Van nektek?

Nálatok van kenyér? Van nektek?

CSEMPÉSZ

Hétszázötven, nyolcszáz, nyolcszázötven, kilencszáz, ezer, ezeröttszáz,
kétezer.

ELSŐ NŐ

Mm, hát. Mm, hát. Mm, hát. Mm, hát.

MÁSODIK NŐ

Ej, ej, ej, ej...

HARMADIK NŐ

Menjünk oda, ahol jó szívvel fogadnak.

Menjünk oda, ahol jó szívvel fogadnak.

Menjünk oda, ahol jó szívvel fogadnak.

CSEMPÉSZ

Van nálad pénz? Nálad van a pénz? A pénz nálad van?

Nálad van? Nálad van? A pénz nálad van?

ELSŐ NŐ

(Elborzadva: az arcát csipkedi, keze lassan végigcsúszik az arcán.)

Pu pu pu pu pu pu pu pu pu pu pu pu pu

MÁSODIK NŐ

A vízbe esik. A vízbe esik. A vízbe esik.

HARMADIK NŐ

Add ide! Add ide a kislányt! Add ide! Add ide a kislányt! Add ide! Add ide!

CSEMPÉSZ

Szállj le vagy leszállítalak. Szállj le vagy leszállítalak.

Leszállítalak. Leszállítalak. Szállj le vagy leszállítalak.

ELSŐ NŐ

Levegőt, levegőt, levegőt, levegőt, nincs levegő.

Nincs levegő. Nincs levegő, levegő, levegő.

MÁSODIK NŐ

Rozsda, minden rozsdás, rozsdás.

Minden rozsdás, csupa rozsda, csupa rozsda.

HARMADIK NŐ

Minden a tengerbe visz, minden a tengerbe visz,

Minden a tengerbe visz, minden a tengerbe visz.

CSEMPÉSZ

Elég, elég, nincs több hely. Elég, elég, nincs több hely.

Elég, elég, elég, elég.

ELSŐ NŐ

Hova visztek minket? Hova? Hova visztek minket? Hova?

Hova visztek minket? Hova visztek minket? Hova? Hova? Hova? Hova?

MÁSODIK NŐ

Nem akarok menni. Nem akarok menni.

Nem akarok, nem akarok, nem akarok.

Nem akarok menni, nem akarok, nem akarok, nem akarok.

HARMADIK NŐ

Ne sírj, te! Ne sírj! Ne sírj, te! Ne sírj!

CSEMPÉSZ

Indulunk. Indulunk. Indulunk. Indulunk.

ELSŐ NŐ

Nem megyek! Miért is menekülünk? Istenem, Istenem, Istenem.

Ó, óh. A kisbaba éhes, óh. Nincs levegő. Pu pu pu. Hova visztek? Hova?

MÁSODIK NŐ

Olaszországba megyünk. Félek a tengertől. Haragos a tenger.

Nyomjad, lökjed, túlságosan szűk, ej, ej. A vízbe esik.

Minden csupa rozsda. Nem akarok menni!

HARMADIK NŐ

Ó, szűzanyám! Igen, te! Hova mész? Menj! Jössz? Van nálatok kenyér?
Menjünk oda, ahol jó szívvel fogadnak. Add ide a kislányt.
Minden a tengerbe visz, minden a tengerbe visz. Ne sírj, te, ne sírj!

CSEMPÉSZ

Szálljon fel mindenki! Pénz, pénz, pénz. Szálljatok fel, szálljatok fel!
Férfiak és asszonyok a fedélzetre! Hétszázötven. Pénz, pénz, pénz! Szállj
le vagy ledoblak.

ELSŐ NŐ

Pu pu pu. Nincs levegő. Óh. A kisbaba éhes. Ó, óh. Istenem, Istenem,
Istenem!
Miért menekülünk? Nem megyek!

MÁSODIK NŐ

Minden csupa rozsdá. A vízbe esik. Ej, ej, túlságosan szűk.
Nyomjad, lökjed! Haragos a tenger.
Félek a tengertől. Olaszországba megyünk.

HARMADIK NŐ

Folyó és tenger, minden a tengerbe visz. Add ide a kislányt!
Oda megyünk, ahol jó szívvel fogadnak. Van nálatok kenyér?
Jössz? Menjél, menjél! Igen, te. Hova mész? Ó, szűzanyám!

CSEMPÉSZ

Elég, elég, nincs több hely. Elég, elég, elég! Szállj le, vagy ledoblak.
Pénz, pénz, pénz. Hétszázötven.
Férfiak és asszonyok a hajóba!
Szálljatok fel! Szálljatok fel! Pénz, pénz, pénz. Szálljon fel mindenki!

HATODIK JELENET

(A mólón összegyűlt férfiak és asszonyok elkezdnek felszállni a Katër i Radës fedélzetére.)

MINDENKI KÖZÖSEN

Óh, Istenem, óh, Istenem, óh, Istenem, óh, Istenem!

MÁSODIK NŐ, HARMADIK NŐ

Óh, Istenem, óh, Istenem, óh, Istenem, óh, Istenem, óh, Istenem!

HARMADIK NŐ, CSEMPÉSZ

Óh, Istenem, Istenem, Istenem, Istenem,
Istenem, Istenem, Istenem, Istenem...

ELSŐ NŐ

Szűzanyám! Szűzanyám! Szűzanyám! Szűzanyám!...

HARMADIK NŐ

Allah, Allah, Allah...

MÁSODIK NŐ

A vízbe esik. A vízbe esik. A vízbe esik.

A vízbe esik. A vízbe esik. A vízbe esik...

ELSŐ NŐ

Szűzanyám! Szűzanyám! Szűzanyám! Szűzanyám!...

HARMADIK NŐ

Allah, Allah, Allah...

CSEMPÉSZ

Óh, Istenem, óh, Istenem, óh, Istenem...

MÁSODIK NŐ

Víz, víz, víz...

MÁSODIK NŐ

Víz, víz, víz, víz, víz, víz...

ELSŐ NŐ

Ó, óh. Ó, óh.

MÁSODIK NŐ

Ó, óh. Ó, óh.

CSEMPÉSZ

Folyó és tenger, folyó és tenger, folyó és tenger...

ELSŐ NŐ

Haragos a tenger. Haragos a tenger.

MÁSODIK NŐ

Félek a tengertől. Félek a tengertől.

Félek a tengertől. Félek a tengertől.

HARMADIK NŐ

Haragos a tenger. Haragos a tenger.

CSEMPÉSZ

Hétszázötven, nyolcszáz, kilencszáz, kilencszázötven, ezer, ezer.

MÁSODIK NŐ

Nincs levegő. Elakad a lélegzeted.

Nincs fény, minden elhomályosul előttünk.

HARMADIK NŐ

Ne sírj, te! Ne sírj, ne! Ne sírj többet!

Ne sírj, te! Ne sírj, ne! Ne sírj többet!

EGYIK NŐ

Ötszáz. Ötszáz. Ötszázötven. Ötszázötven.
Hatszázötven. Hétszáz. Hétszáz. Hétszázötven.

CSEMPÉSZ

Kilencszázötven. Kilencszáz. Nyolcszázötven.
Nyolcszázötven. Nyolcszáz. Nyolcszáz. Hétszázötven.

ELSŐ NŐ

Hétszázötven. Hétszázötven.

CSEMPÉSZ

Hétszázötven. Nyolcszáz. Hétszázötven.

ELSŐ, MÁSODIK, HARMADIK NŐ

Pu, pu, pu, pu, pu, pu, pu...

ELSŐ, MÁSODIK, HARMADIK NŐ

Nce, nce, nce, nce, nce, nce, nce, nce, nce, nce...
(a nyelvüket csettintik)

MÁSODIK NŐ

Háromszázötven. Ötszáz. Ötszáz. Ötszáz. Ötszáz.
Ötszázötven. Ötszázötven. Hatszáz. Menjél! Menjél!

HARMADIK NŐ

Háromszázötven. Négy százötven. Háromszázöt. Négy százötven.
Négy százötven. Menjünk! Menjél! Menjél!

CSEMPÉSZ

Ezer. Ezer. Kilencszázötven. Kilencszázötven. Kilencszáz.
Kilencszáz. Kilencszáz. Nyolcszázötven. Menjél! Menjél!

MÁSODIK NŐ

Hatszáz. Hatszázötven. Hétszáz, hétszáz.
Menjünk, menjünk, menjünk! Hétszázötven.

HARMADIK NŐ

Ötszázöt. Ötszázöt. Hatszázöt.
Menjünk, menjünk, menjünk! Hétszázötven.

CSEMPÉSZ

Nyolcszázötven. Nyolcszáz. Nyolcszáz. Nyolcszáz. Hétszázötven.
Menjünk, menjünk, menjünk! Hétszázötven.

ELSŐ NŐ

Menjünk, ahol jó szívvel fogadnak. Ahol meleget adnak.
Támogatnak minket. Adnak nekünk valamit.
Segítenek folytatni az utat.

ELSŐ NŐ, HARMADIK NŐ, CSEMPÉSZ
Fogadnak minket. Meleget adnak. Támogatnak.
Adnak nekünk valamit. Segítenek folytatni az utat.

MIND A NÉGYEN
Ej, ej, ej, ej, ej, ej...

ELSŐ NŐ, CSEMPÉSZ
Kétezer. Kétezer ötszáz. Ezerötszáz. Ezer.
Ezer. Kilencszázötven. Kilencszázötven. Kilencszáz.

MÁSODIK NŐ, HARMADIK NŐ
Kétszáz. Kétszáz. Kétszázötven. Kétszázötven. Háromszáz.
Háromszáz. Háromszázötven. Háromszázötven.

ELSŐ NŐ, CSEMPÉSZ
Kilencszáz. Nyolcszázötven.
Menjünk, menjünk, menjünk!
Nyolcszázötven. Hétszáz. Hétszáz. Hétszázötven.

MÁSODIK NŐ, HARMADIK NŐ
Ötszáz. Ötszáz. Menjünk, menjünk, menjünk!
Ötszázötven. Ötszázötven. Hatszáz. Hatszáz. Hatszáz.

ELSŐ NŐ, CSEMPÉSZ
Hétszázötven. Hétszázötven.
Menjünk, menjünk, menjünk!
Hétszázötven. Menjünk.

MÁSODIK NŐ, HARMADIK NŐ
Hatszázötven. Hatszázötven. Hétszáz.
Menjünk, menjünk, menjünk!
Hétszázötven. Menjünk!

ELSŐ NŐ
Indulunk, indulunk, indulunk...

MÁSODIK NŐ
Olaszország, Olaszország, Olaszország...

HARMADIK NŐ
Elindult, elindult, elindult...

CSEMPÉSZ
Indul a hajó, indul. Indul a hajó, indul. Indul a hajó, indul...

ELSŐ NŐ
Indul a hajó, indul. Indul a hajó, indul. Indul a hajó, indul...

MÁSODIK NŐ
Olaszország, Olaszország, Olaszország...

HARMADIK NŐ

Indulunk, indulunk, indulunk...

CSEMPÉSZ

Elindult, elindult, elindult...

ELSŐ NŐ

Elindult.

MÁSODIK NŐ

Indul.

HARMADIK NŐ

Elindultunk.

CSEMPÉSZ

Elindult.

MIND A NÉGYEN

Indul, indul, indul.

ELSŐ NŐ

Indulunk, indulunk, indulunk...

MÁSODIK NŐ

Olaszország, Olaszország, Olaszország...

HARMADIK NŐ

Elindult, elindult, elindult...

CSEMPÉSZ

Indul a hajó, indul. Indul a hajó, indul. Indul a hajó, indul...

HETEDIK JELENET

(Az olasz haditengerészet két tisztje)

EGYIK TISZT

Tehát, azt mondtam, hogy milyen propulzióval, ehhh... követünk, hogy megállítsuk ezeket a gumicsónakokat az olasz partok előtt. Tehát egy: kell nekünk... egy oldalelőny, hogy eléjük kerüljünk és cikk-cak-kozni tudjunk előttük, hogy ne tudjanak tovább haladni... Sibilla, itt Zefiro, hallasz engem?

MÁSIK TISZT

Itt Sibilla, vettem, vétel, vége.

EGYIK TISZT

Ehhh, azt mondtam, hogy amint találtok egy gumicsónakot, az egyik hajó a nyomába ered... hogy megállítsa az olasz partok előtt, vége.

MÁSİK TISZT

Itt Sibilla, minden tiszta, vége.

EGYIK TISZT

Óh, és ami a helikoptereket illeti, oscar-alfa-kilót alkalmazunk, hogy biztosak legyünk benne, egy helikopterünk mindig a levegőben van, hogy ehhhh... ehhhh... egy helikopterünk mindig levegőben van... Aliseo és Sibilla között, egy másik pedig köztünk és köztetek, tehát minden hajónak két küldetése lesz... ehhhh... egyik a tiétek, egyik a miénk, egyik ismét a tiétek és ismét a miénk. Vége.

MÁSİK TISZT

Itt Sibilla, vettem, vétel. Vége.

EGYIK TISZT

Zefiro Sibillának, indulhatsz.

MÁSİK TISZT

Itt Sibilla... ehhhh... ami a hatos irányító rendelkezését illeti, ha egyet-értetek, azt javasoljuk, hogy térjünk el a jelenlegi útvonaltól és sebességtől, mi utolérünk titeket, majd együtt megyünk a valonai kikötő előtti vizekre.

EGYIK TISZT

Ahhh... Eco Fox... itt Zeffiro, rendben, beleegyezünk, indulhattok, vége.

MÁSİK TISZT

Itt Sibilla, vétel.

EGYIK TISZT

Itt Zefiro Sibillának, vége.

MÁSİK TISZT

Itt Sibilla Zefirónak, rendben, vége.

NYOLCADIK JELENET

(A Katër i Radës motoros hajó lassan maga mögött hagyja a valonai kikötőt. A fedélzeten több mint százán, sok a nő, a gyermek és a csecsemő. Eközben közelít a Sibilla, az olasz haditengerészet egyik cirkálója, azzal a paranccsal, hogy – az olasz kormány által jóváhagyott 1997. márciusi új rendelkezések értelmében – állítsa meg a polgárháború elől menekülők partaszállítását.)

ZONJA

Solc'
Eldöngölve...
Solc'
Mint a föld
Pi...
Eldöngölve...
Solc'
Földbe döngölten, mint a föld
Elefántok
Pürrhosz
Istenek
Pürrhosz király
Mint a föld
Solc'
Férfiak
Solc'
Pürrhosz földbe szántva

...rrhosz
Az öregek azt mondják,
Ha Itáliába akarsz érni,
Menj a döngölt úton.
Fuvallat.
Biztonságos, mint a föld.
Pürrhosz, Épeirosz királya
Beszántotta a tengert,
Solc'
Ezt hozott.
Az út meg van jelölve,
Mint sóban a kereszt,
Férfiak és elefántok
Meghúzta a biztos útvonalat
Bedöngölve, mint a föld.
Kövesd a Vjosa áramlatát,
Tedd a hajókat a szád elé
Bízzál az istenek fuvallatában,

Így tett Pürrhosz is,
Amikor férfiakat és elefántokat hozott ide.

LIRI, BLERINA, ERMAL

Bedöngölve,
Mint a föld.
Bedöngölve, mint a föld
Mint a föld
Egy biztos, biztonságos út, mint a föld
Tengerverte tenger
Egy biztos, biztonságos út, mint a bedöngölt föld

ZONJA

Az istenek... rrr
Az istenek... rrr
Az istenek... rrr
Az istenek... rrr
Az istenek... rrr

Solc'
Solc'
Solc'
Solc'
Solc'

El, istenem!
Az öregek azt mondják
Az út Itáliába
Meg van jelölve.
Az út kereszttel van megjelölve.
Mint sóban a kereszt.
Sóban a kereszt.
Az út Itáliába
Meg van jelölve,
Mint egy kereszt.
Solc'
Sóban a kereszt.
Sóban.
Sóban.
Sóban.

EI
Segíts!

ERMAL

Órák és órák és órák és órák és órák
és órák és órák és órák és órák és órák
hosszat megdelejezve
a Szfinx, Szfinx, Szfinx előtt.
Csillogó vászon
ontotta az istenek erejét. Színes ködfolt,
hangok,
szavak,
nyelvjárások.
Megtanultam olaszul.
Az olasz nyelv,
gyermekkori álmok ringatója.
Szenvedés, bebugyolált, álmok.
Álmok étkeiből készült,
Álmok ízeiből.

LIRI

Aztán elkezdted zenélni,
Zenét akartál szerezni.
Zenész,
zenész lettél,
rögeszméd lett a hang,
minden élőlény titka, mely magában hordozta zenédet,
a dzsesszt.
Dapadasubi dapadapapa.
Dzsessz, azt mondtad, a dzsessz mindent megváltoztat.
De én soha nem hallottam még ezt a szót:
Dzsessz, dzsessz, dzsessz, dzsessz.

ZONJA, LIRI, BLERINA, ERMAL

Soha nem hallottuk ezt a szót
Soha
Dapadasubi dapadapapa.

LIRI

Hűsz voltál, amikor a felkelés kitört...

ERMAL

A tenger nem ijeszt meg...

LIRI

...ölelkeztek a fegyverek...

ERMAL

A nőekkel és gyerekekkel tömött hajó nem ijeszt meg...

LIRI

Dapadapasubi dapadapapa.

LIRI, ZONJA

...a kiáltások egyre hangosabbak lettek...

ZONJA *kiált*

BLERINA

Szétmorzsolódott...

BLERINA, ZONJA

... minden bizonyosság.

ERMAL

...az a szürke fémes hajó hideg, mint a szobrok.

LIRI, ZONJA *kiáltanak*

KILENCEDIK JELENET

(Az olasz haditengerészet két tisztje)

MÁSIK TISZT

Delta Romeo, vétel, kérem megadni az útvonal pozícióját és a sebességet, vége. Delta Romeo vétel, vége. Lima Sierra Delta Romeohoz, radio check, vége. Lima Sierra Delta Romeohoz, kérem megadni az útvonal pozícióját és a sebességet, vége. Delta Romeo, vétel, vége... Oscar Hotel Lima Delta Romeohoz, radio check, vége.

EGYIK TISZT

Maridipart Taranto azt az utasítást adta Sibillának, hogy ismételten hajtsa végre a harrasment manővereket, amíg el nem érik a brindisi kikötőt. A Sibilla célja visszafordítani őket, vége.

MÁSIK TISZT

Harrasment. A Sibilla egy manővert hajt végre... egy olyan filmes akciót, ami zavaró hadműveletet jelent, a célpont feltartóztatását és mozgásának ellehetetlenítését. Vége.

EGYIK TISZT

Ismételjétek meg a harrasment akciót! Fokozátok a zavaró manővereket! Vétel, vége.

TIZEDIK JELENET

(Miközben a Sibilla cirkáló fokozza a harrasment akciót, és ezzel ellehetetleníti a Katër i Radës sima hajózását, a kis motoros hajó a hullámok közt imbolyog.)

ZONJA

Gyere, Blerina!
Gyere, vár minket apa.
Gyere, Blerina, gyere!
Gyere, átkelünk a tengeren.

BLERINA

Nincs levegő
Por
Rozsda
Meleg szelek
Petróleum
A torkomat szorítja
Hányás.

ZONJA

Gyere, átkelünk a tengeren.
Gyere, vár minket apa.

BLERINA

Halovány asszonyok
Sírnak a gyerekek
Rozsda
Hányás
A gyomrom, anya, a gyomrom.
(A hajó egyik oldalról a másikra dobogálja őket.)

EGY NŐ A FEDÉLZETEN

Forduljatok meg...
Azt hiszitek, ez könnyű?
Visszafele menni.
Az íjat kelet felé irányítani,
Saseno zöld mezői felé,
és szaladni, szaladni, szaladni...
Térjete vissza a kikötőkhöz.
Újracsomózni a köteleket.

Leszállni a hajókról.
Visszafele menni a mólón.
Visszatérni saját házainkba.
Visszakapcsolni a tévéket.
Hallgatni a lövéseket,
a kiáltásokat,
a szirénákat,
a bombákat.

BLERINA

A portól nem lehet lélegezni, anya.

A rozsdától nem tudok beszélni, anya. Miért repül a hajó?

ZONJA

Ez csak a tenger...

BLERINA

Innen oda?

ZONJA

... és átölel és elvisz.

ZONJA, LIRI, BLERINA, ERMAL

És fel és le, és fel és le, és fel és le.

ZONJA

Fogd meg jól a kezemet!

BLERINA

Repülnek a hajók, repülnek.

BLERINA

(ősi albán mondóka)

Egy kiskanál anyának,

Egy kiskanál apának,

Egy kiskanál nagymamának,

Egy kiskanál anyának.

LIRI

Hiábavaló utópia...

ERMAL

Cikk-cakkban, anya...

LIRI

... szakáll nélküliek...

ERMAL

... a szürke vashajó cikk-cakkban követ minket, anya...

LIRI
... álmokból szőtt...

ERMAL
Cikk-cakkban zárja el az utunkat.

LIRI
... legendákból...

ERMAL
Ugat, mint egy vadászkutya.

LIRI
Menj fel, Ermal.

ERMAL
Odaérünk, anya...

LIRI
Ne maradj itt! Menj fel, Ermal!

ERMAL
Odaérünk, mint a többiek.

LIRI
Ne maradj itt!

ERMAL
Odaérünk, mint mindig...

LIRI
Menj fel...

ERMAL
... anya.

EGY NŐ A FEDÉLZETEN
Forduljatok meg...
Harrasment.
Harrasmentnek hívják:
egy olyan filmes akció, ami zavaró hadműveletet jelent,
a célpont feltartóztatását
és mozgásának ellehetetlenítését.
Harrasment.
Célpont.
Szándékos zaklatás.
Cikk-cakkban manőverezni,
Eléjük állni.
És mögéjük.

És aztán ismét eléjük és mögénk.
És ha valaki nem akar visszafordulni?
ZONJA, BLERINA, LIRI, ERMAL
A törvényt nem ismerő arctalan cápák jövője.
ZONJA
Törvényt nem ismerő cápák, arctalan cápák, szívtelen cápák, cápák.
ERMAL
Ámen.
BLERINA
Nem játszom többé, nem alszom többé, nem éneklek többé,
nem nevetek többé, nem táncolok többé.
ERMAL
Nincs többé hely a hangjegyeknek, a nevetésnek, az álmoknak, a
dzsessznek.
ZONJA
A levegő hideg a sótól.
LIRI
Shiqpëri.
BLERINA
A portól nem tudok lélegezni, anya. A rozsdától nem tudok beszélni,
anya.
Valona, szürke Valona. Szürke a hajó.
ERMAL
A düh és a romok között nincs remény, sem élet, csak örvénylő szo-
morúság.
ZONJA
Kiáltások és sópermet.
LIRI
Otthon kellett volna maradnunk.
BLERINA
Csokit fogunk enni.
ERMAL
Forduljatok vissza!
ZONJA
Hej, hej, hej Shiqpëri.
LIRI
Haza, haza.

BLERINA

Forduljatok vissza!

ERMAL

Már csak ennyink maradt: a gyerekeink, az asszonyaink.

ZONJA

Akik menekülnek, akik szaladnak, akik szabadulnak, akik...

LIRI

Hallgassátok a kezeinket!

BLERINA

Ez a világ legősibb játéka.

ERMAL

Mi vagyunk a tegnapi fiai, a holnapi fiai. A holnapi fiai. Mi vagyunk...

ZONJA

Akik kiáltanak, akik nem hallanak.

LIRI

Vlora!

BLERINA

Hangos kiáltások, magas hullámok.

ERMAL

Sokan vagyunk, több mint százán.

ZONJA

Térjünk vissza házaikba.

LIRI

Nincs többé ház. Nincs többé élet a romok között, a düh között.

Csak homályos elmerülés, csak örvénylő szomorúság.

BLERINA

Egy, kettő, három, négy, öt, hat...

ERMAL

Hallgassátok meg a tekintetünket.

ZONJA

Több mint százán vagyunk, asszonyok és gyermekek.

Több mint százán vagyunk, asszonyok és gyermekek.

Több mint százán vagyunk asszonyok.

LIRI

Menj fel, menj fel, Ermal!

BLERINA

A jövő a farkasoké. A jövő a farkasoké.

ERMAL

Forduljatok vissza!

ZONJA

Ámen. Ámen.

LIRI

Kiáltások és sópermet.

BLERINA

Nem alszom többé, nem éneklek többé, nem játszom többé.

ERMAL

Hangosbeszélő, hangosbeszélő, hangosbeszélő.

TIZENEGYEDIK JELENET

(A nyílt tengeren. A Katër i Radës és a Sibilla egyre közelebb kerülnek egymáshoz.)

EGY KATONA

(A Sibilla fedélzetén, hangosbeszélőn)

Forduljatok vissza!

Forduljatok vissza!

A KATËR KÓRUSA

Nincs nálunk fegyver, egy sem,
csak a gyermekeink vannak itt,
némák a hidegtől.

Kisebezte őket a só,
kifehéredtek a nedvességtől.

Vigyétek a gyermekeket,
hogyan lássák meg a szárazföldet.

Nem hozunk magunkkal sem dühöt,
sem háborút.

EGY KATONA

(A Sibilla fedélzetén, hangosbeszélőn)

Forduljatok vissza!

Elő a fegyvereket!

Nincsenek gyermekek, szedjétek elő a fegyvereket!

A KATËR KÓRUSA

Csak a holnapi kenyérünk,
takarókba csomagolva,

ujjaink közt fogjuk, a kezünkben.
Vigyétek a gyermekeket,
hogy a szárazföldön játsszanak.
Vigyétek őket, messze a háborútól.

(Az akció teljében, a harrasment manőver legfeszültebb pillanatában, a Sibilla cirkáló nekimegy a Katër i Radës motoros hajónak. A kis hajó felborul. Segélykiáltások.)

TIZENKETTEDIK JELENET

(A Katër i Radës motoros hajót ellepi a hullámok. Rengeteg a hullá. Liri, Zonja, Blerina és csaknem az összes gyermek és asszony odavész a hajószerencsétlenségben. Ermal a kevés túlélő egyike.)

ERMAL

Felfalta őket a tenger.
A tenger él: mint minden élőlény,
ha akar, megkímél,
ha akar, felfal.
A tenger felfalta őket.

Hallottam a hideg lemezek zaját.
A hajó már nem volt.
Anyám már nem volt.
A nők és a gyermekek már nem voltak.
A szörnyeteg lába előtt
kerestem menedéket.
Az emberek úgy úsztak a víz tetején,
mint merev fák,
másokat pedig bekebelezett
a tengerünk gyomra.

Nincs élhető élet a halál után.
Nincs élet a halottak számára,
nincs élet az élők számára.
„Menj fel, ne maradj itt.
Menj fel, a csillagok alá.”
„Menj fel, ne maradj itt.

Menj fel, a csillagok alá.”
A lehelet amely megmentett,
mint egy óra ketyegése,
kíséri minden éjszakámat.
Nincs elérhető élet a halál után.

Lecsuktam a zongorát.
A dzsessz árnyék, mint az összes többi.
A múlt csak víz és rozsda.
Hamu és só.
A tenger túloldalán a szárazföld
kifakult ködfolt.

TIZENHARMADIK JELENET

(Két tiszt a parancsnoki hídon)

MÁSİK TISZT

Ej, Daga hét-három, szünet, ehhh... értesítést kaptunk, hogy 34 személyt halásztak ki, ebből 30 felnőtt, 2 nő és 2 gyermek, valamint 81 holttestet, vége.

EGYIK TISZT

Ez itt India Delta Romeo, megerősítést kérek, hogy 34 személyt halásztak ki, ebből 30 felnőtt, 2 nő és 2 gyermek, valamint 81 holttestet, vége.

MÁSİK TISZT

ITS Zeffiro engedélyt kért az albán partok járőrözésének újratekzésére, vétel, az albán partok járőrözésének újratekzésére, vége.

EGYIK TISZT

Ismételd meg, ismételd meg, vége.

MÁSİK TISZT

Charlie Tango, vége.

EGYIK TISZT

Óh, ez itt India, Charlie Tango... Zulu 15, Victor... kérdzem, milyen a forgalom, vége.

MÁSİK TISZT

India, Charlie Tango Victor.

EGYIK TISZT

India Alfa Eco Foxtrot India Charlie Tangótól, vétel, vége.

MÁSIK TISZT

Eco Foxtrot Charlie Tangótól... Bravo Zulu.

EGYIK TISZT

Bravo Zulu.

MÁSIK TISZT

Foxtrot Charlie Tangótól.

EGYIK TISZT

Eco Foxtrot, Charlie Tango, eltávolodni, vége.

MÁSIK TISZT

India Alfa Eco Foxtrot, ez itt Charlie Tango, error!

TIZENNEGYEDIK JELENET

(Az otrantói csatorna nyugodt hullámain)

AZ ELTŰNTEK KÓRUSA

Átkozott légy,

Átkozott csatorna,

Otrantói csatorna.

Hogy száradnál ki, mint tűző napon a föld,

Hogy változnál át vízből úttá,

nem szakadékká, nem mezővé.

Halál tengere, jusson eszedbe

a sok elsüllyedt hajó.

Tenger, jusson eszedbe

a sok elsüllyedt hajó,

az éhség és háború elől menekülő

hajóra szállt asszony,

minden ember, kit gyomrodba bekebeleztél,

minden gyermek, ki barlangjaidban raboskodik.

Halál tengere, jusson eszedbe

a nagypénteki bűn,

a mítoszok ártatlansága,

a hadsereg elvakultsága.

A szürke fémhajó,
a széthasadt lemezek,
és a só, amiktől rozsdásak lesznek az álmok.

POLIFONIKUS KÓRUS

Hullámokat hordozó tenger,
Hullámok, amiktől reszketünk,
Gyere elő, szerencsétlen Anya.

AZ ELTŰNTEK KÓRUSA

Kereszt a vízben.
Kereszt a vízben.
Kereszt a vízben.
Soha nem térek vissza.
Soha nem térek haza,
sem jóra, sem rosszra.
Keress meg, jó anyám, sokan vagyunk.
Keress meg, jó anyám,
itt minden sötét.
Sötét van,
sötét van,
sötét van.
Sötét,
sötét,
sötét,
sötét.

MÁSODIK és NEGYEDIK HANG

Sötétség.

ELSŐ és HARMADIK HANG

Sötét.

POLIFONIKUS KÓRUS

Gyere elő és áldd meg őket,
mondd, hogy térjenek vissza,
mert egyedül te szereted őket, Anya.

PATKÓ ÉVA fordítása

Ben Jonson

SEIANUS BUKÁSA

(Bemutatták 1603-ban a Király emberei)

Szín: Róma.

SZEREPLŐK:

TIBERIUS caesar, Livia fia, id. Drusus apja (játszta Shakespeare)

SEIANUS (játszta Burbage)

ARRUNTIUS, szenátor

SILIUS, hadvezér

SABINUS, szenátor

LEPIDUS, szenátor

CORDUS, történetíró (ellenzékiek)

TERENTIUS, Seianus barátja

LATIARIS, följelentő

MACRO, a pretoriánus gárda parancsnoka

AGRIPPINA, Germanicus özvegye, Augustus unokája, Nero,
ifj. Drusus és Caligula anyja

PRAECO

HÍRNÖK

id. DRUSUS, Livia férje; NERO, ifj. DRUSUS, CALIGULA, Germanicus
fiai; GALLUS, szenátor;

REGULUS, konzul; LACO, órparancsnok; EUDEMUS, orvos; RUFUS;

VARRO, konzul, Seianus híve; COTTA; AFER, szónok; HATERIUS,

szónok; SANQUINIUS, POMPONIUS, POSTUMUS, följelentők; TRIO,

konzul; MINUTIUS, SATRIUS, NATTA, OPSIUS, följelentők;

LIVIA, id. Drusus felesége, Seianus szeretője; SOSIA, Silius felesége;

TRIBUNUS parancsnokok; LIKTOROK; PAP.

I.

(be Sabinus és Silius)

SABINUS: Üdv, Caius Silius!

SILIUS: Titius Sabinus, üdv!

Ritkán jársz az udvarnál.

SABINUS: Jól se járok.

SILIUS: Igaz: az udvar nem a mi világunk.

SABINUS: Nem, Silius, nem vagyunk jó szervezők;

Nem műveljük a szép művészetet,

Mely a kor kegyelt kedvencévé tenne.

Nincs több váltás arcunk, se villás nyelvünk,

Se nyálkás testünk, mely jól felragad

Csigamód a festett falra; hogy hasmánt

Felkússzunk a magas polcra, ahonnan

Rossz szolgálaként majd úgyis leesünk.

Nincs bűnünk, így nagyság se fenyeget;

Udvari, állami szép hivatalt

Gaztettek árán soha nem szereztünk;

Sötét titok nem éget, nem fizetnek

Érte sápadt elkövetők, de éber

Gyanújuktól sem kell félnünk; nem áll

Érdeünkben, hogy kiforgassuk őket

A vagyonukból. Az efféle rangért

Mi nem tülekszünk.

(be Satrius és Natta)

SILIUS: Bezzeg az a két

Illető.

(be Latiaris)

SABINUS: Üdv, jó rokon, Latiaris.

SILIUS: Satrius Secundus és Pinnarius Natta.

Seianus kliensei, becses tervek

Tudói; ha kitépve napvilágra

Jutna rejtélyes szívük, nem akadna

Ócska bűn, melyhez törzsük nem növesztett

Kellő tagot. E kettő hazudik,

Hízeleg, esküszik, rágalmaz, és

Mosolyogva elárul; majd bevádol,

S halált kér rád a birtokaidért.
A torkod besúgással vágja el;
A palota füstjét pénzért eladja;
Nevet, ha az úr is, izzad, ha ő is;
Fázik, melege van, ahogy az úrnak;
Kedvet, ruhát az úr szerint cserél;
Figyeli, mint az őrszem a napórát,
Híven a türkizt az úr gyűrűjében;
Rozzant, délceg, amint az úr; s dicséri
Ha sárgát pössent, vagy ha hegyeset köp,
Ha könnyű széke van, ha jókat szellent;
Figyelmét semmi el nem kerüli.

SABINUS: Haj!

Mindez alig érdemel említést
Ahhoz képest, ami még aljasabb,
Sunyibb hízelgés fertőzi a kort.
Mert nemcsak köznemeseink buzognak
Jólétükért ilyen dögletes módon:
De konzulok, praetorságot viselt
Férfiak, s megannyi szürke szenátor,
Ki hónapszám lapít, majd hirtelen
Felpattan, s beterjeszt valami mocskos,
Szolgalelkű törvényjavaslatot;
Úgyhogy Tiberius elmenőben gyakran
Így kiáltott: „Ó, rabszolga-lelkű
Ember-faj!” Mert még ő is – a szabadság-
Jogok hírhedt ellenzője – utálja
Ezt a csúszómaszó törleszkedést.

SILIUS: Hát, úgy kell nekünk, s az is, ami jön még.

Gőgünk, fegyverkezésünk, gyűlölségünk
Kiváltotta az istenek haragját;
Pár tucat éve szabadnak születünk,
A hódított világ gazdáiként;
Egy urunk volt, ennen indulatunk,
Annak vetettük alá jogainkat;
Egy ember kénye-kedvének utóbb,
Aztán soknak: egy lakájnyelvű kém
Ha följelent, rajta, és rajtatok,

Vagyonunk, éltünk fölött úr lehet.
Gyanús a nézésünk, s a szavaink,
Bármily szelídek, bűnünket takarják;
Álmodni sem merünk, se gondolkodni
Nemsoká: az is felségárulás lesz.
SABINUS: A spiclinek a zsarnok jogot ad,
S az az áldozatból gyilkost farag.
(be Cordus és Arruntius)

Üdv, Cremutius Cordus.
CORDUS: Üdv, uram.
(Latiaris és Natta összeség)

NATTA: Ki jött Sabinushoz?
LATIARIS: Bizonyos Cordus.

Római polgár, annaleseket
Ír újabban, azt mondják, tehetséges.
NATTA: És kiről ír?
LATIARIS: Azt hiszem, Pompeiusról,
Caius Caesarról s a mostaniakról.

NATTA: És a mostani helyzetben hol áll?
Germanicus pártján? Vagy Drususén?
Vagy a mienkén?

LATIARIS: Most még nem tudom.

NATTA: A jelen kor eléggé kényes téma.

Láttál belőle netán valamit?
LATIARIS: Nem én; de nemsokára közreadja.

NATTA: Cordus, azt mondod?

LATIARIS: Igen.
(mindketten el)

SABINUS: Az idők
Mások, Arruntius.

ARRUNTIUS: Nem. Az emberek,
Azok mások. Szánalmasak, silányak
Vagyunk, elfajzottak dicső atyáink
Törzsökétől. Hol van az isteni
Cato lelke? Mikor Caesar gonosz volt,
Ő mert jó lenni; és volt ereje
Szabadon halni, szolgaként nem élni.
Hol a hú Brutus, ki (beígért kegyektől

Meg nem szédülten) oly bátran döfött
Tőrével szörnyeteg szívébe annak,
Ki szolgasorsra szánta a hazát?
Távoztak a fényből. Szent szellemük
Összekotort hamvaik közt az urna
Mélyén nyugszik, és a mai kebelben
Örök tűzüknek szikrája sem izzik,
Szalmaláng van és füst; darvadozunk,
Semmi római bennünk, semmi jó,
Semmi merész. Cordus jól mondta ki:
„Cassius volt az utolsó római.”

SABINUS: Drusus úr jön.

(Drusus átvonul a színen, Haterius kíséri)

HATERIUS: Drusus herceg! Utat!

SILIUS: Én kedvelem.

ARRUNTIUS: Mulatós, léha ifjú,
Nem bíznék benne.

SABINUS: Ifjú és bohó,
Majd kinövi. Úgy látom, napra nap
Nemesebb módon viseli magát;
S a nép lelkét úgy nyeri meg, amint
Az apja elveszíti. Kedvelem,
Főként mert Seianusszal szembeszáll.

SILIUS: S én, mert Germanicus három fia
Íránt jó szívvel van; ami világos
Elmére és nemes lélekre vall:
Nem irigylí apjuk dicső nevét.

ARRUNTIUS: E név éltében-holtában az ádáz
Irigység fölé magaslott. Ember volt!
Ha maradt a régi virtusnak magva,
Őbenne élt.

SILIUS: Tán a gyümölcse inkább,
Arruntius. Sabinus meg én közelről
Ismerhettük, és tanúskodhatunk
Híveiként (ő barátjának hívott).
A virtus volt maga; tettei
Természetében inkább isteni,
Mint emberi; teste is éppen oly szép,

Mint szelleme, arca éppen oly fényes,
Mint híre. Úgy élt rangjával – szelíden,
Komolyan és méltóságteljesen –
Hogy ne sértsen mást, és ne tömjénezzze
Önmagát. Pompa, dísz a temetésén
Kevés volt; de volt becsületes bánat,
Csöndes gyász, mit megrendült katonák
(Kik könnyet csak foglyuk szemében látnak)
Éreznek ily veszteség esetén.

CORDUS: Ha alakjukat, korukat, haláluk
Módját és helyszínét megfontolom,
Nagy Sándorral vonhatnám párhuzamba:
Mindkettő szép volt, magas származású
Alig harminc, és messze idegenben
A sajátjaik végeztek velük.

SABINUS: A haláluk talán hasonlatos.
De méltatlanul hasonlítanád
Életét ama kéjsóvár, szeles,
Szédült, beborozott makedonéhoz.
Ami abban jó volt (a sikerek,
A vitézség), az Germanicusé is;
De a régi rómaiakból benne
Még megmaradt Pompeius méltósága,
Caesar szelleme, Cato tisztasága,
Brutus bölcsessége, s mindeme virtus,
(Mely másban külön is tündökletes volt)
Őbenne egyé vált. Ő volt a jóság;
S dicséretünk, akár számos folyó,
Egy apadatlan forrásból fakad,
És bőven árad, egyre.

ARRUNTIUS: Túl nagy is volt
A korhoz, s ezt tudták azok, akik
Elvették tőlünk.

SABINUS: Kiemelkedett,
És szerették; van erre régi fortély,
(Mivel rendesen él a hatalom)
Hogy elkaszálják: tetszetős ürüggyel
Háborúba vagy követségbe küldik,

Hol elfonnyad idegen ég alatt,
S hétrét hajlik – ezt is tették vele.
Tiberius meg a finom nagyasszony
Ráküldött segítőket, hogy piszkálják,
Hogy lázadást szítsanak; lefitymálják
Nagy tetteit, pimaszul eltagadják
Parancsait; hogy felségárulást
Bizonyítsanak rá. De mind kivédte
Bölcsen a cselfogást – hát ravasz mérget
Szereztek, hogy a művet betetőzzék.
(*be Seianus, Satrius, Terentius etc – átvonulnak a színen*)

CORDUS: Itt jön Seianus.

SILIUS: Lesz itt görnyedés,
Hasra rogyás, figyeld csak.

ARRUNTIUS: Csúszómászók.

SEIANUS: Láttam őket. Elég. Mondjad.

SATRIUS: Uram,
Van itt egy római úr, aki venne...

SEIANUS: Neve is van?

SATRIUS: Méltóságos uram:
Eudemus, Livia orvosa,
Drusus nejéé.

SEIANUS: Mondd tovább. Tehát
Venne...

SATRIUS: Egy tisztí rangot, jó uram.

SEIANUS: És mennyit ad?

SATRIUS: Ötven szeszterciust.

SEIANUS: És a fickó Livia orvosa?

SATRIUS: Igen, uram. S a válaszod?

SEIANUS: Mire?

SATRIUS: A tisztí rangra. Ezt az úriembert
Kedvelni fogod, ha megismered;
És híveddé teszed az adománnyal.

SEIANUS: Adja a pénzét, s hozzá a nevét.

SATRIUS: Méltóságos uram, köszönöm.

SEIANUS: Várjál.

Ismered ezt a fickót? Tanult ember?

SATRIUS: Úgy hírlík, uram; csavaros eszű.

SEIANUS: Vezesd hozzám a keskeny kisszobába,
És hagyj magunkra, bizalmas panasz
Dolgában kérem tanácsát. – Eredj.
(*Seianus, Satrius, Terentius etc. el, Seianus két-három kliense marad*)

ARRUNTIUS: Még egy? Megint? Ó, csúszó-mászó lett ma
A becsület! Ó, látod ezt, te Nap,
S mi látunk téged még? Veszítse el a nappal
Világát, ha az ember elveszíti
Szégyenérzetét, s üres életéért
Elárulja értelmét életének.

SILIUS: Ha Jupiter ront, Seianus javít.
Udvari isten, s ha fő-, derék-, térd-
Hajlításokkal elnyerik kegyét,
Többet tehet, mint minden églakó
Ezer hekatombáért. Napunk-éjünk
Ő szabja meg; Pokol-Elízium
Egy pillantása; alvilági bírák,
Fúriák, kénkő? Áh! Egy fintorában
Ott lakik mindez; és egy mosolya
Túlszárnyal bármely költői nyavalygást:
Nektár, árnyas liget...

ARRUNTIUS: Fiú-cseléd.
Ismertem Caius asztalánál: pénzért
Prostituálta sűrűn-használt testét
A fő-ínyenc, dagadt Apiciusnak;
Akkoriban hírhedt hím-rima volt.

SABINUS: Most a nagy arcok közt a második.
Társ a Birodalom élén, a képét
Tiberiuséval egy zászlóra festik;
Rendelkezik címek-rangok fölött:
Kormányzó, centurió, tribunus,
Praetor, konzul – akiről eddig Róma
Szava döntött – most az ő áruja.
Házába gyűlik mind a földnek kincse –
Vagy harácsa.

SILIUS: Nemrég katonai
Erőre is szert tett. Mert összevont
Egy táborba minden pretoriánust,

S ő a parancsnok. Azzal, hogy a szétszórt
Seregben hamar kész a zendülés;
Ha hirtelen műveletre van szükség,
A csapatok egyesült ereje
Hatékonyabb; s a katonák fegyelme
A várostól távol megbízhatóbb.

SABINUS: A táborban szépen szervezkedik.

Név szerint szólítja a katonát,
A java harcost lakomára hívja,
S az megy – hasznáért, nem is szeretetből.
Ő, bár nyíltszívű, kedves sose volt,
Sötét célja végett most bőkezű,
Szinte pazarló, ha ambícióját
Segíti így.

ARRUNTIUS: Van még ambíciója?

Van tán még egy lépcsőfok fölfelé?
Magasabbra? Mi akar lenni még?

SILIUS: Imperátor.

ARRUNTIUS: A cím Tiberiusé
Marad, remélem, bár kihull kezéből
A hatalom.

SILIUS: No persze, amíg él.

ARRUNTIUS: Ha meghal, Drusus jön. S ha ő bukik,
Jön Germanicus bátor ivadéka,
Három szám szerint; sok (sok?) hogy kelepcét
Állítson nekik.

SABINUS: Fondorlatai
Mélyét nem ismerem; a jelenen
Nyilván túlmutatnak.

ARRUNTIUS: Az istenekre!
Ha tudnám, hogy ily aljasságot tervez,
Kettévágnám karddal a koponyáját,
S megbizonyosodván, a két kezemmel
Szórnám szét lüktető agyvelejét,
Miszlikbe szedném azt a kígyófészket.

SABINUS: Figyelnek ám, Arruntius.

ARRUNTIUS: Pokol!
Megmondom én a gazdájuknak is!

(Seianus kliensei felé fordul)

Urak! Ide se néztek?

SABINUS: Csöndesedj.

(be Satrius és Eudemus)

SATRIUS: Egy perc, és itt lesz. Sétáljunk kicsit.

Eltűnődteél, Eudemus?

EUDEMUS: Nem, uram.

(félre) Mért pécézett ki éppen engem így?

Jupiter és Apolló hozza jóra.

SATRIUS: Megcsinálod a szerencséd, Eudemus,

Ha erre utat és módot találsz.

Csak ismerd ki a kedvét – akkor, hidd el,

A legnemesebb lelkű rómaid...

(be Seianus)

SATRIUS: Óméltósága.

SEIANUS: Nos, jó Satrius.

SATRIUS: Ez az az úriember, uram.

SEIANUS: Ez?

Add a kezed, hadd ismerkedjünk össze.

Mondják, tanult ember vagy, sőt, tudós;

S örvendek, hogy a szükség kényszerít,

(Bármily fájó az ok, bármily nehéz)

Tehetségedhez folyamodni. Ej,

Ki ez? Satrius... *(Satrius el)*

Uram, panaszom van,

Mely segélyért kiált. Neved: Eudemus?

EUDEMUS: Igen.

SEIANUS: Hogy?

EUDEMUS: Igen, uram.

SEIANUS: Úgy hallottam,

Livia hercegnő orvosa vagy.

EUDEMUS: A kezelőorvosa, jó uram.

SEIANUS: Akkor egy királyi hölgyet kezelsz.

EUDEMUS: És szép hölgyet, uram.

SEIANUS: A női nem

Vagy tényleg szép, vagy szép akarna lenni;

Aki akarna, orvosszer segíti,

Bár a szép is szeret ejti a szernek.

EUDEMUS: Sziporkázol, uram.

SEIANUS: Uram, te ismersz,

S értekezésbe írhatnál, ha kell
Ilyen s olyan titkokat. De mondd,
Livián kívül hány további hölgy
A páciensed?

EUDEMUS: Nem egy, jó uram.

A nagy Augusta, Urgulania,
Mutilia Prisca és Plancina, mások...

SEIANUS: S ők mind pontosan részletezik minden

Panaszukat? Hogy jelentkezett, aztán
Hogy rosszabbodott, milyen mozdulattól,
Milyen indulattól; s ha kérdezel,
Felelnek?

EUDEMUS: Különben, uram, nem tudjuk,
Milyen gyógymódot javasoljunk.

SEIANUS: Ejnye,

Furfangos fajta vagytok, orvosok!
A hölgyek csak a ti szekrényetekbe
Zárják titkukat. Mondd, a páciensek
Közül melyik a legmulattatóbb?
Ej, de erényes vagy.

EUDEMUS: Uram, úgy illik.

SEIANUS: Nem vizükről kérdezlek, hogy kié

Ibolya-illatú, nem is székükről,
Hogy kinek faecese milyen kemény.
Vagy melyikük arca alszik külön.
Ki rakja le ruhájával fogát is?
Ki a haját? Ki a bőre színét?
S milyen dobozba? Mert efféle kérdés
Elől talán súlyosságod pirulva
Kitérhetne. De mit kérdeztem én:
Ki szellemes? Vidám? Ki csapodár?
Ártatlan kérdések, pusztá szeszélyből.
Gondolom, Augusta dührohamokra
Hajlamos.

EUDEMUS: Így van, méltóságos úr.

SEIANUS: Tudtam. És Mutilia a legvidámabb?

EUDEMUS: Így igaz, uram.
SEIANUS: És ilyesmiket
Titkolnál előlem? Nos: Livia?
Tudom, fürge, furcsamód szellemes,
Buja eszmékkal játszik, ha henyél;
Elmondja neked mind?
EUDEMUS: Nemes uram,
Nem él olyan Rómában, sem a földön,
Kit méltóságodnál előbb akarnék
(Becsületemre való bármi tettel)
Szolgálni.
SEIANUS: Csak becsületedre válik,
Ha bennem bízol. Ha goromba tettel
Szolgálsz is, oly méltó módon viszonzom,
Hogy becsületesnek lát a világ.
Amit kergeterényyed annak hív, az
Koldus becsület, csak lecsepülik;
Akkor becsület, ha megbecsülik.
EUDEMUS: De, jó uram, ha így elárulom
A páciensem, e főrangú hölgy
Szándékait, mit gondol méltóságod
(Ki sajátjait énrám bízva nyilván)
A szavamról?
SEIANUS: Csak a legjobbakat.
Azt mondod, bízzam rád a panaszom,
S a fő okát; és ez a szerelem:
Livia iránt – megmondanád neki?
Hisz a szavadnak? Szeretném, ha ennyit
Elmondanál róla, s hogy gyanakodnom
Kell-e.
EUDEMUS: Boldogan, jó uram. Idővel
Elmondhatok ennyit, és többet is.
Ígérem, bizalmasan átadom
Üzeneted.
SEIANUS: Bizalmasan, barátom,
(Hisz az vagy már) ahogy a titkom én
Rád bízta.
EUDEMUS: Uram...

SEIANUS: Ne is tiltakozz.
Szemed hűséged tükre. Légy eszes,
Seianus szerelmének követe,
Konzuli tisztre méltó férfi. Menj.
EUDEMUS: Uram, bizalmas találkát ígérek
Még ma, vele.
SEIANUS: Lehet?
EUDEMUS: Igen.
SEIANUS: S a hely?
EUDEMUS: A kertem, majd én vezetlek oda.
SEIANUS: Imádandó Aesculapiusom!
Ez ám a tudomány! Túltesz az olcsó
Pancsolmányokon, és a róluk szóló
Hókuszpókuszon! Mert vigasztalóbb,
Mint az opiátok, az apozémák,
A szirup-formulák... Dicső barátom,
Te születéssel bölcsnek, nem kineveztek.
Legvérmesebb reményeiden túltesz
A jutalmad. Fortuna megtanulja,
Hogy ne kullogjon vágyaid mögött
Mostantól. Menj, és bizton boldogulj.

(Eudemus el)

Az ambíció jobb szolgát teremt,
Mint a szükség. És ügyesebb kísértőt.
Orvosként módja és hatalma van.
Ha Livia hajlítható, Seianus,
Kitudhatod, mi titkot tartogat
(Ki téged ki nem állhat) nyalka Drusus,
A férje – s fölkészülhetsz ellene.
Élesítsed, Pallas, a jó eszem:
Venusnak itt nem sok hasznát veszem.

*(be Tiberius és Drusus, valamint kísérőik: Haterius, Latiaris, Satrius,
Natta etc.)*

TIBERIUS: *(Haterius letérdelt előtte)* Nem tűrjük ezt a hízalgést. Felállni.
Vesszőnyaláb, fejsze, birodalom
Nem törli el ember-természetünket:
Ránk nézz fel – az istenek előtt térdelj.
SEIANUS: Caesar istenhez méltón szolt.

ARRUNTIUS: Figyelj,
 Ezt jól tűrte, ez nem is volt hízelgés.
 Mit el ne hinne nyálas gőgötök,
 Ha érdemét az istenekhez mérve
 Dicsérik.

CORDUS: Nem is hallotta, uram.

ARRUNTIUS: Nem? Ó, nyilván mi magyarázzuk félre.
 Ismert udvari szabályok szerint
 Pótolja a privát parazita
 Ami nyalást az úr a közszemérem
 Miatt veszít.

HATERIUS: *(leveleket ad át)* Hatalmas, jó uram...
 Tiberius: Süketnek kell lennünk a csábitó
 Nyelvek rohamára; kérünk, ne aggass
 Efféle cafrangokat ránk: ne címezz
 Hatalmasnak: a köz szolgálata
 Életünk fő célja, és a Szenátust
 Büszkén tartjuk megértő, jó urunknak.

CORDUS: Remek játék!

ARRUNTIUS: És milyen hiteles.

SABINUS: Aki előtt megalázza magát,
 Annak nyakába veti az igát.

TIBERIUS: Ki küldte ezt?

HATERIUS: A Szenátus.

TIBERIUS: Helyes.
(Latiaris leveleket ad át neki) Ezeket?

LATIARIS: Ugyanők.

TIBERIUS: Most üléseznek?

SILIUS: Ha ennek az embernek szavai
 Gyökeret vernének a szellemében,
 Hogy áldhatnánk a sorsunk, s Róma is!
 Nem képzelődne üdvös változásról
 Mi, a régi szabadság hívei,
 S bánná az érte holtak szelleme,
 Hogy feltámadván nem szolgálhat újra.
 Tévedés, hogy túrná a szolgaságot
 Egy erényes herceg. A szép szabadság
 Szebben ragyog ily korona alatt.

De ha erénye puszta levegő,
Ha csak a száját hűti szép szavakkal
Nyilvánosan, ha ott sérelmezi
A hízelgést, de otthon mintha hájjal
Kenegetnék, s ami bántó hang volt,
Annyira hizlalja baromi gőgjét,
Hogy hagyja magát, mint valami kancsót,
Fülénél fogva bármi bűnbe, bármi
Gaztettbe vinni: ez az, amitől
Joggal félhetünk, mert nem másra vall,
Mint hogy véres zsarnokság közeleg.
A hízelgő a hercegi dühöngés
Bábája, ebből születik a zsarnok,
Ebből a besúgó, kinek van módja
S ideje bárkiből bűnöst csinálni.

ARRUNTIUS: Meg kell mondani neki; hogy szakítson

Vak bolondjaival. Látjuk a bajt,
Úzzük és pusztítsuk a palota
Patkányait: rosszabbak, mint a hollók,
Az élet zabálják, nem a dögöt.
Ezt meg kell mondani.

SABINUS: Arruntius,

Várjuk ki a kellő pillanatot,
S tegyük azt, ami illő – s ami kellő.
Nem jó gyötörni egy herceg fülét –
Ha akarja, a füle ügyis ép.

ARRUNTIUS: Azt mondod? Jó. Addig is, Jupiter,

Szépen kérlek, vadállatok közül
Óvj meg a zsarnoktól; a háziak
Közül a hízelgőtől.

SILIUS: Bölcs imádság.

TIBERIUS: Mondd meg az atyáknak: ők teremtettek;

S úgy illik, hogy egy jó, becsületes
Fejedelem – kit bölcs akaratukból
Korlátlan hatalommal felruháztak –
Szolgálatuknak szentelje magát,
És az összes polgár közös javának.
Fogadják el, hogy mi a Szenátusban

Megértő, jó urunkat vágyunk látni.
Szabad szeretetük a büntelen
Fejedelemnek is jó védelem.
Nem születhet olyan gondolatuk, mely
Nekik tetszvé, nekünk ne tetszenék.
Szándékukat döntésünk kitalálja:
Az engedelmesség uralkodói
Erény, hol ily bölcs akarat parancsol.
De a spanyol kérést, hogy templomot
Emeljenek anyánknak és nekünk,
(Nézze el a Szenátus) nem kívánjuk
Elfogadni. Felhozhatják, miért
Nem utasítottuk el Ázsia
Hasonló óhaját; nos, röviden
Megindokoljuk, egyben ismertetjük
Jövőbeli szándékainkat is.
Mivel nem tiltotta az isteni
Augustus, hogy Pergamon templomot
Építsen szent Rómának és neki,
Mi, aki minden tettét és szavát
Törvénynek tartjuk, annál szívesebben
Követtük példáját, mert a Szenátus
Kultusza kapcsolódott a miénkhez.
De ha talán elnézhető, hogy egyszer
Elfogadtuk, örök imádatot
Követelni mindegyik tartományban
Isten-alakként: fennhézás volna
És vad becsvágy; Augustus szent neve
Elkopna, ha ily olcsó hízelgéssel
Megcsúfolnók. Mi, összeírt atyák,
Ebből nem kérünk. Hallja az utókor:
Halandó vagyunk, csupán emberi
Tettekre képes; épp elég dicsőség
A jó fejedelemé. Emlékünknek
Bőségesen adóznak, ha elmondják,
Hogy őseinkhez méltó, ügyetekben
Gondos voltunk, s a veszélyben szilárd,
S vállaltuk a magán-sérelmeket

A köz javáért. Ez legyen nekünk
A lelketekben épült templomunk,
Igaz szobrunk, mely szép és maradandó;
A kő, a bronz ha netán az utódok
Ítélete gyűlöletté fajul,
Nem élő emlék többé: megvetik,
Mint halottas koporsót. Épp ezért
Az isteneket s az embereket
Meggérjük: ezeket, hogy életünkben
Az emberi s isteni joghoz értő
Szabad és higgadt elmét adjanak;
Amazokat, hogy halálunk után
Igaz dicsérettel és tisztelettel
Kísérjék tetteinket s jó nevünket.
A fejedelem ura nagyságának,
Mit törődjék vele. Csakis a tartós,
Szárnyaló, boldog emlékezetén
Munkálkodjék. Ki a jó hírnevet
Meggveti, az az erényt veti meg.

NATTA: Remek!

SATRIUS: Isteni!

SEIANUS: Ím, Caesar beszélt,
S elhallgatott minden orákulum.

ARRUNTIUS: Hadd menjek; értem, hisz nyíltan beszélt.

CORDUS: Maradj.

ARRUNTIUS: Minek? Ravasz, csinos szavak.

Oly szépen szól, hogy maga sem hiszi.

TIBERIUS: Hogy a Szenátus Antiumba küldi

Az istennő ajándékát anyánk

Fölepüléséért, kedvünkre van.

Helyesen támogatják Lepidust,

Hogy rendbe hozassa, s fölékesítse

Az Aemilius-család emlékművét.

Dicséretesen engedélyezik

– Amint szent szűz húga kérelmezi –,

Hogy Silanus Cythnusra vonulhasson

Vissza: kegyesen politikus döntés.

A Seianusunknak szánt jutalom

Pedig – hogy szobrot emelnek neki
Pompeius színházában (hol a tűzvész
Egyetlen kárra korlátozta éber
Fáradozása) – minden mód fölött
Dicséri ismert bölcsességüket:
Oly férfiút jutalmaznak, kinek
Ragyogó érdeme kitünteti
A kitüntetést – s az, hogy elfogadta,
Már jutalmazza a jutalmazót.
Ne pirulj, Seianus, te, munkatársunk,
Legfőbb segítőnk, Róma támasza,
Nem bántjuk derék szerénységedet
További dicsérettel, mert nincs hangunk,
Mely méltó volna rá. Ne tartsa senki
Szónokias túlzásnak szavainkat;
Barátunknak nem vágyunk hízelegni,
(Tudd meg, irigység) mert fölösleges.
Azt se kérdje senki, miért dicsérjük:
A fejedelem magas fokon áll
A nyomorú köznép szintje fölött;
Ki tettei okát-fokát kutatja,
Álljon az ő fokán. Induljatok!
A Szenátust szeretettel köszöntjük.
(*el Tiberius, Seianus, Haterius, Latiaris, Satrius, Natta etc.*)

ARRUNTIUS: Caesar!

SABINUS: Hallgass!

CORDUS: Nagy Pompeius színháza romba nem dőlt,
Amíg üszkein a büszke Seianus
Szobrot nem kapott.

ARRUNTIUS: Minden katonánk
Legalja egy nagy tábornok fölött!
Ez sárba rántja Róma jó nevét!
Mi meg csak nézzük!

SILIUS: Fékezd haragod,
Drusus úr szólna.

DRUSUS: Apám megbolondult?
Elunta trónját, életét? E bálványt

Felmagasztalja? Társává teszi?

Fél-birodalom urává?

ARRUNTIUS: Ó, Drusus!

DRUSUS: Szobrot neki? Címet? Rangot? Amit

Maga elutasít?

ARRUNTIUS: Ó, bátor herceg!

DRUSUS: A hatalomhoz meredek az út

Eleinte; de aztán kerül ember

És mód a törtetőt segíteni.

ARRUNTIUS: Igaz. Igaz.

DRUSUS: Majd imádkozhatunk,

Hogy szerényen beérje ennyivel.

ARRUNTIUS: S ne Caesarnak írja alá magát.

(be Seianus, Latiaris és kliensek)

SEIANUS: A kérvényed, s a tied. Intézkedhetsz.

Ügyedben is szóltam, Latiaris.

DRUSUS: Ejnye,

Hatalmasságod már úgy elvakult,

Hogy elébünk vágysz?

SEIANUS: Adj tehát utat.

DRUSUS: Utat, Colossus? – Öklöd emeled?

Nesze! *(arcul üti)*

ARRUNTIUS: Helyes! Jól tetted, hercegem!

DRUSUS: No, gyere csak. *(kardot von)* Bámulsz? Csodálkozol?

Ez száz halált ígér hideg agyadnak.

Kerüld tekintetem, buta teve,

Vagy kardom nem diadalmi, hanem

Sírszoborrá farag. Amilyen nagy vagy,

Úgy lógsz majd a keresztben, gőgödet

Keresztben-hosszában rászögezem,

S elvagdalom dühös pöffeszkedéstől

Fesztes inaidat.

ARRUNTIUS: Nemes beszéd.

MIND: Castor, Castor, hercegi gladiátor!

(mind el, Seianus marad)

SEIANUS: Aki ilyen sérelmet türelemmel

S hideg fővel visel, az tudja csak

Visszaadni. Légy úr haragodon.

Nincs bosszú, ha vágyát kimutatom.
Eddig sunyi cselet szőttem alattomban:
Mostantól ugyanehhez nyílt jogom van. *(el)*

II.

(be Seianus, Livia, Eudemus)

SEIANUS: Egész tartománnyal fölérsz, te orvos,
Oly sokat tettél szerelmünk javára;
S ha Livia nagyasszony nem fedezné
Felerészben szolgálatod jutalmát,
Én egymagam pirulva igyekeznék
Hogy megadjam, ami méltán megillet.

LIVIA: Eudemus (gondom lesz rá) elnyeri
Bő s méltó díját fényes érdemének.
De az italt, melyet Drususnak szánunk
(Egykor férjünknek), kit választhatunk
Alkalmas és készséges eszközül,
Hogy kitöltse neki?

EUDEMUS: Szerintem Lygdust.

SEIANUS: Lygdus? Ki az?

LIVIA: Drusus kedves heréltje.

EUDEMUS: És pohárnoka.

SEIANUS: Ne keress tovább!

Ha Drusus kedveli, és ez a tisztje,
Nem találunk jobbat.

EUDEMUS: Igaz, uram:
Szabad járása van, és bíznak benne.

SEIANUS: Ügyes orvos, te!

LIVIA: De hogy megtegye,
Meg kell dolgozni, s az nem egyszerű.

SEIANUS: Nagyravágyó?

LIVIA: Nem.

SEIANUS: Pénzéhes talán?

LIVIA: Az sem.

EUDEMUS: Pedig az arany rendszerint beválik.

SEIANUS: Akkor milyen?

LIVIA: Könnyelmű, csapodár.

SEIANUS: Ó! Fiatal? És kecses?

EUDEMUS: Finom ifjú.

SEIANUS: Küldd hozzám, én megdolgozom. Királynőm,

Bár rég szeretlek, és a buzgalom
Tetőfokán, (akár a láng, mely csúcsán
Remeg) s így nem hittem, hogy növekedhet
A szemed felgyújtotta szenvedély,
De most, látván, mily bölcs vagy, mily erős,
Mily gyorsan felfogod, mi óvja meg
Magas rangodat: szinte megtisztultan
Még izzóbban lobog feléd tüzem.
Ez a te szellemed nem született
Egy Drusus-féle rossz divatmajom
Gyöngébb felének, hanem hogy ragyogjon
Halvány csillagok közt, akár a hold,
A világ társ-uralkodójaként.
Mert győzedelmeskedik Livia,
Ha ő és Seianusa közösen
Viselik a Caesar nevet; Augusta
Csillagát elhomályosítja fényük;
Agrippina tüze pedig kihuny;
A bűvő Tiberius derengését
Mitőlünk lopja, hiszen ölelésünk
A tökéletes gömb. – Ki az? Eudemus,
Nézd meg, nem Drusus?

(Eudemus el)

Asszonyom, ne félj.

LIVIA: Nem én, uram. Miért féljek, ha már

Nem szeretem.

SEIANUS: Ragyogó hölgy! Maradj...

EUDEMUS: *(be)* Megmondom uramnak.

SEIANUS: Ki az, Eudemus?

EUDEMUS: Méltóságod szolgája, üzenettel:

Caesar küldette érted.

SEIANUS: Ó, hát hol van?

Engedelmedet, hercegnő. Valamit

Megkérdek, és jövök. *(el)*

EUDEMUS: Szerencsés asszony!
 S boldog, hogy ilyen szívet birtokolsz,
 Róma lelkét, páratlan férfiút,
 Caesar birodalmának életét!
 LIVIA: Boldog, Eudemus, mert föl ismerem
 Üdvömet, s azt, aki hozzásegített,
 El ismerem. – Hogy festek mostanában?
 EUDEMUS: Remekül, hidd el. Ez a kivonat
 Jól hatott.
 LIVIA: Itt nem elég fehér.
 EUDEMUS: Add a pirosítót, szép hölgy. A nap
 Az ólomfehéret kissé kikezdte. (*festi Livia arcát*)
 Seianus a szerelmed! Cupidó
 Pusztá íjász lehet a seregében...
 LIVIA: Na, most elrontottad.
 EUDEMUS: Mindjárt javítom...
 S a neve, ha kimondod, védelem
 A pletyka ellen; sőt, oly hatalom,
 Mely bárki hölgy becsületére válik.
 LIVIA: Ez most micsoda?
 EUDEMUS: Moszat-kivonat,
 Csak könnyű réteg lesz. – Becses Seianus!
 Bármit cselekszel (ha nem a természet
 Ellen), ez a név és cím igazolja,
 Sőt, jóváteszi.
 LIVIA: Itt is, derék orvos.
 EUDEMUS: Kedvelem ezt a szakmát, mert segít
 Megtartani e nem mindennapi
 Férfi szerelmét. – Rendben, asszonyom,
 A dentifriciumot már felírtam
 A fogadra; ez a tégely pomátum
 Ránctalanító. – Gondosan ügyeljen
 Jó formájára az a hölgy, aki
 Rabul ejtett, s meg akar tartani
 Egy ilyen férfit: a szép szemedért
 Elzavarta hű nejét, Apicatát,
 Ki nyűge volt ágyának s örömének,

Hogy gyönyöreidnek tágas helyet
Kerítsen.

LIVIA: És mi tán nem viszonoztuk?
Gyűlöltük Drusust, és a terveit
Mind elárultuk.

EUDEMUS: Bölcsen, asszonyom.
A jövődő korok visszatekintve
Csodálják majd nemed korlátain
Túlszárnyaló ritka és ragyogó
Okosságodat. Tán majd azt hiszik,
Drususéval vegyülve mélyen döngő
Lesz a szerencséd; ám ha azt a dörgést
Meghallják, amint a Seianusé
S a tiéd egyesül – Seianusé,
Kinek a neve csillagokat csördít,
Az ég boltozatában zengve zeng,
S a földön ismétlődik imaként,
Kiben a dicsőség megtestesül –
Akkor régi hitüket elvetik,
Mint szégyellt ócskaságot.

SEIANUS: *(be)* Asszonyom,
Otromba mód hamar kell elköszönnöm:
Caesar hívása kérés és parancs.
Közös ügyünkben elszánt légy; a lelkem
Úgy birtokod, ahogy a testemé.
Te, bölcs orvos, úgy készítsed a mérget,
Hogy apránkénti, lassú rombolását
Természetes betegségnek hihessék.
A heréltet küldd hozzám. Csókolom
Kezed, dicső hölgy, és ajánld szerelmem
Emlékezeted kegyébe.

LIVIA: Uram,
Viszonzom minden szódat. Légy szerencsés.
De ezt jegyezd meg jól: ő nem szeret.
Tudod, mit mondtam: dühvel és veszéllyel
Terhes minden terve. Így ritka gyorsan
Kell cselekednünk.

SEIANUS: Ragyogó hölgyem,
Lángol a vérem érted!

LIVIA: Menj, ha kell.
Mit mélyen érzünk, csak titkoljuk el.

(Seianus el)

EUDEMUS: Mikor veszed be a szert, asszonyom?

LIVIA: Majd, Eudemus; előbb a Drususé
Készüljön el.

EUDEMUS: Ha Lygdus készen áll,
Az is meglesz. Holnap reggel pedig
Küldök egy illatot, amely feloldja
Az izzadmányt, majd készítek egy fürdőt
A dermat tisztítandó; azutánra
Egy moszat-kivonatot készítettem,
Mely ellenáll napnak, szélnek, esőnek;
Ha rálehelsz, kenhető, vagy olajjal,
Akár kitart tizennégy óra hosszat.
Jókor jött e változás, asszonyom,
Egészséged, arcszíned helyrejött,
Bár Drusus epéje kiszáritotta;
A szerencséd most jobb receptet írt,
Mint tudományom.

LIVIA: Köszönöm, jó orvos.
A szerencsémrel majd szerényen élek.
A kocsim?

EUDEMUS: Kész; várja felségedet.
(el mindketten)

SEIANUS: *(be)* Ha ez a bosszú nem tökéletes,
Mire bevégzem, egyiptus rabszolgák,
Mezítlábás héberek bélyegezzék
Tüzes vassal arcomat, testemet.
Elvesztél, gyermek Drusus, ha azt hitted,
Elugorhatsz bosszúm elől, s kiállod
Erős markomat, mely a szélbe morzsol:
Bolondságod megtudja majd, kibe
Kötött belé, s apád házát miért
Emészti lánggal felbőszült dühöm,
Mely sem szégyent, sem mértéket nem ismer.

Felszarvazlak? Ez a legkisebb vétkem.
Egész sor gaztett árad haragomból,
S előnti a világ képét; a század
Röstelli majd, de nem hallgatja el:
Ravasz, titkos, kegyetlen mind – apád
Irigyelné, talán rá is hagyom
A szégyent – de a hasznuk az enyém lesz.
Rajta, lelkem, és nehogy visszarettenj,
Égi kénkövön és pokol tüzén
Ne vess csak. Hallja büszke Jupiter:
Hatalmadnál nagyobbat ő sem ismert;
Félelem szülte a legelső istent.
(be Tiberius és kísérek)

TIBERIUS: Megjött Seianus?

SEIANUS: Itt van, harcos Caesar.

TIBERIUS: Menjetez innen s a szomszéd szobából.
(kísérek el)

Úlj le, vigasztalóm. Ha a világ
Fejedelme, Seianus, fél, s bevallja:
Az végzetes?

SEIANUS: Csak arra, akitől fél.

TIBERIUS: Ránézve nem?

SEIANUS: Nem, ha a végzetet
Kézbe fogva fordítja ellenük.

TIBERIUS: Ezt a vérség és a természet tiltja.

SEIANUS: S az állam és a politika?

TIBERIUS: Nem.

SEIANUS: A többi gyöngé érv; az államérdek
Igazzá avat, őket meg bűnössé.

TIBERIUS: Ez gyűlölséget szül.

SEIANUS: Sosem lehet
Király, akit riaszt a gyűlölet.

TIBERIUS: Átlépni az erkölcsösön, a jón?

Mi indokolja?

SEIANUS: Csak a hatalom.

Aki a zsarnok nevet rútnak véli,
Fejedelemként sem tud mást, mint félni.
Elpusztítja erejét jogaának,

Kinek erényes gondolata támad.
Egy szép eszme országot összeroncsol.
Hol gaztettek szabadsága parancsol,
S a kard magának új törvényt farag,
Ott a gyűlölt állam is fennmarad.

TIBERIUS: Aki kegyetlen, lehet eredményes?

SEIANUS: Csak akkor, ha nem felemunkát végez.

TIBERIUS: Tudja Seianus, ki a vita tárgya?

SEIANUS: Ha nem, fejem és szemem nagyot téved:
Agrippina.

TIBERIUS: És büszke sarjai.

SEIANUS: Büszke? Veszélyes. Bennük sejteni

Apjuk friss szellemét. Germanicust

Formázza arcuk, testük; s felidézi

Furcsa halálát, sőt, netán a bosszút.

TIBERIUS: Titok volt.

SEIANUS: És soha ki nem nyomoztuk.

De a kósza hír szítja a gyanút,

S a nép elhiszi, mit félig se tud.

Inkább ne éljen számolatlan őszig

A gyermek, kit apja halála bősztít.

TIBERIUS: Veszélyes azt eltenni láb alól,

Ki ellen csak a születése szól.

SEIANUS: Várj, míg Caesarra törnek: és lekésted

Alkalmas idejét a büntetésnek.

S megél a bűnük.

TIBERIUS: Szándékukban áll?

SEIANUS: Nem szól a villám, míg el nem talál.

Ne bízz: senki nem vész oly hirtelen,

Mint aki, bizván, restül megpihen.

De vakmerő se légy: les rád a vész.

A hatalom legyen ugrásra kész.

Az ifjak durvák, forrófejűek,

Nagyratörők; s a férfilelkü asszony,

Anyjuk, minden módon tüzei őket,

Költőpénzzel, nyilvános szerepléssel,

Nagyobb kísérettel, új s új címekkel;

Isteneknek Caesarral egy imában

Ajánlják őket a papok. S a némben
Pazar lakomákon vendégeli
A nemességet: Caius Siliust,
Titius Sabinust, vén Arruntiust,
Asinius Gallust, Farniust, Regulust,
S egyéb díszait a békétlenek
Listájának. S előadja, kinek volt
Unokája, leánya, felesége;
Most összehasonlítják Augustával,
(Előnyére), magasztalják alakját,
Termékenységét; könnyzapor ered
Germanicus emlékére utóbb,
Ezt felszárítja az ígéretes
Fiak dicséretének hűs szele;
Kik az ajnározáson andalodván
Oly féktelenül eltelnek magukkal,
Hogy elhiszik: olyanok, amilyenek
Hirdetik őket, nem pusztán igénylők,
Hanem egyenesen örökösök;
Hataloméhségük a változásra
Leső csöcseléket megnyerni vágyik
A jövő szabadság s jog üres
Reményével, jóízű jelszavával.
Caesar, a korral hanyagságra hajlunk,
S ha régi rangodat megtartanád,
Ne dajkálj ifjú örökösöket,
Kik nem is a véreid, pusztán árnyak
A képen, meghúzódnak, bárha fényre
És ragyogásra törnek.

TIBERIUS: Ám a gög
Lekushad, ha megérzi az erőt,
Lakomának, pártütésnek hideg
Fejjel véget vetünk.

SEIANUS: Vagy ők neked.
És mi a mód, uram?

TIBERIUS: Száműzetés.

SEIANUS: Nem jó: ők nagyok, s kicsi az ütés
Immár. Kígyófészük, ha időben

Méred rájuk, szétverte volna könnyen.
De most arra ügyelj, hogy meg ne lássák
Gyanakvásod legapróbb mozdulását.
Aki félelmed súlyával vet számot,
Ha leleplezed, felhorgadva támad,
Mint a fölvert kígyó, mely rendesen
Karikában pihenne. Senki sem
Oly vad, elszánt, mint akit rajtaértek;
Vakmerő a düh, ha póre a vétek.
Pöffeszkedjenek, ez a helyes út,
Dézsmálják bátran a bőségszarut;
Legyenek bírák, sőt, szenátorok,
Adj nekik címet, rangot; majd utóbb
Kapt el egy-két legbuzgóbb hívüket
– Ertsen a szóból, aki nem süket –
Apró vétségért. S bár fogy erejük
Cseled révén, elbódítja fejük
A rangkórság: nem látják a csalit,
És a veremben nyakukat szegik.

TIBERIUS: Kímélnénk őket, ha lelnénk rá módot,
Bár trón helyett a sírt megadnunk olcsóbb.
Lekötelezni őket nem lehet?

SEIANUS: A farkas bundát cserél, nem szivet.
Ha makacsul csak egy eszközzel élsz,
Sem előrelátó nem vagy, sem merész.
Önmérséklet? Minek? Amit teszel,
Alattvalódnak mind viselni kell,
Sőt, dicsérni is.

TIBERIUS: Nem viselhetünk
Álarcot immár előtted, Seianus
Kedves; miénk minden gondolatod,
És tervünkkel oly egyetértő hangjuk
Elszántabbá tett, mint ha Jupiter
Száz szobra mind sürgetne: „üss oda!”
S márvány hüvelykjét lefordítaná.
Kit üssünk előbb?

SEIANUS: Caius Siliust.
Ő a legnagyobb, legveszélyesebb.

Hatalma, híre egyaránt erős,
Hét éven át birodalmi sereg
Vezére volt, legyőzte Sacrovirt
Germániában, így viselheti
A triumphatori kitüntetést.
Minél hatalmasabban omlik porba,
Annál görcsösebb rettegés lesz úrrá
A többen; szépen félreállnak inkább,
Hadd lépünk meg még egy-két főkolompost.

TIBERIUS: És Sabinus?

SEIANUS: Hadd nőjön egyelőre,
Még nem érett meg. És egyszerre mindet
Nem jó leszedni, mert hanyatt bukunk.
Arruntius? Ugyan, az csak beszél.
De Sosiát, Silius nejét be kell
Gyűjteni, mert több fúria lakik
Benne, mint a pokolban, ahová
Hamar elküldjük. És itt van Cremutius
Cordus, egy íróféle, kit azért
Tartanak, hogy a múltat bogarássza,
S annalesekbe gyűjtse: keserű,
Szúrós alak ki dicsérvén a múltat,
Annak örvén vádolja a jelent,
Bírál embert és tettet, felkotor
Minden fortélyt és cselt, összeveti
A kormányokat; a régi szabadság
Hangos bajnoka...

TIBERIUS: Ócska nyomorult!
Mintha a káosz szükségszerű volna,
S a szabadság s a törvény nem akarna
Inkább a kezünk által megtöretni,
Mint elmerülni önnön szégyenében.
De hogy bizonyítsuk rájuk a bűnt?

SEIANUS: Ezt bízd rám. Caesar, hatalma jogán
Hívassa össze a teljes Szenátust,
Vádról, vádlóról gondoskodom én.

TIBERIUS: Vitassuk meg, hogyan.

SEIANUS: Elfecsérelnénk
A tett idejét. A tanácskozás
Árt, ha a tétlenség veszélyesebb,
Mint a hamarság. A titkos cselekvés
Végrehajtást követel, nem vitát.
Nem tétovázhatunk olyan dologban,
Mit csak akkor dicsérhetünk, ha megvan.

TIBERIUS: A Szenátust ítélni összehívjuk.
Amíg élek, nem őrjönghet a föld;
Égjen porrá, ha már sorsom betölt. *(el)*
Postumus *(be)* Uram, Seianus...

SEIANUS: Julius Postumus,
Jókor jössz! Mi újság Agrippinánál?

POSTUMUS: Semmi. Szófukarok, vagy rébuszokban
Beszélnek. Alig ismerhetni rájuk.
Óvatosak. Hacsak nem értesültek
Arról, amit tervezünk ellenük.

SEIANUS: Mikor voltál ott?

POSTUMUS: Tegnap este.

SEIANUS: Vendég?

POSTUMUS: Sabinus, Silius – mint mindig – Arruntius,
Furnus, Gallus...

SEIANUS: Beszéltek?

POSTUMUS: Alig.
Pedig mi elég sok témát bedobtunk.
Satrius volt velem.

SEIANUS: Az is gyanús,
Hogy összejárnak. Illón feldicsérted
A ház asszonyát?

POSTUMUS: Illón, és a csel
Működött is, de Sabinus köhögni
Kezdett, és ő észbe kapott, pedig
Már szépen feldagadt.

SEIANUS: Pukkadna meg!
Julius, eredj el a nagy Augusta
Palotájába, s jó barátod révén
Intézd el, hogy fogadjon is hamar.
Mondd el, hogy Agrippinánál mi megy.

Idézd Silius szavait, de bőven
Megtoldva. És ecseteld a veszélyt,
Melyet Sabinus szövetsége rejt
E rossz időkben. Arruntius uszítson
Caesar ellen; uszítson Gallus is;
De legfőképpen Agrippina. Mondd,
(Mint igaz is) hogy véghetetlen gögje,
Mit oly igen termékeny méhe hizlal,
S a népszerűség, uralomra áhít,
És Caesar vesztére. Kérd a nagyasszonyt,
Hogy Caesar és a köz nyugalma végett
Figyelmeztesse erre a veszélyre.
Caesar túl magabízó, rászorul
A hathatósabb anyai tanácsra.
Mi ügyelünk, kémkedünk, földerítünk,
Szervezkedünk, színlelünk, ellenállunk;
De ha ő, kiért annyit fáradunk,
Nagysága s fennkölt szelleme jogán
Gondatlan, hanyag? Polgárháborús
A város szinte, oly megosztott; senki
Nem átalja Agrippina hívének
Vallani magát. És a pártütés
Izmosodik tovább, ha nem teszünk
Ellene. – Cifrázd bátran a nagyasszony
Kedve szerint. – Nemes Postumusom,
Ajánlj Prisca kegyébe; tudja meg,
Hogy ezt a nagy vállalkozást komoly
És közeli kifejlésbe segíti,
Ha Augustánál őrzi hitelét.

POSTUMUS: Utasításod híven követem. *(el)*

SEIANUS: Derék segéd, előmozdítja tervünk:

Az anya így nem hagyja ellankadni
Caesar haragját. Úgy kell megedzeni
A fejedelmet, hogy nagyobbra festjük
A fenyegetést, mint amekkora,
Sőt, sejtetjük rút árnyalakját ott is,
Ahol nincs. Így félelmet keltünk benne;
Ha fél, kegyetlen lesz; s ha már elindult,

Nem áll meg könnyen; s mert kételyt nem ismer,
Kíméletet sem. Alapelvem ez:
Tiberiust zsarnokságba hajszolom,
Ő lökjön félre minden akadályt,
Amivel én nem bírok el magam.
Drusus megy; a Germanicus-fiúk
Utamat állják, ámde őreik
Hűsége nem megvehető, s az anyjuk
Tisztasága megközelíthetetlen,
Nem úgy, mint a könnyűcske Líviáé.
Dolgozd meg hát Caesar félelmeit,
Hogy akitől fél, takarítsa el;
S háza romjain és a néptömeg
Átka közt sírját maga ássa meg;
S jövök én: a béke, a bizalom,
Míg őt mint bűnbakot, feláldozom. *(el)*
(be Satrius és Natta)

SATRIUS: Újabban roppantul óvatosak.

NATTA: Szimatot fogtak. Bár Arruntius
Most sem nyughatik.

SATRIUS: Nincs még kiszemelve.
Vannak mások, akik érdekesebbek,
Pedig csöndeselek.

NATTA: Itt is jön. Gyerünk. *(el mindketten)*
(be Arruntius, Cordus, Sabinus)

SABINUS: Miért kerülgetik Agrippina
Házát a kopók?

ARRUNTIUS: Ó, szimatot vesznek.
Vad lakik itt, azt kell fölverniük,
Az úr vadászni kíván.

SABINUS: Megfigyelted,
Mint piszkálgatták Caesart?

ARRUNTIUS: Ó, csali,
Hogy bekapjuk. Ha tán majd hóhérkampó
Tépné a testem, e képzett segédek
Kísérjenek.

(Afer áthalad a színen)

CORDUS: No, itt is egy.

ARRUNTIUS: Afer,
A szónok, ez ám a legény! Csinos
Szóvirágok, trópusi frázisok
Ékítik szónoklatát, úgy igyekezik
Figyelmet kelteni, ha bármely ügyben
Vér vagy arany kecsegtet; szavait
Mikor gyilkol, mű-könnyel öntözi –
A tiberisi krokodill! Imádom,
Szívem-hangom övé, ha átkozódni
Támad kedvem.

SABINUS: Az ilyen undok állat
Mai éltevel ás sirt önmagának. *(mind el)*
(Be Silius, Agrippina, Nero, Sosia)

SILIUS: Eztán is őrizd meg nyugalmadat,
Hercegnő; de úgy illik, hogy tovább
Ne zavarjalak.

AGRIPPINA: Nemes Silius.

SILIUS: Hercegnő.

AGRIPPINA: Sosia velünk marad?

SILIUS: Szolgálatodra; hisz hű szeretettel
Tartozik, s hasznot nem áhít belőle.

AGRIPPINA: Elég, ha így csak a virtus gyarapszik?

SILIUS: S az sem politikai értelemben.
Ő bátor asszony és szabad beszédű,
S amit mond, meggondolja komolyan,
Hogy háznak becsületére válják;
Ez szeretet-diktálta, egyszerű,
Őszinte beszéd, de ha gyakran hangzik,
S nem a kellő hallgatóság előtt,
Veszélyt hozhat rád – mert személyedet
Irgy szemek sanda szívvel lesik;
Minden második vendég asztalodnál
Fizetett kém, s figyel: ki megy, ki jön,
Kivel beszélsz, mikor, hol és miről;
S milyen az ott levők tekintete,
Szava, gondolata – s ebből kifőzik,
Mit jelentsenek.

AGRIPPINA: Halljad, Silius,
 Ha csupa szem volna Tiberius teste,
 És háznak minden fala, kárpitja
 Oly átlátszó, mint ez a gyolcsing rajtam;
 Ha Seianus füle oly hosszú volna,
 Hogy szobámig elérne, én utálnék
 Suttogni és alakoskodni, Júnót
 Majmolva. Az erény mindig kitetszik,
 Ha nappali fényben, nyíltan cselekszik.

SILIUS: Bátor beszéd, Agrippinához méltó;
 De méltóságod tudja jól, nem árt,
 És nem is szégyen az előrelátás.
 Nagy kár, hogy nem mindenki óvatos.
 Láthatnád, milyen szóra szomjas képpel
 Jár házadhoz Satrius, Afer, Natta
 S a többi, titkaidat mint lesi;
 Milyen jól értesülten csepülnek
 Augustát, sőt, Tiberiust; Seianus
 És Livia cseleit mint cifrázzák;
 Mert hátha feldühödsz, és háborogsz,
 S úgy minden szavad följegyezhetik.

AGRIPPINA: Túl gyanakvó vagy, Silius.

SILIUS: Bár az volnék,
 Agrippina, de ravasz kelepécétől
 Tartok. Aki rágalmaznivalót
 Talál az olyan ritka makulátlan
 Életen, mint a Germanicusé,
 Az hasonló haditetteket tervez.
 Ki egyet megmar, sokra veszedelmes.

NERO: Kést a nyelvére, üszköt a szemére,
 Az kellene.

SOSIA: Az a kém méltó bére.
(be Ifjabb Drusus)

IFJABB DRUSUS: Hallottátok?

AGRIPPINA: Mi hír?

IFJABB DRUSUS: Haldoklik Drusus.

AGRIPPINA: Haldoklik?

NERO: Furcsa.

AGRIPPINA: Este voltál nála.
 IFJABB DRUSUS: Hívatták Eudemust, az orvosát,
 Úgy gondolja, ezt nem élheti túl.
 SILIUS: Úgy gondolja? Ha tudja valaki,
 Ő tudja.
 AGRIPPINA: Ilyen váratlan betegség?
 SILIUS: Méreg. Méreg...
 AGRIPPINA: Hogy? Silius!
 NERO: Mi van?
 SILIUS: Semmi. Nemrég eldurant egy pofon
 Egy arcon.
 NERO: Ó, Seianusén?
 SILIUS: Igaz.
 IFJABB DRUSUS: És akkor?
 SILIUS: Örülök, hogy nem én adtam.
 NERO: Van más is?
 SILIUS: Bizalmas találkozások
 Egy nemes hölgygel, egy orvosi kertben,
 Egy eltaszított asszony...
 NERO: Hah!
 SILIUS: Botorság.
 S az utca bölcsessége? Mi a fáma?
 IFJABB DRUSUS: Félelem, sugdosás, mit tudom én.
 A Szenátus ülészik.
 SILIUS: Megyek.
 Lássuk, mit főznek.
 AGRIPPINA: Nemes Silius.
 Mi maradunk.
 SILIUS: Urak, siessetek
 A beteg herceghez. És értesüljön
 Aggódó szeretetünkről a nép.
 Seianus szennyje mindönket előnti;
 Ami fa útját állja, azt ledönti.

(mind el)

III.

(*A Szenátus – be Praecók, Liktorok, Varro, Seianus, Latiaris, Cotta, Afer*)

SEIANUS: Egyedül te támadhatsz neki, Varro.

Sem én, sem Caesar nem léphetünk színre,
Csak ha megszorulsz; mert te vagy a konzul,
S a rossz vita apád és öközötte
Régről ismert: végigcsinálhatod,
Senki sem vádolhat ármánykodással.
A jegyzeteid, pontról pontra. Olvasd,
Ésszel használd. Megvan Afernek is.

VARRO: Beidéztétek?

SEIANUS: Nem, mert megbeszéltük
Caesarral, hogy legjobb, ha készületlen
Kapjuk el.

AFER: És felségsértési pört
Folytatunk ellene.

VARRO: Értem. Helyes.
(*be Sabinus, Gallus, Lepidus, Arruntius*)

SABINUS: Drusus halott – Caesar nem lesz jelen.

GALLUS: Mi lesz így a Szenátus napirendje?

ARRUNTIUS: Majd megmondják a ravasz sugdosók.

Mi csak derék, buta nézők vagyunk,
Hívtak, hogy a márványpad ki ne hűljön.
Mi közünk a mély misztériumokhoz?
Hagyjuk őket a finom koponyáknak.
Tudatlanságunk hátha megkímél
A korbácsos fúriáktól.

GALLUS: Buzognak!

ARRUNTIUS: Igen jár a fejük ide-oda,
Mint a vetélő: furcsa hálót szőnek,
De vajon kit kapnának el?

SABINUS: Figyeld,
Helyet foglalnak.

ARRUNTIUS: És a konzulok?

GALLUS: Elvegyülnek a többiek közé,
A gyász jeléül.

VARRO: Rendelj csöndet!

PRAECO: Csöndet!

VARRO: Hozzon e gyűlés, Összeírt Atyák,
 Jót és szerencsét a Köztársaságra.
(be Silius és más Szenátorok)

SEIANUS: Jön Silius.

SILIUS: Üdv, bús Atyák.

LIKTOR: Megállj,
 Silius, ne ülj le!

SZENÁTOROK: Hogy?

PRAECO: Silius, a Konzul
 Pörbe idéztetett.

LIKTOR: Helyet Caesarnak!

ARRUNTIUS: Mégis eljött? Csúf, gonosz csejt gyanítok.

SABINUS: Pörbe fogják? Majd megfelel nekik.
(be Tiberius kísérettel)

TIBERIUS: Döbbenten látjuk, atyák, ezt a teljes
 Csüggedést. És a konzulok miért
 Vegyültek így közétek, elfeledték
 Illő helyüket s méltóságukat?
 Súlyosabb bánat sem törheti meg
 A mi Birodalmunk önbecsülését.
 Talán fel is róhatjátok nekünk,
 Hogy ilyen gyász után ilyen hamar
 Merészkedünk a Szenátus elé,
 Hiszen hasonló veszteség után
 Ezrek vannak, kik csak nehezen tűrik
 Rokon s barát vigasztaló szavát,
 S még a napot sem látják szívesen.
 Gyöngeséggel nem is vádoljuk őket,
 Így természetes. Ám mi hathatósabb
 Vigaszt merítünk a római nép
 Felénk áradó jóakaratóból.
 Anyánk, Augusta, végsőkéig elaggott,
 Saját személyünk évek súlya nyomja;
 Drusus elment, gyermekei kicsinykék.
 Alapozzuk hát közös céljainkat
 Vigaszunkra a ránk szakadt bajokban,
 Szerencsésen élő reményeinkre,

Germanicusnak két nemes fiára,
Neróra és Drususra. Konzulok,
Méltóztassatok bevezetni őket.
A Szenátusra bizzuk gondjukat,
Legyenek ők az öröm napjai,
Szárítsák fel bús könnyeitek árját.

ARRUNTIUS: (*félre*) Jupiterre, Oedipus nem vagyok,
Hogy értsem e Szfinxet.

SABINUS: A hercegek.
(*Nero és ifjabb Drusus be*)

TIBERIUS: Közelebb, nemes Nero, nemes Drusus.

E hercegeket, mikor apjuk meghalt,
Nagybátyjukra bíztam, kit arra kértem
– Bár neki is van édes gyermeke –,
Nevelje és gondozza őket úgy,
Mint saját véreit; épüljenek
A maga és az utódok javára.
Drusus meghalt; esedezem, atyák,
Az istenek s hazánk színe előtt:
Óvjátok Augustus dédunokáit,
Irányítsátok őseikhez méltón;
Enyém e munka, s éppúgy a tiétek.
Nero és Drusus: ők adattak nektek
Mintegy szülőül, atyáitok ők:
Mert úgy születtetek, hogy a közösség
Sorsa a ti jó- és balsorsotok.
Erős őrzők – s ti istenek –, tegyétek
Vérükhöz méltóvá tetteiket.
Rangjuk tőlük ragyogjon, és ne ők
A rangtól. Minden római fölé
Emelkedjenek – példájuk jogán.
Riválist csak magukban lássanak.
Fortuna ne adjon semmit nekik:
Virtusukat szolgálja – s az reményen
Túl áradjon jó hírnevük előtt.
Atyák, egy szívvel támogassatok.

SZENÁTOROK: Az istenek hallják Caesar imáját,
S koronázzák további érdemekkel
Germanicus hivatott sarjait.
TIBERIUS: Megköszönjük az ő nevükben is.
ARRUNTIUS: *(félre)* Ha igaz volna! Ám oly távol, távol
A tüdőtől a száj – Tiberiusnak
Bárki másnál mélyebbre bújt a szíve.
Tiberius: Vigaszom eláradó örömében
Elvész bánatom eleven patakja,
Akár tengerben a földi folyó
Vagy a zápor – bár bő forrása könnybe
Borította volna az istenek
Arcát is. Ám oldódjon a patak
Az áradásban.
ARRUNTIUS: *(félre)* Caesar, jól adod.
TIBERIUS: És most, hogy boldog tanúja vagyok
E nagy ügyben annyira jóleső
Vonzalmatoknak, vágyom, hogy a sors
Hozzon rám nyugalmasabb éveket;
Most tehát kérve kérem a Szenátust,
Könnyítsen illőn munkám terhein.
ARRUNTIUS: *(félre)* Nevessetek! Nincs rekeszizmotok?
Tiberius: Elgyötört vállaimon túl nehéz
A rám rótt teher; vegyétek le, kérlek,
És ruházzátok át a konzulokra,
Vagy más rómaina, aki erősebb
És méltóbb rá, mint én.
ARRUNTIUS: *(félre)* Nevessetek!
SABINUS: Így most mind gyanúsítottak vagyunk.
GALLUS: Ez méreg.
ARRUNTIUS: Ó, hát belenyaltatok?
SABINUS: Ezek után hogy higgyem el neki,
Akármit mond?
ARRUNTIUS: Úgy esne bölcs fejének,
Amit kér, akár a mennykő – amelytől
Babonásan retteg –, ha a bíróság
Szaván fogná.
GALLUS: Igaz!

TIBERIUS: Én gyöngé voltom
 Ismervén, enmagamnak nem igénylek
 Csak keveset... a sok nyomasztana...
 Ambícióm az, hogy félrevonuljak.

ARRUNTIUS: *(félre)* Szépen kijátssza.

SEIANUS: Ámde Róma, melynek
 Idege, vére, csontos termete
 Caesaron áll – mint Atlaszén az égbolt –,
 Ha ezt eltűri, Róma összeomlik.

ARRUNTIUS: *(félre)* Ó, csak nem fogod lebeszélni?

SEIANUS: Caesar
 Önnön nagyságát veszélyezteti,
 S a Szenátus és Róma erejét,
 Ha ezt akarja.

GALLUS: *(félre)* Ó, szép fordulat.

ARRUNTIUS: *(félre)* És milyen kecses!

TIBERIUS: Én a köz javáért,
 Ha meggyőztök, személyes céljaimról
 Lemondhatok, bár csak pihenni vágyom.
 De ha szolgálni rendel a Szenátus,
 Kész örömmel engedelmeskedem.

ARRUNTIUS: *(félre)* Kell is, és fogsz is, uram. Tudjuk.

SZENÁTOROK: Caesar,
 Sokáig élj, és boldogan, nagy Caesar!
 Az istenek tartsák meg bölcsességed
 És szerénységed...

ARRUNTIUS: *(félre)* Az meg hol lakik?
 Az imában, nyilván.

SZENÁTOROK: ...ártatlanságod,
 Kegyességed, szelíd indulatod...

ARRUNTIUS: *(félre)* Finom ízlésed, nehogy elfeledjük...
 Bár azt inkább megtartod tenmagadnak,
 Hiába az ima.

TIBERIUS: Nem élünk vissza
 Türelmetekkel; sok beszéd helyett
 Kívánságtok szerint igyekszünk élni,
 Hogy beválsuk reményeiteket.
 Most a dologra.

ARRUNTIUS: (*félre*) Silius, vigyázz.
 Fölmegy a függöny. Föllép Afer.

PRAECO: Csöndet!

AFER: Szólítsd Caius Siliust.

PRAECO: Caius Silius!

SILIUS: Itt vagyok.

AFER: Azt a germániai
 Triumfusodat, mit a Sacrovir
 Fölötti győzelmed jogán szereztél,
 Senki sem irigyelte; és sem Caesar,
 Sem Róma el nem tűrte volna, hogy
 Kiforgassanak bármiből, amit
 A Köztársaságtól kiérdemeltél.
 De szeretetük méltatlanra szállt,
 Tetteid s okaik lelepleződtek;
 Caesar és a Szenátus látja jól:
 Kegyüket bemocskoltad bűneiddel.

SILIUS: Bűneimmel?

AFER: Türelem...

SILIUS: Ezt ajánld
 Az öszvérnek. Én római vagyok.
 Mi a bűnöm? Túl nagy a vagyonom?
 Becsületes vagyok? Kincsem, házam
 Kísérti a följelentőt? Erőm
 A túl sok? Netán az eszem?
 Ez ma mind bűn.

AFER: Silius, ha a bűn
 Neve így bánt, mily tehetetlenül
 Viseled majd ezt a vizsgálatot?

SILIUS: Afer, nem félek, csak dühös vagyok:
 Mozdítsd hát jól fizetett nyelvedet:
 Ki lesz a vádlóm?

VARRO: Én.

ARRUNTIUS: (*félre*) Varro? A konzul?
 Bedobták?

VARRO: Én vádollar, Silius.
 Róma népe és Caesar elleni
 Árulásban bűnösnek bélyegezlek.

Te kezdted és okoztad Galliában
A háborút, és te is húztad el,
Hogy triumfálhass; sokáig fedezted
Sacrovirt, mintha nem ellenség volna,
Pusztán hogy több közpénzben részesülj,
A tartományt kifosztottad nejeddel,
Sosiával, így szennyes kapzsiságod
Kiüresítette győzelmedet,
És hazaárulóvá tett.

SILIUS: Hazudsz.

ARRUNTIUS: (*félre*) Köszönöm, Silius, halkán szólj, de gyakran.

VARRO: Ha vádaskodom, s igaztalanul

Idéztem bíró elé, sújtsatok,
Caesar, azzal, amit fejére kérek;
És minden szavamat ítélje meg
A bíróság s az összes józan ember.

SILIUS: Caesar, haladékot kérek, amíg

Ez mint konzul, le nem köszön.

TIBERIUS: Nem áll

Módunkban.

SILIUS: Miért? Tán ő vezeti

A tárgyalást? Tán a vádló jogán?

Vagy ő lesz a bírám is?

TIBERIUS: Hagyomány

Szentelte szokás, hogy az előljáró
Bárki polgárt a bíróság elé
Idézhet; nem tűrhetjük, hogy a konzul
E joga megrövidüljön, kinek
Éber tekintetére bízott,
Hogy – bármi rossz szándék miatt – a köz
Javát semmi károsodás ne érje.

SILIUS: Caesar, csalsz, s ez rosszabb, mint az erőszak.

TIBERIUS: Silius, félre ne érts, sohase mernénk

A konzul súlyát ellened bevetni,
Csak védjük hatalmát, amennyiben
Az az állam tekintélyének részét
Képezi.

ARRUNTIUS: Silius, higgyél neki!

COTTA: Hát jobb is, hogyha hisz.
ARRUNTIUS: Azt mondom én is.
De döntsön ő.
TIBERIUS: A Kapitóliumra
És isteneinkre: Köztársaságunk,
Szent törvényeink és becsületük
Érintve vannak itt – én hallgatok.
AFER: Hadd folytassuk, Caesar, a tárgyalást.
Igazságot teszünk.
SILIUS: Nem: törvényt tesztel.
Ugye, Afer? Beszélj.
AFER: Mi más akarsz?
SILIUS: Én? Semmi más, csinos beszédű úr;
Természetes igazságot szeretnék,
Nem a céljaid szerint kitanultat,
Nem az általatok megdolgozottat,
Vad erőszakkal, előítéllettel,
Rosszindulatú ravasz csúsztatással
Lehetetlen formára kitekertet.
AFER: Őrjöng, dühöng.
SILIUS: Nem mondhatok rád ilyet,
Csak Caesar engedélyével. Tudom,
Ki ítél el.
VARRO: Elárulta magát.
Már ez rábizonyítja, kicsoda.
SILIUS: Kicsoda hát?
VARRO: Az állam ellensége.
SILIUS: Mivel ellenséged vagyok neked
S az állam más romlott szolgáinak,
Mert a magad becstelensége árán
Lettél mások készséges eszköze.
SEIANUS: Ilyet a Konzulnak, ez szemtelenség!
Szentségtelen!
SILIUS: Színt vallotok. Ez az!
Jaj, nem éreztem, mint esküsztek össze,
Mint paktáltok ellenem. Tán nem tudtam,
Hogy Seianus, a kedvenc gyűlöl, és
Pufogtatott törvényetek csak játék,

Vulkán hálója, csapda-szerkezet,
Igazság örvén elpusztítani,
Akit dühvel hajszoltok? Nincs agyam,
Szimatom, hogy mielőtt megszólalnék,
Ismerjem célotok, szándékotok
Természetét? Ó, igaz istenek,
Kiknek ítéletét nem vádolom,
Bármint gyötör e farkasok világa:
Ezért forgattam oly sűrűn magam?
Ezért álltam a küzdelem hevében?
Phoebus előbb hagyta ott az eget,
Mint én a harcot. A kék szemű gallok,
Göndör germánok ellen! Római
Sasaink szították a szárnyaikkal
Tüzünket, halált vitt minden csapásunk!
Egymagam rontottam neki a fürtös
Szikamberek hadának, s megfutottak;
Nem rabszolga-sebek borítanak,
De mellemen, arcomon hőshöz illők,
Neked szánták, Caesar, s Rómának őket!
S ezt kapom értük? Azt a vereséget
Ezért mértem nemes és bátor szívvel
Sacrovirre? Ó, Jupiter, hát illik
Hencegnem, mikor az, akiért tettem,
Így elfelejt?

AFER: Silius, Silius,
Felfortyant a véred, amint szokott,
Rendesen a bortól, most meg dühödben.
Agrippina asztalánál is nemrég
Így hánytorgattad azt a zendülést,
Melyben fegyelmet csak a katonáid
Tartottak; te vagy a Birodalom
Megmentője, hisz ha a légióid
Fellázadnak, mindnyájan elveszünk.
A te virtusod állt a vész elébe,
Általad lett Caesar és Róma ép,
Nevük, erejük, szellemük és létük
A te kezedből elnyert adomány.

ARRUNTIUS: *(félre)* Szónokhoz méltón megcsinált szöveg.

TIBERIUS: Igaz ez, Silius?

SILIUS: Ne is kérdjed, Caesar.

Hírhedett kémed most fejtette ki.

ARRUNTIUS: *(félre)* Remek római.

SABINUS: *(félre)* Bátran megfelelt.

SEIANUS: Ha ez így van, minden további vád

Fölösleges.

VARRO: Mert mi sértheti jobban

Caesar tekintélyét, mint ha olyasmit

Követelnek tőle, amit nem képes

Megfizetni?

COTTA: A követelés Caesar

Egész vagyonát fölemésztené.

LATIARIS: A viszonzás teljesen tönkretenné.

GALLUS: Mim az elég Silius érdeméhez?

ARRUNTIUS: *(félre)* Gallus is átállt?

SILIUS: Kínkeservesen

Próbáltok bűnt rám bizonyítani,

Mikor már rég kész az ítéletem.

Gyorsabb az út, ha elétek megyek.

Igaz, ezt mondtam, s mondok többet is:

Mióta ezt a szolgálatot tettem,

Caesar, te félsz tőlem; s nemhogy kegyelnél,

Gyűlölködöl. Igen, a fejedelmek

Előtt sértésszámba megy minden jótett,

Ha túlságosan nagy és jó ahhoz,

Hogy viszonozzák. Nincs örömötök

Semmi jóban, ha nem tudjátok könnyen

Letörleszteni; s ha nem, igyekeztek

Nem megköszönni, hanem megtorolni.

Minden ember rabszolgátok legyen,

Nem ismertek el semmi más jogot.

Ne firtassa senki, hogy lettetek

Nagyok. Azt hiszitek, ha kiderül,

Kisebbségek; pusztuljon csak el,

Ki magasra segített, csak szemet

Ne szúrjon: még szemrehányásnak néznék.

COTTA: Vonjátok meg a szót!
 VARRO: Minden világos.
 AFER: Nem kell más vádpont.
 LATIARIS: Tessék elítélni.
 SEIANUS: Kimutatta, hogy Caesar ellensége.
 COTTA: S a hátsó szándékait.
 SEIANUS: Elítélni.
 SILIUS: Elég, buzgó Szenátus. Dühötök
 Kinevetem. Silius jó véderőt
 Tart lelkében Fortuna kénye ellen,
 Miért félne hát a ti karmotoktól.
 Maga Fortuna is, ha az erény
 Száll szembe véle, megjuhászodik.
 Amim az emberéletben adódik:
 Varro epéje, Afer éles nyelve,
 A Szenátus szolgállelke, ha mind
 Gyilkolni kész is, nem fog vértemen,
 Sőt, lenézem, mert hozzám föl nem ér.
 Nem imádom báván az életet,
 S ha vége van, nem vádoló a sorsom.
 Gyáva, bátor egyaránt elbukik,
 Csak az nem mindegy, miért és hogyan,
 Drágán adta-e, vagy olcsón magát.
 Ha van itt római, tudja, hogyan
 Gúnyolja ki zsarnok Tiberiust;
 Nézzetek rám, s tanuljatok meghalni.
(ledöfi magát)

VARRO: Keserves tett!
 ARRUNTIUS: *(félre)* Dicsőségedre válik.
 TIBERIUS: Nézd meg, halott?
 SABINUS: *(félre)* Pontos volt a döfés.
 ARRUNTIUS: *(félre)* Ahogy gondoltam, úgy. – Ég veled, Silius!
 Példát mutattál, híred fennmarad.
 TIBERIUS: Nem örvendünk e szomorú esetnek,
 Mely kegyelmünket megcsúfolja, bár az
 Készen állt, nemes római, és minden
 Reményeden túl.

ARRUNTIUS: (*félre*) Bámulatos farkas:
 Jóllakott, s most vonyít.

SEIANUS: Nem illik Caesar
 Méltóságához ekképpen siratni
 Egy áruló megérdemelt halálát;
 Ily enyhesség felbízthat hasonló
 Bűnre más pártütőket.

TIBERIUS: Vagyonának
 Elkobzása elég lett volna.

ARRUNTIUS: (*félre*) Ó,
 Erre csurgott tehát a nyálatok?

VARRO: Vigyétek a hullát.

SEIANUS: Idéztessék be
 Sosia.

GALLUS: Őt tessék csak proskribálni.
 A vagyonnak felét szerintem kapja
 A kincstár, míg felét a gyermekek.

LEPIDUS: Caesar, ha tetszik: azt hiszem, negyedrészt
 A följelentőké törvény szerint,
 A többit kapják meg a gyermekek.
 Így Caesar embersége is kitetszik,
 S a szükség azokat sem kényszeríti
 – Bár rászolgáltak vétkes szüleik –
 Hogy rosszra törjenek.

TIBERIUS: Tetszéssel halljuk.

ARRUNTIUS: (*félre*) Mintha a fogad húznák. – Lepidus
 Komoly, becsületes, és úgy találom,
 Mértéktartó minden megszólalása.

SABINUS: És jó tettekre intő...
 (*be Cordus őrizet alatt; Satrius, Natta*)
 Hé, ki ez?
 Cremutius Cordus? Őrizet alatt?

ARRUNTIUS: Vér kell a lakomához? Nemes Cordus,
 Légy, mint a könyveid, becsületes.

TIBERIUS: Mi okból?

SEIANUS: Az annaleseiért.

PRAECO: Cremutius Cordus!

CORDUS: Igen.

PRAECO: Satrius Secundus,

Pinnarius Natta vállalta a vádat.

ARRUNTIUS: (*félre*) Seianus vérebei, emberhússal

Eteti őket – mindig jól ugatnak.

AFER: A Szenátus várja, hogy szóljatok.

SATRIUS: Ímé, vádollok, Cremutius Cordus,

Veszélyt jelentesz, titkos pártütést,

Mert lázadást szítasz az állam ellen

Nyughatatlan, sértődött szellemeddel;

Ezt bizonyítják annaleseid,

Miket közreadtál; mert belemarsz

A jelenkorba vipera-fogakkal,

Pedig méhéből származol, e vétket

Csak elfajzott fattyú követi el

Szülője ellen.

NATTA: Egyetértek, ám

Egyetlen részletet kiemelek:

Embereket s korokat összevetvén

Dicséred Brutust, s közlöd Cassiusról,

Hogy ő volt az utolsó római.

COTTA: Talán mi nem?

VARRO: És Caesar? Semmi volna?

AFER: Ez lelkében sért minden rómain,

Kiben nemes, fennkölt szellem lakik:

Egy apagyilkos, honáruló Brutust

Emelni Róma minden mostani

Értéke fölé. Elvetemült sértés,

Rossz epéjű, szemtelen mocskolódás.

Nemcsak a kort sújtja itt megvetéssel,

Hanem a kor urát, Caesart magát

Rántja a sárba; s mindezt feslett tolla

Sunyi célozgatásaiba rejti.

Caesar, ha Cassius volt az utolsó

Római, akkor neked nincs neved.

TIBERIUS: Hallgassuk a válaszát. Csönd legyen!

CORDUS: Mert tetteimben ártatlan vagyok,

Szavaimat éri vád. De ezek

Nem érintik sem Caesart, sem az atyját,

Kiket véd a felségsértési törvény.
Mondják, Brutust és Cassiust dicsértem;
Kiknek tetteit bár sokan megírták,
Mindenki tisztelettel említette.
Az ékesszóló, mindig hiteles
Titus Livius nagy történetében
Pompeiust oly zengzetesen dicsérte,
Hogy Augustus pompeianusnak hívta –
És barátok maradtak. Könyvei
Gyakran mondják Scipiót, Afraniust
És ama Brutust, ama Cassiust
Remek embernek; nem honáruzó
Tolvajnak, mint mostanában szokás.
Asinius Pollio nemes férfiként
Emlékszik rájuk, Messalla dicséri
Vezérét, Cassiust – s ím, mind a ketten
Augustus által megbecsülten éltek.
Cicero könyvére, mely egekig
Magasztalja Catót, mit felelt Caesar
Diktátorként? Választ írt rá, akárha
Bírák előtt szólna. Antonius
Levelei, Brutus beszédei
Augustusra mily gyalázkodást szórnak –
Hamisan, ám keserű indulattal.
Catullus versei sértegetik
Mind a két Caesart, mégis népszerűek,
Az isteni Julius és Augustus
Lenézte tán, de tűrte – nem tudom,
Önmérsékletből-e vagy bölcsességből;
Mert a becsmélés, hogyha megvetik,
Elenyészik, elhal, de a dühös
Indulat már-már elismerni látszik.
A görögök nemcsak a szabadságot,
A szabadosságot sem fenyítették;
És csak szóval volt szokás megtorolni
A sértő szót. De én miről írhatnék
A kor szennyétől távol szabadon,
Ha nem azokról, kiket a halál

Gyűlölet s kedvezés alól kivett?
Ha megírom, hogy Cassius és Brutus
Fegyverben állt Philippi mezején,
Az állam ellen lázítom a népet?
Vagy róluk, kik hetven éve halottak
– És képmásukat még a győztes is
Megkímélte – az íróknak tilos
Megemlékezni, mert tán bűnösök?
A tisztelet minden embert megillet.
S ha elítéltek, lesznek elegen,
Kik megértik a nemes Cassiust,
S őrzik a nagy Brutus becsületét;
És énram is emlékeznek ekképp.

ARRUNTIUS: Méltósággal beszélt.

SABINUS: És mérséklettel.

Tetszik, hogy nem ragadja el a hév.

ARRUNTIUS: Igencsak sugdosnak.

TIBERIUS: Vigyétek innen!

Majd más ülésünkön döntünk felőle.

(el Cordus őrizet alatt)

COTTA: Addig is égessék el könyveit

Az aedilisek.

SEIANUS: Helyes észrevétel.

AFER: Ne oktassa ki ez a szabadosság

A kort.

ARRUNTIUS: *(félre)* Bár ráférne jobb korra is.

LATIARIS: Égjenek el.

GALLUS: És felkutatni mindet.

PRAECO: A bíróság ülése véget ért.

(el mind, Arruntius, Sabinus, Lepidus marad)

ARRUNTIUS: Égjenek el! Ó, milyen nevetséges

Agyatlan buzgalmával a Szenátus!

Jelen hatalmuk – azt hiszik – kioltja

A jövő idők emlékezetét!

SABINUS: S azt hiszik, növekszik a tekintélyük,

Hogyha a tehetséget büntetik.

Hát nem! Aki dühöngve könyvet éget,

És eszméket betilt, az csak kegyetlen;

Végül szerez magának szégyent, szitkot,
S örök hírnevet annak, kit betiltott.
LEPIDUS: Vigasztalan idők, ha az erénynek
Nem jár előmenetel, sem büntetés
A bűnnek.
ARRUNTIUS: Igaz, nemes Lepidus.
Jól látta Augustus, mit kell kiállnunk
Tiberius alatt; pontos a kép:
Boldogtalan római nép, hogy éljen
Lassú állkapcsok közt őrlődve hosszan.
(el mind)
(be Tiberius és Seianus)
TIBERIUS: Ez a dolog jól sikerült, Seianus.
Senki nem sejtí, hogy Agrippina
És a fiai ellen készülünk.
Most azt döntsük el, hogy csaljuk verembe
Sabinust és Arruntius. És Gallust –
Hiába hízeleg nekünk, a szívét
Ismerjük jól.
SEIANUS: Pihentess kissé, Caesar.
Az idő érik, s majd megkoronázza,
Amit igaz jósjelekkel mi kezdtünk.
Sabinus jöjjön.
TIBERIUS: Arruntius inkább.
SEIANUS: Őt kíméld meg. Mert fedezékül szolgál;
Zabolátlan nyelve, ha szólni hagynád,
Bizonyítja, hogy a többiek ellen
Nem gyűlölség vezet.
TIBERIUS: Bölcs koponya,
Szerencsés gondolat: rád hallgatok.
SEIANUS: Uram, oly régen kísér kegyetek,
Előbb apádé, szent Augustusé,
Utóbb a te jótéteményeid,
Hogy inkább vallanám meg vágyaim
A te fülednek, mint az isteneknek.
De soha nem is követeltem eddig
Káprázatos címet és rangot, inkább

Caesarom biztonságára ügyelnék
A közkatonák között.

TIBERIUS: Így igaz.

SEIANUS: Az egy előny, amely joggal megillet,
Hogy a nagy Caesar méltónak talált
A kapcsolatra. Hát ebből fakadnak
Reményeim.

TIBERIUS: Hm?

SEIANUS: Úgy tudom, Augustus
Lányának férj-jelöltként számba vett
Egy római lovagot is. Ha így...
– Nem tudom, hogy reméljek ily kegyet –
De ha férj kerestetnék Liviának,
S én szóba jönnék mint Caesar barátja,
Dicsőségemre válna a rokonság.
Mint mindig, oly éber gonddal ügyelnék
Caesar javára; viszont gyöngé várom
Megerősödve, szilárdabban állna
Agrippina túlerejével szemben;
Amit gyermekeim épsége végett
Erősen óhajtok. Amúgy nekem
Nincs más vágyam, mint hogy egy ilyen drága
Urat szolgálhassak halálomig.

TIBERIUS: Jólesik a ragaszkodás, amellyel
Seianusunk, jótéteményeinket
Könnyen felejtő elménkbe idézed.
De a dologra. Minden más halandó
A hasznához szabja döntéseit;
Más sorsot követ a fejedelem:
Főbb tetteit a jó hírnév vezérli.
Válaszra így több idő jár nekünk.
Livia maga döntheti el, Drusus
Után férjhez megy-e, vagy megmarad
A családban; továbbá ott az anyja
S a nagyanyja, igazán közeli
Tanácsadók – hallgathat rájuk is.
De szóljak nyíltan. Félsz Agrippinától?
Nyilván sokkal vadabb haragra gyúl,

Ha Livia házassága megosztja
A Caesarok házáat. Vetélkedés
Tör ki az asszonyok közt, s a gyűlölség
Tönkreteszi mindkét ág unokáit.
E házasság a vizályt csak fokozná.
Te sem volnál biztonságban, Seianus.
Azt hiszed, hogy Livia, aki Caius
Caesar hitvese volt, majd Drususé,
Szerény sorban akar megöregedni
Egy kis római lovag oldalán?
Hogy téged emeljen szégyene árán?
S ha én hagynám, hiszed, hogy akik látták
Apját, bátyját és közös eleinket
A legfőbb méltóságok birtokában,
Eltűrnék ezt? Vagy akár a Szenátus?
Már pletyka tárgya a pozíciód;
Morog mindenki, a főemberek
Nyíltan hánytorgatják, hogy túl atyánk
Kegyén és lovagi rangodon csörtetsz;
Téged gyűlölnék, s engem ér a vád.
Barátunk elől el nem hallgatunk
Semmit. Bölcs légy. És ha döntésre juttok
Te vagy Livia, én nem gátolom.
Hogy rólad elménkben mit tervezünk,
Milyen kapcsolatokkal fűzünk enmagunkhoz
Mint egyenlő felünket, egyelőre
Nem ismertetem. Annyit tudj csupán,
Kedvelt Seianusunk: nincs oly magas
Méltóság, melyet hű fáradozásod
S kiválóságod meg ne érdemelne.
És ezt ki fogjuk nyilvánítani
Úgy a Szenátus, mint a nép előtt.
SEIANUS: Eszemre térítesz, világosan
Látom, mily elvakult voltam imént:
Mert bölcsen utasítod el, amit
Ostobán kértem. És mit gondolsz arról,
Hogy elhagyd Rómát tanácsom szerint?
TIBERIUS: Eldöntöttük.

SEIANUS: *(írást ad át)* Még néhány gondolat
A döntésedet megerősítendő.

TIBERIUS: Gondos Seianus! Olvassuk hamar.

Törődj tervünkkel, és jól boldogulj. *(el)*

SEIANUS: Jól, ha rám hallgatsz – Tompa, tunya Caesar!

Azt mondod, a kegyed miatt morognak?

És hogy a te hibádból csörtetek?

Engem gyűlölnék, s téged ér a vád?

Nem fogod fel? Villámgyorsan lecsapnék,

Ha úgy akarnád megnyerni a játszmat,

Hogy engem mártasz be. Buta szavad

El sem hagyta a szád, mikor agyam

Műhelyében már elkészült a páncél

Fortélyod ellen. – Olvasd, amit adtam,

S úgy ejtse rabul érzékeidet,

Mintha bürökpor, máklé, mandragóra

Ringatott volna el. Aludj, kéjszomjas

Caesar, s az önhitt hanyagság vezesse

Bárgyú erőidet a közügyektől

Távol, rabulejtő élvezetekre –

Hogy buja lelked ajzottan akarja

Elhagyni Rómát. Mondom, s egyre mondom,

Mily kellemetlen a városi nyüzsgés,

Az ügyek sokasága, az özönlő

Kérelmezők bosszantó panasza,

Csak ami fontos, azzal nem törődhet

Irigység, morgás, rossz hírek miatt;

Bezzeg az elvonult, nyugalmas élet

Gyönyörökkel teljes, könnyű derűje,

Mely épp a nagy ügyekre hagy időt,

S a bölcs megfontolásra ad esélyt.

Így aztán mit se gondol a komoly

Döntésekről, hisz róluk mit se tud,

Ha tervezek, terveit ismerem,

S építkezem: én osztok kegyeket,

Címet, rangot, pénzhozó hivatalt,

Sőt, Caesar láthatásának jogát;

A gyűlölködők majd adják alább,

Mert én döntök az életük soráról:
Hajtsanak főt – vagy bukjanak Caesarral. *(el)*
TIBERIUS: *(be)* Livia férje légy? Lejebb, Seianus,
Nem is adnád? Magasra törsz? No jól van.
Vasalt kapocs köt hozzánk, terveink
Láncában szem vagy; kit elméd szerint
Használunk kell, bármit tervezzen is.
Igaz. De okosan, mert jégre visz.
Nos, gondoljuk meg... Ki van odakünn?

SZOLGA: *(be)* Caesar?
TIBERIUS: Az utazást elhagyni bűn
Volna, annyi gyönyört ígér; se kétely,
Se szégyenletes félsz hozzánk nem ér fel;
Ám bölcs a kétely, s indokolt a félsz,
Ha előnyünkre diktálja az ész,
Mint most: Seianusban a gőg vadabb,
Mint Agrippinában a nyers harag.
Félelmes ellenség, ha mi neveltük,
Ha kegyekkel veszélyessé növeltük.
Akit megsebezünk, tán acsarog,
Csak a kedvenc üthet rajtunk nagyot;
Tüzesebbre forr a dühöngő ármány
Az ambíció, mint a bosszú lángján.
Ügyes fejedelem, el ne kapassad
Senki híved, és kellő távol tartsad
A feltörekvőt. Te főt légy a csúcson,
De néki a csúcs eszébe se jusson.
Lássuk... – Macrót keresd meg mielőbb,
Ha nincs a közelben; hívatjuk. *(szolga el)*

Ót

Használjuk most munkánk eszközeként.
Megbízható. Hát, szükségből erényt.
Skorpiómarást gyógyító erő
Lakik – mint mondják – a méreglő
Sisakvirágban. Egy próbát megérhet:
Éljünk, amíg birkózik a két méreg.
A Macro-féle túlon túl gyors szellem,
Nem alkalmas csak maga-fajta ellen.

Bölcs uralkodó összehergeli
A két gazt, s így mindkettőt megöli.
Nagy embert tart a király? Megbuktatják.
Oroszlánt tart? Kövesse a parancsát.

(be Macro)

TIBERIUS: Macro, küldettünk érted.

MACRO: Értem, Caesar.

TIBERIUS: *(szolgának)* Hagyj magunkra!

(szolga el)

Ha megtudod, jó Macro,

Miért küldettünk érted és mi célból,
Majd jobban érted, s örömdre szolgál:
Kiválasztottunk, mert megbízunk benned.

MACRO: Caesar választása, Caesar bizalma

Macrót ingyen is büszkévé teszi,
Ha szolgál Caesarnak.

TIBERIUS: Ne udvarolj!

Szándékunkban áll elhagyni a várost
Kissé, és megnézni Campaniát.
Nem kedvtelésből, hanem templomot
Szentelünk Capuában Jupiternek
S Augustusnak egy másikat Nolában;
Nagy munka lesz, Macro, és elhúzódhat
Tovább, mint kívánnánk. És mivel tudjuk,
Mennyi veszély rejlik akár rövid
Távollétünkben, hisz az államot
Irigység marja, pártos gyűlölet
Kavarja, rád gondoltunk, nemes Macro,
Annyi római közül, hogy te légy
Szemünk és fülünk; ügyelj szorosan
Agrippinára és a két fiára –
És Seianusra. Nem kételkedünk
Hűségében, nem sajnáljuk kegyünket,
Amellyel oly bőven halmoztuk el,
Hisz ezzel döntésünket megcsúfolnánk,
Kétségbe vonnánk bölcs orákulumként
Szilárdnak vélt régi ítéletünket.
De a nagyság mulandó. Molyok, férgek

Tenyésznek túl készséges anyagában,
 Melyet megemésztvén, az alkotó
 Szubsztanciáján hizlalják maguk.
 Macro eszes, és figyel. S jól tudom,
 Titoktartó, ravasz, bölcs, ismeri
 Az ember természetét, kitanulta
 Érzés, szenvedély okát, céljait,
 Melyik hogy működik, ha működik.
 Bízunk benne, mert látjuk érdemét.
 Dologra hát – mert ez a tárgyalás
 Nem húzódhat el, hogy gyanút ne keltsen.
 Macro, megbízunk: kémkedj, adj hírt róla,
 Büntess. Gondolkozz, használj minden eszközt,
 Hadsegédet, bármit, bárkivel szemben.
 Kutass, szervezz, áskálódj: tegyél bármit,
 Akárha a Szenátus jogán tennéd,
 S a törvény áldásával; cselekedj
 Caesar és Róma megmentőjeként.
 Választ nem vártam, csupán tetteket.
 Amire jutsz, arról megbízható
 Futárral értesíts. Ha netán kérdik,
 Mért hívattalak, mondd, hogy a kocsinkat
 S a lovainkat készíted elő.
 Szeretett Macrónk, joggal várd jutalmad. *(el)*
 MACRO: Miért parancsol Caesar így, nem kérdem,
 Öröm, hogy parancsol. Már az is érdem,
 Hogy alkalmaznak, mindegy, így vagy úgy:
 A hatalom minden tette erényes.
 Akit használ, csak eszköz: nem vitatja
 Magas szándékát – némán végrehajtja.
 De ha egy íj az úr kezére áll,
 Azt használja, célba azzal talál;
 S legtöbbet akkor ér a trón szolgája,
 Ha fejedelme célját eltalálja.
 Ne firtassa – majd az úr válogat –
 Akárkire lője ki a nyilat.
 Ikeröcsém hírében, életében
 Aljas kárt tenni; édes feleségem

Kivetni ágyamból; hóhérnak adni
Apám, anyám; cinkosul fogadni
Egyetlen fiam; minden rokonom
Kinyírni; barátan, ártatlanon
Nem könyörölni; istenek fején
Mocskot találni: megcselekszem én,
Ha parancsolják, víg leszek és lelkes.
Szolgálj, tetszésre törj – akkor emelkedsz.
Ha rangot és módot akarsz, a jog
S igazság útját jobb, ha elhagyod;
És új, vad ösvényt vágsz, mert mifelénk
Nem szűken értelmezik az erényt.
Erény: a siker; ész: az indulat;
Törvény: a szeszély; csel a hódolat;
Az erkölcs rút, de szép az alkalom;
Üres a szó, s a jó hír a haszon.
Ha Seianust Caesar hiú szeszélye
Fölemelte, hogy aztán lecserélje
– Hadd bucskázzék nagyot, s kövesse más –
Kész eszköze vagyunk; ez a bukás
Emelhet minket is. Nincs példa nélkül,
Ha a régi romokon új ház épül. (el)

IV.

(*Be Agrippina, Gallus*)

GALLUS: Hercegnő, Agrippina, türelem.

AGRIPPINA: Előbb a bosszú, az lehetne nektár

Éhes szellememnek. Ó, Fortuna,

Amit készítesz, hirtelen legyen.

Vakítsd meg értelmemet egy csapással,

Hogy ne lássam jövőendő sorsomat.

Ne féljek, ha már nem remélhetek.

GALLUS: Caesarnál is jobban gyötröd magad.

AGRIPPINA: Hát ez a magas születés jutalma?

Hogy céltábla vagyok? Örök gyanús?

Szakadatlan irigység szenvedője?

Ha vászna nem is, képe minden festett

Veszélynek? Hát ki ne akarna inkább
Zuhanni, mint örökkön függeni?
GALLUS: Biztonságban lehetnél, ha...
AGRIPPINA: Jó Gallus...
Ha buja Seianus lotyója volnék?
Vagy Caesar kéjkertjében kerítőnő?
Úgysem volnék biztos – senki sem az.
Te sem vagy biztos, míg mellettem állsz.
Silius biztos volt? S a jó Sosia biztos?
Vagy húgom, a drága Claudia Pulchra?
Az ártatlan Furnius? S akik azóta
Afer vádjának szónoki babért
Szereztek? Balga barátok, nem intett
Ennyi friss példa, hogy vigyázat, engem
Szeretettel követni veszedelmes,
Hogy Caesar dühöngése meg nem szűnik,
Amíg a kiváltói meg nem szűnnek?
Ezt föl kell fogni. Jó Gallus, eredj.
Ha itt csak mutatkozol: árulás,
Ha tisztelettel köszönsz: pártütés.
Boldogtalanná teszek – és ti engem.
Hol vannak a fiaim? Nero? Drusus?
Együtt jobb célpont vagyunk, fussunk széjjel,
Ne rántsuk sírba a barátainkat.
Vagy indítsunk egy vétkes akciót,
Amelynek ügyis koholják a vádját,
Hadd hökkenjenek meg, hogy igazuk van.
Mindegy. – Hisz amit kiagyaltak, meglesz.
Nincs ártatlanság, mit a hatalom
Be ne mocskolna. Bűn ez? Nincs nyoma,
Ha végtelen a bűnök lajstroma.

(be Nero, Ifjabb Drusus, Caligula)

NERO: Seianus megjött Caesar szigetéről.

GALLUS: Kegyvesztett?

IFJ. DRUSUS: Kegyeltebb, mint valaha.

GALLUS: Balszerencse.

CALIGULA: Az is, és Fortuna

Furcsa fintora.

IFJ. DRUSUS: Ám nekik szerencsés.

GALLUS: Mi volt?

NERO: Tiberius épp lakomázott

Egy villában, melynek neve Spelunca,

Egy természetes barlangban, mikor

Több szikla lezuhant, s agyonütött

Néhány szolgát; mindenki menekült.

De Seianus arcával és testével

Caesarra borult óva, így fedezte

A hulló kövektől; e helyzetében

Találtak rá az odarohanó

Katonák. E kaland úgy beágyazta

Caesar bizalmába, hogy nem lehet

Kirobbantani sem belőle. Így jött

Rómába, Caesar fényétől fürösztve.

AGRIPPINA: S oly hatalommal, mely elég követ

Omlaszt ránk, hogy mindönket eltemessen.

Nero és Drusus és Caligula,

Rangotok miatt úgy gyűlöl e kettő,

Mint senki mást. Nemesi véretekre

Gondoljatok, s vállaljátok a sorsot:

Méltón a zsarnokság szemébe nézni.

Hadd tétessék próbára az erény.

Amint a szél az erős fát cibálja,

S az attól csak még szilárdabban áll.

Apátok hullta, nagybátyátok veszte

Után mit vártok? Vagy erőszak ér,

Vagy csúf fortély. Álljátok a csapást;

Ha tenni nincs mód, nemesebb a tűrés.

Méhemhez méltón, fiaim, vitézül:

Nem félhetünk, ha tudjuk, hogy mi készül.

(mind el)

(be Macro)

MACRO: Megjött, s Caesar még jobban kedveli.

Ilyen gyöngé? Netán a tengeri

Levegő hat így? És ha arra jár

Megint, Caesar mindent visszacsinál?

Benne vagy, Macro; csak most úgy tegyed

A dolgod, hogy már a magánügyed.
Ha eddig Caesar érdeke szerint
Működtél, most a szükségből erényt
Magad csinálsz; saját gondolatod
Célod felé sebesebben robog.
Ha Seianus feltör, az lesz a veszted,
Hisz mindig is a bukását szervezted,
Nincs irgalom. Üss oda mielőbb,
Amíg célba nem ér, üss, mielőtt
Ő ütne meg. Ha itt az alkalom,
Ragadd üstökön: üsd meg, de nagyon. *(el)*
(be Latiaris, Rufus, Opsius)

LATIARIS: E szolgálatot Seianus urunk
Nemeslelkű jutalommal fogadja.
Bújjatok el itt, a tető alatt,
S ha ráveszem, hogy elszólja magát,
Ugorjatok, s kapjátok el.

RUFUS: Már megjött?

LATIARIS: Megyek érte. *(el)*

OPSIUS: Csak ügyesen. Remélem,
Fölfigyelnek ránk és az akcióra.

RUFUS: Ez még a konzulságot is megéri
Az államnak.

OPSIUS: Ne is adjuk alább:
Sabinus igen veszedelmes ember.

RUFUS: Germanicus barátja volt, s ma is
Az özvegy és a három fiú híve,
Hiába kegyvesztettek, ő naponta
Látogatja őket, nyilvánosan
Mutatkozik velük; szolgálja őket,
Akár a ház már egyetlen kliense.
Adja az ég, hogy őszintén beszéljen.

OPSIUS: Latiarisnak rokona, bízik benne.

RUFUS: S ő meghálálja.

OPSIUS: Fontos állami
Hivatalt visel, így a kötelesség
A rokonságot félresöpri...

RUFUS: Csitt,
Jönnék.

OPSIUS: Hát fedezékbe. Csöndesen. *(elrejtőznek)*

(be Latiaris és Sabinus)

LATIARIS: Szép állhatatossággal pártolod

E bánat-sújtott házat – más barátok

A balszerencse mellől elszeleltek;

Te a sors-adta télben sem hagyod

A tápláló dicsőség hűlt helyét.

Igaz szív vagy, méltó patrónusod,

A nagy Germanicus szeretetére;

Ha földézem dicső érdemét,

S látom, hogy özvegyét és fiait

Irigység és gyűlölet környezi,

Az eget hanyagsággal vádolom,

És zsarnoksággal az embereket.

SABINUS: Ha ők türelmesek, legyünk mi is.

LATIARIS: Mi lesz e korrall, és mi lesz velünk,

Ha a nemesség jelenti a bűnt?

Ha föld és vagyon végzetes hiba?

SABINUS: Sőt, ha az ember ágya, asztala

Csupa csapda? És terhelő adat,

Ha följegyezzük, minden gondolat,

Mert sunyi ügynökök úgy költik át,

Hogy szolgálja a zsarnok bosszuját?

Ha a tudatlanság sem ártalmatlan,

A tudás viszont rögtön vád alatt van?

Ha népüktől a régi, szép szabadság

Puszta árnyát is mohón elragadták,

S kiszolgáltattak aljas, ócska kémek,

Vad keselyűk gyilkos tekintetének?

LATIARIS: Nem hunyhat így ki a Római faj

Géniusza; tiszta lánggal ragyogva

Feltámadhat még a régi szabadság,

Melyhez holtig ragaszkodik a férfi;

S nem ülünk elcsigázott, bús bolondként

A sötétben az üszköt fújdogálva,

Mígnem kihúny a végső szikra is.

Az ügy közös, hiszen kockán forog
– Hacsak nem fattyú vagy rabszolga – minden
Római jó neve, becsülete,
Élő lelke. Ha a férfi letenné
Az oly régóta hurcolt súlyos pajzsot,
S a fűrge kardot forgatná helyette,
Biztosabban elérnénk vágyainkat.
Fáraszt immár a számár-türelem.
Csak a bátor tetterő szerzi vissza
Jogainkat. Kő és kemény acél
Szikrájából gyúl ki újra a tűz,
Melynek dicső pompája a világot
Mint a nap, felüdíti.

SABINUS: Okosabb
Sötétben várni, míg fölkel a nap.
Ne tüzelje az uralkodó ellen
Az alattvalót semmi gonosz szellem.
A jó ember, ha jogát veszti, tűr,
És nem szít lázadást esztelenül.
Bár mikor Róma először vetette
Egy ember hatalma alá magát,
Nem szánta neki örök hadisarcul
Szabadságát, vagyonát, életét.

LATIARIS: Ha szolgák vagyunk, hát szolgáljuk Caesart,
Ne a sokkal rosszabb, gőgös Seianust!
Az intéz mindent. Caesar mehet tőle
Ragyás képét kenőccsel kenegetni
Rhodoszra, míg ő minden római
Polgár és herceg nyakán páváskodva
Uralkodik maga.

SABINUS: Fején találtad
A szöveget: ebben áll a mestersége
S a hatalma.

LATIARIS: Meg abban, hogy gazember.
Hogy dőzsöl Livia? Hogy halt meg Drusus?
Kiket s miért tettek el láb alól?

SABINUS: A múlt elmúlt. Én közelebb tekintem
A praktikáit, s rögtön kiviláglik,

Mitől művésze a gazemberségnek.
Tiberiusnak bemesélte, hogy
Agrippina az életére tör.
Az asszonynak viszont barátilag
Megüzentette többször, hogy óvakodjék
Caesartól, mert az majd megmérgezi.
A gyanúból kölcsönös félelem lett,
Majd kirobbant a nyílt gyűlölködés.
Akkor bérenceivel megdolgozta
Nerót: agyondicsérték, föltüztették,
Hogy Caesar vén; hogy csak őrá tekint
Reménnyel a nép és a hadsereg;
Hogy tőle mindenki világraszóló
Tetteket vár, csak szánja el magát,
Szólítsa őket. A könnyelmű ifjú
Tán hiszi is; Seianus pedig ír
Caesarnak: „Ez a fiú veszedelmes,
Az anyja pedig csupa cselszövés,
Fegyveres férfiakat toboroz
Kőré.” Caesar tehát rettegve készül
Anyja s fia ellen. De van tovább is.
A másik fivér Drusus – vad fiú,
Alkalmas préda, mert ambiciózus,
Irigy – no ezt keblére öleli,
Agyondicséri, elkábítja azzal,
Hogy mily tetteket vár tőle a nép,
És milyen keservesen tűri Róma,
Hogy anyjuk csak Nerót tolja előre.
Így szépen egymásnak uszítja őket,
S miközben mind barátjának hiszi,
Mindnek külön készíti a bukást,
A végromlást.

LATIARIS: És Caesar erre bólint
Félálmaiban?

SABINUS: Bár hosszú álma lenne
Mocskos kéjei közt.

(Opsius és Rufus beront)

OPSIUS: Ez árulás!

RUFUS: Tartóztasd le a felségárulót,
Vagy az leszél te is.

LATIARIS: Caesar nevében!

SABINUS: Tehát elkaptatok.

RUFUS: El ám, uram.

SABINUS: Számos év során őszült fürtű kémek!
Tisztos szörnyetegek, ilyen verem
Vár rátok is, már ássák.

OPSIUS: El vele!

LATIARIS: Vigyétek!

RUFUS: Ha egy felségáruló
Kémnek nevez, megtisztel.

SABINUS: Jól adod,
Te sokoldalú és buzgalmatos
Állami közeg. Vigyetek, gyerünk.
Szép újév-ünnep, éppen jó leszék
Seianus oltárára áldozatnak.

OPSIUS: Húzd a tógáját zsáknak a fejére.

SABINUS: Nem kell. Mert fölösleges és idétlen.
Gazemberségték szégyene a vétkem.

(mind el)

(be Macro és Caligula)

MACRO: Uram, vedd észbe, mily veszélyes ez
A cselszövés! Két bátyádat, anyádat
Beidézi a Szenátus! Caesarral
Ebédel Gallus – este elítélik!
Sabinust gúzsba kötve viszik el!
A szenátorok rettegve lapulnak,
Kivéve azt, ki magánvagyonát
A közpénzből erőszakkal szerezte!
Most még tárgya vagy, de nem sok idő
Múltán a gyűlöletnek szenvedő
Alanya leszél.

CALIGULA: Akkor mit tanácsolsz?

MACRO: Indulj Caprira rögtön, s add magad
Föltétel nélkül nagybátyád kezére.
Mondd meg Caesarnak, ha a vád szerint
Anyád s két bátyád Augustus szobránál

S a légióknál keres menedéket,
Akkor te inkább hozzá folyamodsz,
Hogysen gyanú alatt a nagy Seianus
Cselszövésétől óránként remegj,
Bár ez – jelezzed nagy bizalmasan –
Caesart és trónját is fenyegeti;
Seianus céljait szolgálja mind,
S a közbiztonság végett üldözendő.
Én majd nyomós érvekkel támogatlak:
Caesar méltán bizalmába fogadhat.

CALIGULA: El hát hamar, és készülünk az útra.

(mindketten el)

(be Arruntius)

ARRUNTIUS: Ezt is eltűröd, ég? Akárhogy izzik

A bűn, nem buzdul jogos haragod
Dúlt kebeledben, hogy hamvába fojtsa
Az istentelenség kátránytüzét
Trónod előtt? Alszol türelmesen,
S a bűn vigyorgó pofával tekint
Hatalmadra, port és füstöt okádva
Képedbe? Jupiter, soha nem ébredsz?
Szakálladat kell rángassa Seianus,
Hogy nyíljon lila-karikás szemed,
S egy nézéssel megöld? Horkoljatok,
Égiek, hadd rakjon e szörnyeteg
Hegyre hegyet, hogy magához lerántson!
Bocsáss meg, Fortuna, és ti, hatalmak,
Kiket zúgolódásom sérthetett.
De lám, egy valóságos csodalény:
Egy nemes, becsületes római –
És öregember!

(be Lepidus)

Marcus Lepidus,

Mikor veszik vérünket? Te meg én,
– Nem hengegek – szinte magunk maradtunk
E rút időkben tisztességesek.

LEPIDUS: Maradtunk? Hát maradunk, Lucius.
 Bárhogy tátsa ránk halálos pofáját
 A zsarnokság.

ARRUNTIUS: Bizony, mint Sabinusra.

LEPIDUS: Lerángatták szegényt a Sóhajok
 Lépcsőjén, s ami még irtóztatóbb, hű
 Kuttyája – egész Róma szégyenére –
 Nem tágított mellőle, s hogy bedobták
 A folyóba, követte, s ott veszett.

ARRUNTIUS: Hát... irigyelhetjük mi, emberek.
 Most már ránk vár a hóhérekampó, Marcus.
 Milyen fortély – taníts ki, ha lehet –
 Tartotta meg, hű hazafi, e kedves
 Tiszteletre méltó fejet derék
 Válladon ily ősz korig?

LEPIDUS: Arruntius,
 Semmi fortély. Csak bátor türelem,
 Állhatatos csönd; nem hadakozom
 Az áradattal; gondolataim
 Körében élek otthon büntelen,
 Ordast nem ingerlek – fortélyom ez.

ARRUNTIUS: Próbálnám eltanulni – már ha hinném,
 Hogy megsegít. Imámat Jupiterhez
 Óvatosan mondjam, vagy hangosan?
 Hogy mit kívánok? Tiberius, Seianus
 Nevét lenyeljem? Hallgassak bizony,
 Ha szólok is? És gondolkodhatom
 Anélkül, hogy kínpadra vonjanak?
 S ha álmodom, s álmomban tán beszélek?
 Vagy köhögök? Mindennap más a törvény!
 Fejem csóválom – nem jelentenek?
 Ha azt mondom, kék az ég, vagy borús,
 A Sóhajok Lépcsőjén nem kötök ki?
 Ilyesmin múlik ma az ember sorsa.
 Nem véd a jog hamis tanú fülétől,
 Nincs hely, nap, óra, mely szabad lehetne,
 A vallás bár százszor szentelte meg,
 A sokarcú kegyetlenség talál

Magának ürügyet. Örült dühöngés,
Részeg bőgés, asszonyi locsogás,
Bohóc trágárság – bármi megfélel,
Hogy elkapjanak. S mindig egy a vége,
– Bármi volt a vétség, és bárki tette –
Halál: a hely lehet más, s az idő.
De... Nero herceg? Őrizet alatt?

(be Laco, Nero, Liktorok)

LACO: Haladjunk, Liktorok. Bocsánatot,
Urak, Caesar parancsa, senki sem
Szólhat a fogolyhoz.

NERO: Nemes barátim,
Az a pár szó nektek kockázat, és
Nekem sovány vigasz. Áldjon az ég.
Bár megválthatnám Róma végzetét.

LACO: Liktorok, indulás.

LEPIDUS: Hová, Laco?

LACO: A Szenátus száműzte, Pontiába.

ARRUNTIUS: Látok? Hallok? Az öt érzékem ép?
Vagy csak káprázom?

LEPIDUS: És az öccse, Drusus?

LACO: A palota börtönében fogoly.

ARRUNTIUS: Már érzem a bűzt. És Agrippina?

LACO: Pandatarián, kijelölt lakhelyen.

ARRUNTIUS: Mennykövet, íjat, harcos istenek,
Kardot, lándzsát, bunkósbotot – kevés
Az égi fegyvertár – hogy legalább
Ti védekezzetek! Milyen finom
Intézkedés, mily gyors, mily célszerű!
Kényszerlakhely? Börtön? Száműzetés?
S a hármaskör oka?

LACO: Felségárulás.

ARRUNTIUS: Minden vádiraton a körpecsét:
Odaüt, ahol fáj.

LEPIDUS: Mily különös.
Még tegnap a nép úgy éltette Caesart,
Hogy a leveleit hamisítványnak
Bélyegezte; s hogy Germanicus házát

Tudta nélkül készül lerontani
A rosszindulat. Hova tűnt a hangjuk?
Most, hogy kényszerlakhely, száműzetés,
Börtön az örökösök sorsa?

ARRUNTIUS: Hallgat,
Teli gyomorral. Vad Seianus ráfűjt
A népre, és szélvészként szórta szét
A szegény port. *(Lacóhoz és a többiekhez fordul)*
Mi felségárulást
Nem forralunk, ha ezért ácsorogtok.
Nadály ne szívja végünk. Kém uram,
Kikémleltünk, eredj.
(Laco, Nero, Liktorok el)

LEPIDUS: Igaztalan vagy.

A hangjából ítélve tisztességes.

ARRUNTIUS: És ez a hivatala? Lepidus,
Szinónban inkább bíznék, mint az állam
E pribékjében. – Akkor miben bízom?
Abban, hogy a macska-szemű Tiberius
Fényes nappal nem látja, miket forral
Kegyence; ha látja, nem az a hírhedt
Ravaszdi, kinek mi, bolondok hisszük:
Saját házában úgy nevel kuvaszt
Véres húson, hogy – ha az istenek
Úgy akarják – a torkának ugorják.
Nem könyörgök ezért; de ha a sors
Úgy hozza, nem hunyom be a szemem.

LEPIDUS: Nem hozza.

ARRUNTIUS: Mért nem?

LEPIDUS: Él a kötelesség
S a tudat, hogy ő az uralkodónk.

ARRUNTIUS: A szörnyetegünk: bűne börtönéből
Semmi ál-erény nem válthatja ki;
Undok személye ocsmányabb a bűnnél –
Kéjvágya az uralkodó; saját
És Róma jó hírére ebekre hagyva,
Elbújt egy obskurus szigetre, hol
Tragédiát játszik bohóci maszkban

A káldeus csürhével; óra, nap,
Hét, hónap hosszat gúnyt űz a komoly
Asztrológiából, idétlenül
Több embernek horoszkópot csinál,
S amelyiknek jóslata kedvező,
Azt szikláról tengerbe löki,
Mert ő kifog a sorson. – A gonoszság
Csúcsához ez csak enyhe kaptató.
Caprin saját mézárszéket vezényel:
A gyilkolást művészetként tanítja,
S megjutalmazza azt, ki leleményes
Tortúrát eszel ki. És odagyűjti
Nemesi házakból a szép fiúkat
S a legszebb, legformásabb lányokat,
Kik bőségben, nemes erkölcsökön
Nevelődtek. Hat az ígéret, és hat
A fenyegetés; de kit a család
Megóvna, azt elrabolják a síró
Szülők szeme láttára, s lesz belőle
Sellarius, spintria játékszeréül
Sok ferde ésszel agyalt kéjelgésnek,
Melyre a természetnek nincs neve.
És Róma gyötrelmére s a miénkre:
Hiába ravasz, rossz vazallusa,
A kivénhedt hímrinyó gyámja lett,
Őt emelte – gyötrött nyakunkra lépve –
Az ürülékből istenek közé,
Hogy egész Róma áldozzon neki;
S Jupiter mégis inkább vágja dörgő
Mennykövét egy tölgyfába, mint belé.

(be Laco, Minutius, Pomponius)

LACO: Egyszerűen nem tudni, hogy mit ír.

Most meghal, vagy megjön?

POMPONIUS: Ez is, az is.

Ami előbb jön, köszönjük az égnek.

ARRUNTIUS: *(Lepidusnak)* Ezek Caesarról beszélnek, figyeljünk.

MINUTIUS: Egyik nap jól van, és Rómába készül,

Másnap beteg, s remélni sem meri.

LACO: Seianus egy barátját ma külön
 Levél kitünteti – a másikat
 Holnap megrója...

POMPONIUS: Egy különb levél.

MINUTIUS: Egyik hívének dicséri Seianust,
 Másnak említi, harmadiknak azt sem;
 A negyediknek szidja. S a Szenátus
 Sosem tudja, mit higgyen, mit ne higgyen.

LACO: Furmányos fortély, fel nem foghatom.
 Mondja meg, kit szeret, és kit utál,
 Hogy követhessük, és ne kelljen félnünk.

ARRUNTIUS: *(félre)* Szép napraforgó! Tisztességes? Ez?
 Ha nektek az, hát becsüljétek annak.

POMPONIUS: Nem tudom. Seianus mindenesetre
 Él és virul. Új szobrokat kap, újabb
 Babérokat, tetteit kőbe vésik,
 Szerencséje legendás, Caesar mellett
 Ordinárius konzul mind ez évben.
 Senki oltárán nem füstölög annyi
 Áldozat. Mit akarsz még?

ARRUNTIUS: *(félre)* Hogy a füstje
 Fojtsa is meg, azt.

LEPIDUS: *(félre)* Nyugodj, jó Arruntius.

LACO: De egy újabb levélben tiltja, hogy
 Áldozzanak neki.

MINUTIUS: Úgy hírlik?

LACO: Úgy.

POMPONIUS: Polluxra, ez rossz!

ARRUNTIUS: *(félre)* Herkulesre, jó!

MINUTIUS: Nem örültem, amikor Regulust
 – Ki, tudjuk, Seianusnak nem barátja –
 Tiberius egyértelmű parancsa
 Suffectus konzulságra kinevezte.
 Ez nem jó jel.

POMPONIUS: Ugyan. Trio Fulcinius,
 A társa, neki biztos embere.
 De jön Terentius.

(be Terentius)

Ő többet mesélhet.

(összesúgnak Terentiusszal)

LEPIDUS: Caesar nyilván jól megfigyelte már
Seianus táncát, s meg-megpördül ő is:
Sokféle levél és kétféle konzul,
Egyik nap kegy, a másik nap fenyítés,
Jó kedv, rossz kedv, most emeli Seianust,
Most meg lenyomja – újabban csak ez megy:
Minden jel szerint művészien
Kitervelt caesari cselsorozat.
Mert a kedvenc túlságos nagyra nőtt,
Meg is izmosodott; a katonák
S a tiszték mind tűzbe mennének érte;
Kreatúrái a szenátorok,
Félelemből vagy szép vagyont remélve
Mindenben rábízzák a sorsukat;
Tiberius viszont vesztett erejéből,
Mert át is adta, s mert durva, dühöngő
Kéjvágya megfosztja a szeretet,
A közbizalom fegyverétől, s nem mer
Nyíltan a párviadalra kiállni –
Hát kettős száron vezeti Seianust,
Hogy féken tartsa, s folytonos zavarban,
Rá ne ijesszen, de vegye el kedvét
A rugdalózástól. Közben ravasz
Fortélyok révén gyűlöltesse meg
A vak tömeggel, melynek ereje
(In fine) majd szolgálatára áll,
S letiporja, mit útjában talál.

ARRUNTIUS: Lehetsz sasszemű Lyncaeus, ám szerintem
Az efféle kiváló színlelő
Politikus zsarnok még célszerűbb
Utat választ: a törvény erejével
Vágja el a torkát.

LEPIDUS: Ámde ha fél,
Az pucérabb lesz a bűneinél.

POMPONIUS: Őméltósága tehát kegyben áll?

TERENTIUS: Caesari kegy és hatalom teljében.
POMPONIUS: Jók az istenek.
ARRUNTIUS: *(félre)* Rosszak, hogyha túrik
E rossz beszédet.
TERENTIUS: Itt, e legutóbbi
Leveleiben írja, íme, tessék:
„Társam a gondban”, „jó Seianusom”.
LACO: De megtiltotta, hogy áldozzanak
Neki – ez áll?
TERENTIUS: Bárkinek, aki még él,
Ezt szeretné; de nem tiltotta meg,
Hogy Seianusnak – vagy neki magának –
Áldozzanak.
LACO: Nem több ez ennél?
TERENTIUS: Nem több,
Szavamra. De hogy biztos lehess, itt van
A levél.
ARRUNTIUS: *(félre)* Nyomorult emberi faj:
Hogy elhinné, amit szeretne hinni!
És ha csapda?
LEPIDUS: *(félre)* Nemes Arruntius, csínján.
LACO: Itt csak a név áll, cím nincs.
LEPIDUS: *(félre)* Figyeled?
ARRUNTIUS: *(félre)* Míg magamból bolondot nem csinálok.
LACO: Csak hogy „Seianus”.
POMPONIUS: Nyilván sietett.
Itt aztán, látod, kárpótolja bőven.
MINUTIUS: Saját kézírása?
POMPONIUS: Igen.
LACO: Valóban?
TERENTIUS: Higgyétek el, urak, Seianus keble
Elégtételtől így rég nem dagadt.
POMPONIUS: No és hogy az ifjú Caligula
Macróval elszelelt?
TERENTIUS: Hát, előszörre
Tán egy kissé bosszantotta a hír.
LEPIDUS: *(félre)* Figyelted?

ARRUNTIUS: *(félre)* Kósza hír el nem vakít,
Míg nem látom, hogy Seianus bukik.
(Arruntius és Lepidus el)

POMPONIUS: Nem tetszik. Nem tudom, nem tervez-e
Mégiscsak valamit Seianus ellen,
Ha Caligulát kedveli a nép.

TERENTIUS: Késő bánat. Bár ő Pagonianusszal
Figyeltette a fiút; ellenőrzi
Caesar vendégeit s levelezését,
Seianus tudta nélkül hang se juthat
Caesar fülébe, ha ellene szól.

POMPONIUS: Örömmel hallom.

LACO: De hogyhogy Macrót
Caligula így kegyébe fogadta?

POMPONIUS: Neki neje, a hercegnek viszont
Étvágya van. Ő falon a legyet
Nézi, s nem látja ágyában a bolhát.
S ha alszik, jól kitanult orral horkol.
Ki ne kedvelné inkább a kelő
Napot, mint a fakuló holdat?
Az a bölcs törekvés. Nemes Terentius!

TERENTIUS: Gyorsan sötétedik. Szolgálatodra.
(mind el)

V.

SEIANUS: Buzdulj, buzdulj, örömöm, ne tagadd,
Hogy forrásod is bő árral fakad.
Első órám ez, végre élhetek:
Beérte, ím, erőm eszméimet.
Ez még, és megvan. A világ egén
Két név ragyog: Rómáé s az enyéem.
Magasztos főm nem tűr földi tetőt,
Minden léptem egy csillagot lelök
Az égboltról! A vágy, mit oly merésznek
Hittem, most, hogy magasból rá lenézek,
Mily vérszegény. Nem a vér dönti el,
Hogy ki pór, ki nemes, hanem a hely.

Caesar helyénél nincs már magasabb?
Megálljunk itt? Méreg, hogy leragad
Az ember egy ponton. Caligula,
Hívjál hadat ellenem sor alá!
A szél kifulladás, ha útját nem állja
Erdő vagy város; elhamvad a máglya
Anyag híján. Ahogy ellenfél nélkül
Erőnk apad, és rajtavesztünk végül.
Hacsak az istenek nem ártakoznak
Az ügybe: akkor dicsőséget hoznak
Bukásukkal ránk. Csuda siker lenne!
Bár a sorssal megegyezhetnénk benne.
(*be Terentius és Szolga*)

TERENTIUS: Élj soká, nagy Seianus.

SEIANUS: Nos, Terentius?

TERENTIUS: Hallottál a csodáról?

SEIANUS: Nem, beszélj!

TERENTIUS: Felzaklatottan meséli a népség,
Mely Pompeius színházához tülekszik,
Hogy lássa szobrodat: oly fekete
Füstöt ont, mint egy rettentő kemence.

SEIANUS: Valami lator műve. Eredj, nézd meg.
Vegyék le a fejet, lássák, mi az.

(*szolga el*)

Egy rabszolga, hogy uszítsa a népet,

Rossz csínytevés... (*be Satrius, Natta és Szolga*)

Mi az, már visszajöttél?

SATRIUS: A fejet már, uram, levették, láttam;
S a nyílásból egy rémséges nagy kígyó
Kúszott elő!

SEIANUS: Rémséges? És miért?
Szakálla volt? Szarva? Vagy villás nyelve,
Mint a hízelgésnek? Olyan fehér volt,
Mint a nagy emberek élősködői?
Macro szelleme volt?

NATTA: Bocsássa meg

Az isteni Seianus, életemben

– Szent Fortunánkra esküszöm – nem láttam

Ehhez fogható rémes, nagyra nőtt,
Ronda, foltos, mérges, undok...

SEIANUS: Ó, párkák!
Micsoda vad jelző-sereg egy férget,
Egy kígyót leírni!

TERENTIUS: De hogy került
Oda, uram?

SEIANUS: Te is, Terentius?
Csak nem akarnál rossz óment csinálni
Belőle?

TERENTIUS: Úgy véli a bölcs Seianus,
Nem annak szánta az ég?

SEIANUS: Babona!
Ezek szerint a kerevet, amely
Berogyott a reánk várakozó
Kliensek népes serege alatt,
Vagy a Kapitóliumba menet
A macska, mely lábunk közt átfutott,
Az is rossz ómen?

TERENTIUS: Éppen az lehet...
Bár ne történt volna meg. Épp ma úgyis
A tömeg néhány szolgád elsodorta,
Ők a Sóhajok lépcsője felé
Kerülvén, megcsúsztak, s a nyakuk szegték.
Emellett legutóbbi jóslatodkor
Szerencsés madár egy se jött, de varjak
Bezzeg köröztek, majd az áldozattól
A börtönhöz szálltak, és egész éjjel
Ott károgtak lármásan hajnalig.
Ez nem tanács, csak kérés, nagy Seianus:
Járulj az istenek elébe újabb
Áldozattal.

SEIANUS: Futóbolondokat
Teremt a vallás. Azt hiszi Terentius,
Ha ez veszély – szégyen kimondanom –,
Az istenek megmásítják a sorsot?
S ökörhájon megvéve eltérítik
– Ha kedvük tartja most, egy perc alatt –

A rendelést? Hogy akár a legyek,
Elbódulnak az oltárakra ömlő
Vér és hús szagától? Hogy a hatalmuk
Oly olcsó, amint – szerintem – kicsiny?
A szegény Atlasz vállát terhelő
Olympusi közönyös csőcselékből
Az egyetlen Fortunát ismerem,
Kinek egy szem tömjénnel ostromolnám
Orrát, egy csepp olajjal édesgetném
Kedélyét. Őt imádom is, igen,
Kedves szobrát (egykor egy római
Király birtoka volt) házamban őrzöm,
Mert enyém lett a jobb stílus jogán.
Neki, hogy képzelgéstek elcsitítsam,
Nem röstellek áldozni. Jó papunk
Készítsen tejet, mézet, mákgubót,
Öltsön bak-illatú hálóruhát.
Áldozunk tüstént, hogy hamar kitessek,
Hiú félelmetek mily kész nevetség.

(mind el)

(be Cotta és Pomponius)

COTTA: Pomponius, hova ily sebesen?

POMPONIUS: Seianus urunknak viszek...

COTTA: Miről?

POMPONIUS: Macróról.

COTTA: Megjött?

POMPONIUS: Épp most ért oda
Regulushoz.

COTTA: Az az ő konzuluk.

POMPONIUS: Félórája.

COTTA: És sötét éjszaka!

Megyek veled, uram.

POMPONIUS: Gyerünk.

(el)

(be Macro, Regulus és Szolga)

MACRO: Caesar teljes szenátusi ülést

Akar, rendeleted kemény bírsággal

Sújtsa a távolmaradót.

REGULUS: Beírtam.
 Vidd konzul-társamnak, írja alá.
 MACRO: És minél hamarább hirdesse ki.
 A hely: Apolló temploma.
(szolga el)

REGULUS: Beírtam.
 MACRO: S az idő...
 REGULUS: Igen.
 MACRO: Nem feleddet el,
 Hogy szolgát küldj az őrparancsnokért?
 REGULUS: Nem, itt jön.
(be Laco)

MACRO: Gracinus Laco, barátom,
 Öröm, hogy látlak. És mindjárt beszélünk.
(Regulusnak) Te készíts listát a pretoriánus
 Ezredekről és a tribunosokról
 S a centuriókról nevük szerint.
 REGULUS: Igen.
 MACRO: Caesar üdvözetét hozom.
 LACO: Köszönöm, uram.
 MACRO: *(Regulusnak)* S hallod-e, jelezd,
 Kik a legjobb, próbált parancsnokok.
 REGULUS: Meglesz az is.
 MACRO: Érdemes Laco, Caesar
 Levelet is küld.
(a Konzul kimegy)
 Konzul! Fúriák!

Elment? – Meglátod, örömdre szolgál.
 Hé, Regulus! Az istenek haragja
 Kövesse szorgos lábad, s érje el
 Köszvény képében.
(a Konzul visszajön)
 Ó, derék uram,

Hiányoltunk. Kérlek, küldess hamar
 Üzenetet Fulcinius Triónak,
 Hogy fölkeresed, s tájékoztatod...
 Akármiről – tartóztasd fel, amíg
 Az őrseget megszemléljük Lacóval.

(a Konzul megint kimegy)

Milyen erőd van, Gracinus?

LACO: Hét ezred.

MACRO: Látod, mit ír Caesar... Már megint elment?

Teli a lába Merkúr higanyával.

De tudod-e, hogy hány pretoriánus

Testőrt tart Seianus maga körül?

LACO: Nem tudom pontosan – de azt hiszem,

Három századot.

MACRO: Hármat, jó.

LACO: Tán négyet.

MACRO: És a centuriók?

LACO: Azt majd a konzul

Listán hozza neked.

MACRO: No, majd ha megjön.

Csak tudnám, mit iparkodik. Gracinus,

Tudod, mi a helyed Caesar királyi

Szívében?

LACO: Igen, és nagyon...

MACRO: Uram,

Amit most bírsz, csak előleg további

Kegyekre.

LACO: Ez is több...

MACRO: Épp előttem

Töprengett, hogy tetézzé...

LACO: Életem,

S amim...

MACRO: Téged jelölt a feladatra

Rögtön; ez megerősít helyzetekben;

S ha jól végzünk itt, többre visz... Azt mondod,

Hét ezreded van?

LACO: Igen.

MACRO: Ezeket

Harckészültségben kell mind tartanunk.

LACO: Ezt értem én, de mégis hogy csináljuk...

MACRO: Kérded, nyilván, hogy ne keltsünk gyanút.

REGULUS: *(visszajön)* Mi az?

MINISTRÁNS 1.: Edényünk.

MINISTRÁNS 2.: Koszorúnk.

MINISTRÁNS 3.: Tiszta legyen.

FLAMEN: A koszorúkat. Külön tisztelettel

A verbénát.

PRAECO: Hallgasson nyelvetek.

FLAMEN: Anyánk, Fortuna, királynő fölöttünk,

Sorsunk bírója, tetteink rugója,

Minden hatalomnál hatalmasabb,

Jöjj el, s imánkat kegyesen fogadd.

PRAECO: Föl a szívvel, hallgasson nyelvetek.

MINISTRÁNS: Jöjj el, s imánkat kegyesen fogadd.

(kürtök, fuvolák.

Zenékük alatt a Flamen megízleli, majd körbe kínálja a mézet, agyagedényben ugyanúgy a tejet is; ezután tejjel meghinti az oltárt, elhelyezi rajta a mézes edényt; gyantát gyújt, körbefüstöli az oltárt, majd elhelyezi rajta a füstölőt, melybe néhány szál mákot tűz.

(Ekkor a zene elhallgatván, együtt mondják)

MIND: Fogadd áldozatunk, kegyes istennő.

(a szobor elfordítja vállát és fejét)

TERENTIUS: Nézd, mozdul a szobor!

SATRIUS: Elfordul tőlünk!

NATTA: Fortuna elfordult!

FLAMEN: Fordítsák jóra

Az istenek az óment. Valamit

Elmulasztottunk. Ám békélj meg, ég.

És legyen tartalmatlan haragodnak

Minden jele.

SEIANUS: Némulj meg, gyáva pap,

Kotord össze magad és vackaid,

Miket – vak gazdasszonyod és a vallás

Világcsaló kódét megvetve – ím

A földre söprök.

(letakarítja az oltárt)

Fordítsd el fejed,

Míg nem könyörgök, hogy nézz rám megint;

És állhatsz így, míg világ a világ,

Örök gúny tárgyaként: nyakad kifordult,

S a farkad bámulod, idétlen macska.
Vigyétek mind a gyertyát, füstölőt,
Mind a babonás ceremóniát,
Szórszálhasogató, mosott agyak!
(Seianus, Terentius, Satrius, Natta marad, többiek el)
Rabszolga én, és cégéres bolond!
Istenné tettek, istenként imádtak,
Áldoznak nekem, akár Jupiternek
Róma-szerte – én meg egy zsémbes szajha
Előtt hajlongok? Fortuna talán
Szégyenében fordította el arcát,
Tudván, hogy istenségnek ő a kisebb,
Cselédem szinte. Szégyellős királynő,
Köszönöm, hogy ily szerény vagy. – Ki az?

(be Pomponius és Minutius)

POMPONIUS: Kevés öröme lesz a híreimben.

Túl sokat is vártam. – Macro, uram...

SEIANUS: Halkabban, álljunk félre.

TERENTIUS: Ez igaz?

MINUTIUS: Ezek bámulják odakint az utcán.

SEIANUS: Micsodát?

TERENTIUS: Most mondja Minutius.

Mikor a szobrodon fejet cseréltek,
A nyaka köré kötél volt tekerve;
S imént egy tüzes meteor jelent meg
Odafent, nagy golyó, végiggurult
A szürke égen, s lebegve megállt;
Döbbenten bámulja a nép.

SEIANUS: Elég.

Macro itt van, ez sokkal fontosabb.

TERENTIUS: Macro itt van?

POMPONIUS: Láttam.

TERENTIUS: Hol és kivel?

POMPONIUS: Regulusszal.

SEIANUS: Terentius...

TERENTIUS: Uram?

SEIANUS: A parancsnokok rendeljenek mellénk
Erősebb őréséget.

(Terentius el)

Minutius,
Kérünk, hozd el Cottát, Triót a konzult,
Latiarist és mind, aki szenátor
Miénk, és biztos.

(Minutius el)

Kedves Natta, hozd el
Lacót, az őrparancsnokot.

(Natta el)

Satrius,
Minden szolgálókat fegyverezd föl, ámde
Feltűnés nélkül.

(Satrius el)

Ha netán veszélyes
A dolog, méltó végzetem betöltöm.
Rosszarcú Fortuna, ami a földön
Kétes, bizonytalan, az rajtad áll:
Engem megnyugtat a biztos halál.
Miért, hogy a gondolat megkísértett,
Mikor a fátum oly régóta éltet
Féktelen szabadon? Én segítettem
Kivágni Róma büszke cédrusát,
Germanicust; ledöntöttem a nyalka
Szilfa Drusust egyetlen jó csapással;
Földre terítettem két erős tölgyet,
Siliust és Sabinust; kiirtottam
Bozótként Claudia Pulchrát és Cordust,
Sosiát, Furniust s a cserje Gallust;
Erős fejszém keményen belevágtam
Agrippina terjedő gyökerébe;
Lenyestem s félredobtam ágait,
Nerót, Drusust, Caiust – bár egy kisarjadt...
Ha akarjátok, Párkák, hogy kihúnyjak
Célom előtt, nem is vagytok olyan
Kegyetlenek. Elég nagy dolgokat
Vittem végbe. Szolgám volt egész Róma.
A Szenátus tunya tanúja volt
Hatalmamnak, jobban rösteltem én

Parancsolni, mint ők eltűrni. Mind
Az atyák készen kínáltak nekem
Országot, templomot s a torkukat,
Ha kérem. És a legszebb: a Szenátus,
Róma, a nép mind látta: Jupiter
A társam, Caesar pusztán a segédem.
Ezt a volt hatalmat irigylitek,
Kaján Párkák, mert nem a tietek. *(el)*

(be Terentius és Tribunusok)

TERENTIUS: Várjatok, amíg bejelentelek.

(be Minutius, Cotta, Latiaris)

MINUTIUS: Marcus Terentius, közöld urunkkal,

Itt van Cotta és Latiaris.

TERENTIUS: Megyek. *(el)*

(Cotta és Latiaris egymás levelét olvassa)

COTTA: Ugyanaz a szöveg, mint az enyémben;

Csak kiköti, hogy jelen is legyek,

És a tervet támogatva szavazzak.

LATIARIS: De mi a terv?

COTTA: Nem írja meg neked sem.

LATIARIS: Ez roppant furcsa, kétes ügy.

COTTA: Bizony!

De Seianus úr majd eligazítja.

(be Natta és Laco)

NATTA: Őméltósága hol van?

TRIBUNUS: Órá várunk.

COTTA: Az őrparancsnok? Mi történt?

LATIARIS: Uram...

(be Seianus, Terentius)

SEIANUS: Nemes, bizalmas, jó barátaim.

Kedvességetek hogy lekötelez!

Érdemes Cotta, Latrius; Laco,

Vitéz kezded; szerelmes uraim.

Bár feloszthatnám magam köztetek;

Vagy bár csekélyke hatalmamban állna,

Hogy jószágtokat méltón viszonzzam.

Gracianus, kérünk, hogy őrsegedet

Ne oszlasd fel ma. Láttátok a konzult?

MINUTIUS: Trio mindjárt megérkezik, uram.
COTTA: Éppen most hívták össze rendelettel
A Szenátust.
SEIANUS: A Szenátust?
LATIARIS: Igen.
Dél előttre, Apolló templomába.
COTTA: Levélben hívtak, hogy legyünk jelen.
SEIANUS: Levélben? Hadd lám.
LATIARIS: Nem tudtad, uram?
COTTA: Nem, nem.
SEIANUS: A Szenátust, és tudtom nélkül?
S ily hirtelen? S a szenátorokat
Levélben hívják? De ki hozta?
COTTA: Macro.
SEIANUS: Ellenségem. Mikor?
COTTA: Éjfél után.
SEIANUS: Idő, körülmény, minden arra vall:
Valami cselvetés készül. – Mi az?
SATRIUS: *(be)* Uram, Sertorius Macro érkezett
Egymaga, négy szemközt kíván beszélni
Méltósággal főbenjáró ügyben,
Mely téged – így mondta – nagyon is érint.
SEIANUS: Jöjjön.
SATRIUS: Inkább vonulj vissza, uram,
Ne tudja meg, hány híved gyült köréd,
Mert azt akarja kikémleni nyilván.
SEIANUS: Fegyverrel jött?
SATRIUS: Megmotozzuk.
SEIANUS: Ne, inkább
Vigyétek egy másik szobába, hol
Titkon lesztek testőreink.
(Satrius el)
Nemes
Laco, biztos hívünk, csapataink
Érkeztéig a te erőd vigyáz ránk.
(alázattal) Nos, jó Minutius, becses Latiaris,
Érdemes, tette kész barátaim,
Rögtön jövök. *(el)*

LATIARIS: Ó, nemes lelkü úr!
COTTA: Őméltósága szokatlanul kedves.
Szinte soha nem láttam még ilyenek.
TRIBUNUS 1.: Igaz, de roppantul díszére válik.
MINUTIUS: Oly lelkesítő.
TRIBUNUS 2.: Marsra, millió
Éltem ha volna, mindet érte adnám.
LACO: És nevémen szólított!
LATIARIS: Engem is!
MINUTIUS: És engem!
LATIARIS: Ki sajnálná vagyonát
Egy ilyen úr egyetlen mosolyáért?
LACO: *(félre)* Ki sem az úr, sem a világ bolondja.
(mind el)
(be Seianus és Macro)

SEIANUS: Macro! Üdvöz légy, régen várt barátom!
Öröm, hogy láthatlak. Mikor jöttél meg?
MACRO: Éjfél körül.
SEIANUS: Satrius, hagyj magunkra!
(Satrius el)

MACRO: Azóta mindkét konzullal beszéltem,
Bizonyos dolgot Caesar rám bízott.
SEIANUS: Hogy van királyi drága jó urunk?
MACRO: Igen jól, hisz olyan fejedelem,
Ki nagyszerű jótéteményeit
Kiárasztja mindazokra, kiket
Kiválasztott fensége – mint az isten,
Ki nem felejtí, s nem mulasztja el
Jutalmazni az érdemet, amint
A tiedét is, boldog, és – mire
A nap delel – felmagasztalt Seianus.
Ne jöjj zavarba. Mert e küldetésre
Indított el Caesar a szigetéről,
Meghagyva, hogy utam tartsam titokban;
Magánemberként, rangom rejtve jöttem
Rómaig; s vártam, míg az éj leszállt;
A két konzulnak mondtam el csupán
Caesar nagy tervét – hogy teljes legyen

És meglepő a kegy, melyért magad
Nem folyamodtál, nem is áhítoztál,
S melyről a köztudomás mit se sejt.

SEIANUS: Mi lehet az? Szívemnek fele, Macro!
Ha jó, beszélj, mondd el Seianusodnak.

MACRO: Ha rossz volna, utálnám magamat,
Hogy ily jó úrnak bánatot hozok.
Áthágom a parancsot, ha beszélek
Csak ennyit is... de megbízom okos
Titoktartásodban, s nem akarom,
Hogy aggodalom vagy kétség gyötörje
Lelked nyugalmát. Mert elmondhatom,
Nemes uram, egy szenátor se tudja,
Miről van szó; bár külön levelet
Kapott mindegyik, hogy legyen jelen,
S emelje méltó, fejedelmi fényét
Az alkalomnak.

SEIANUS: Örömmel csigázol,
Macro, akár a ravaszdi menyecske?
Mi éri meg e kint?

MACRO: Amit kimondok:
A teljes tribunusi hatalom.
Ez ruháztatik Seianusra ma
Nyilvánosan a Szenátus előtt.

SEIANUS: Igaztalan gyanúsítottalak,
Fortuna, hisz hű vagy hozzám.

MACRO: Uram,
Indulnom kell Caesarhoz mihamar,
Fogytán az időm.

SEIANUS: Caligula hol van?

SEIANUS: Majd' elfeledtem beszámolni róla.
Kegyvesztettként ott, Caprin ógyeleg.
Tiberius még mindig nem fogadta.
Nyakamba akarta varrni magát
Erre az útra; ám tolakodó
Ajánlközását egy rövid levéllel
(S a lehető legkésőbb) leszereltem.
Méltóságod mást tőlem ne kívánjon,

Mivel úgy tekintem, hogy itt se voltam;
De míg élek, szolgálatára állok.
Így búcsúzó.

SEIANUS: Derék, érdemes Macro,
Igaz barátunk. – Ki az?

(be Satrius)

Satrius,

Kíséred ki kedves jó barátomat.

(Macro és Satrius el)

Mily aljas szenvedély a félelem!
Mily csúf dolgokra készíti az embert!
Nemes barátot gyanúsítani,
Ellenségnek, szolgának hízelegni,
Jóindulatáért hajlongani
Olyan alaknak, akit az imént
Egy pillantásra sem méltattunk volna.
Ti, kiket istennek hív a bolond,
S jósjelekkel hintitek az eget,
Lehozzátok földre a skorpiót
Az állatövből és a bösz oroszlánt,
Rázzátok ki sarkaiból a földet,
Borítsátok sötétbe a világot,
Várost, falut szélvésszel dúljátok!
Ha újra félek, sújtson le a mennykő,
És siratatlanul pusztuljak el.
Aki fél, csak balsorsot érdemel. *(el)*

*(be Terentius, Minutius, Laco, Cotta, Latiaris, két Tribunus, továbbá
Pomponius, Regulus, Trio)*

POMPONIUS: Urunk nincs itt?

TERENTIUS: Mindjárt itt lesz, uram.

COTTA: Mi hír, Fulcinus Trio?

TRIO: Csupa jó.

De tartsd titokban. Ma urunk, Seianus
A Szenátus ülésén elnyeri
A tribunusi hatalmat.

COTTA: Valóban?

TRIO: Szót se a gondolatnak – de csak hidd el.

LATIARIS: Mit mond a konzul?

COTTA: Csak ne add tovább.
 Azt mondja, hogy ma Seianus urunk...

TRIO: Becsületedre kényszerítlek, Cotta,
 Ne fecsegd ki!

COTTA: Úgy éljek, uram.

LATIARIS: Mondjad.

COTTA: Elnyeri a tribunusi hatalmat.
 De mert becsületes vagy, jól tudom,
 Felszólítalak, hogy ne mondd tovább –
 E föltétellel bízták rám a hírt.

LATIARIS: Harpocrates vagyok.

TERENTIUS: És ez már biztos?

POMPONIVS: A konzul mondta, de bizalmasan.

MINUTIUS: Latiaris uram, mi hír?

LATIARIS: Megmondom,
 De esküdjél meg, hogy köztünk marad.

SEIANUS: *(be)* Tudtam, hogy több fonalunk van a Párkák
 Guzsalyán, mint hírlett.

REGULUS: Üdv, nagy Seianus!

TRIO: Üdv, méltóságos!

COTTA: Boldog!

LATIARIS: Nagy Seianus!

SEIANUS: Óment is hoztatok?

TRIO: Csak kedvezőt,
 Melyről méltóságodnak hírt hozunk,
 Szép örömhírt.

REGULUS: Vonulj vissza, uram.

SEIANUS: Igen. *(a körülötte állókhoz)*
 Mindjárt beszélhetünk.

TERENTIUS: Uram,
 A tribunosoknak mit mondanál?

SEIANUS: Köszönjük, és küldd el őket.

MINUTIUS: Uram...

LACO: Méltóságod egyéb parancsa...

SEIANUS: Nincs.
 Terhemre vagytok.

MINUTIUS: Más a nóta.

TRIBUNUS 1.: Nem szól?

TRIBUNUS 2.: Ránk se néz?

LACO: Bölc ember: akit az érdek
Vezet, olyan barátja lesz temérdek.

(mind el)

(*be Arruntius, Lepidus; több Szenátor áthalad mellettük a színen*)

ARRUNTIUS: Siessetek, liktor-mód szaporán.

Nehogy utolsóként kívánjatok
Jó reggelt a hatalmas Seianusnak!
Kapkodjátok a ruhát magatokra,
S a nagy barátság sápadt bélyegével
Arcotokon: futás! Nos, Lepidus
Marcus, mit is jóstál a napokban?
Lefelé tart Seianus? Csillaga
Mindjárt kialszik?

LEPIDUS: Nem tudom, mitől
Ragyog így fel, Lucius.

ARRUNTIUS: Mi pedig
Rá is bölintsünk? Mert hogy magasabbról
Nagyobbat és rémesebbet bukik?
Lehet. De ezt higgyék, akik szerint
A renyhe vágy a múltat visszahozza.
Katasztrófa korban bűn a remény.
Nézd, nézd! A buzgók nyája mint sereglik
Köszönteni! Mint pattognak, hogy a
Büszke nagyúr csak bölintson nekik!
Kísérjük a Szenátusig urunkat!
Kísérjük vissza! Méltóságos úr!
Utat, utat! Hirdesse urunk jöttét
Tíz kikiáltó és hat trombita!
Csókolj kezét, végy le egy szál haját
Urunk dicső válláról! – Nézd Sanquiniust
A vízkóros, csüngő hasával. Izzad,
De hogy rohanna! Ám amott a másik
A köszvényét legyűrve megelőzi.
Gyaloghintót fogadj, két markos szolgát,
Hogy here-hájad a célig vigyék!
Összefutnak! A köszvény lemarad.
(*Liktorok, Konzulok, Seianus etc. vonulnak át a színen*)

TRIO: Seianus nemes és bőkezű úr.
HATERIUS: Vitézlő férfiú.
LATIARIS: És bölcs fölöttébb.
SZENÁTOR 1.: Ő minden.
LATIARIS: Sokkal többre érdemes,
Mint amit kaphat.
TRIO: Méltóbbá teszi
A méltóságot.
POMPONIUS: Méltóbbá Caesarnál.
SANQUINIUS: Caesar csak Capri ura, míg Seianus
A birodalomé.
TRIO: Most lesz csak módja
A hűséget megjutalmazni.
COTTA: Elsők
Között támogatom szavazatommal.
LATIARIS: Én is.
SANQUINIUS: Én is.
COTTA: Hisz minél lelkesebben
Fényezzük hírét, annál szorosabban
Kötjük magunkhoz.
HATERIUS: Így igaz, uram.
Ez a módja, hogy megtartsuk helyünket.
SANQUINIUS: És még szerezzünk.
LATIARIS: Rangot, hivatalt.
POMPONIUS: Nem is fogom elvesztegetni azt,
Amit vagyonából magamnak szánok.
LATIARIS: Nézd, hogy ül Arruntius és Lepidus.
TRIO: Hagyd el, hisz hamar szembe ötlenek.
SZENÁTOR 1.: Velük nem közösködöm.
SZENÁTOR 2.: Én sem.
SZENÁTOR 3.: Én sem.
Növekszünk, ha az ő jóindulatába
Plántálnak minket.
COTTA: Ó, nemes Seianus!
HATERIUS: Becses Seianus!
LATIARIS: Érdemes Seianus!
ARRUNTIUS: Istenek! Nyílik s iszik a szivacs,
Aztán bezárul. Szerencsés, aki

Tekintete körében kap helyet;
Boldog, aki füle s nyelve körében;
S ó, áldott, aki finom könyökét
Megmarkolhatja, netán zümmögő
Légyként egy pöttyöt fülére tehet.

PRAETOR: Rendelj csöndet a Szenátus nevében,
S mindenki üljön a helyére.

PRAECO: Csöndet!

Csőndet Caesar s a Szenátus nevében.

MEMMIUS REGULUS ÉS FULCINIUS TRIO KONZULOK – E
MAI NAP, JÚNIUS KALENDÁJÁNAK NAPKELTÉTŐL, APOL-
LÓ PALATINUS-DOMBI TEMPLOMÁBAN – SZENÁTUSI
ÜLÉST TARTANAK. MINDEN ATYÁT ÉS ÖSSZEÍRT ATYÁT,
AKINEK A SZENÁTUS ÜLÉSÉRE BELÉPNI JOGA VAN, IN-
TÜNK ÉS FELSZÓLÍTUNK, HOGY TELJES SZÁMBAN MEG-
JELENJÉK. VEGYÉK MIND TUDOMÁSUL, HOGY ITT A KÖZ-
TÁRSASÁG ÜGYE TÁRGYALTATIK. BÁRKI TÁVOL MARAD,
BÜNTETÉSÜL BÍRSÁGGAL SÚJTATIK, KIFOGÁSA FIGYE-
LEMBE NEM VÉTETIK.

TRIO: A hiányzókat írd fel név szerint.

REGULUS: Összeírt atyák, szolgálja e gyűlés

A köztársaság üdvét és javát.

És kinek szent házában egybegyűltünk,

Apolló, ihlesd igaz és szabad

Gondolatra ítélő szellemünk.

A nagy Tiberius Caesar javasolja,

Hogy e komoly Szenátus adja meg

Szeretett emberének, Seianusnak

A tribunusi rangot és hatalmat.

Itt a levele, hiteles pecséttel.

Mi a teendőnk, összeírt atyák?

SZENÁTOROK: Olvastasd fel, halljuk mindannyian.

COTTA: Caesar saját nagysága előtt hódol

E javaslattal.

TRIO: Méltó és szerencsés

Caesari eszme.

LATIARIS: És méltó az úr,

Kire gondolata irányul.

HATERIUS: Méltó!
SANQUINIUS: Az irigységre csak egy római
Erénye vet féket: Seianusé.
SZENÁTOR 1.: Szeretve tisztelt!
SZENÁTOR 2.: Jóságos Seianus!
ARRUNTIUS: *(félre)* Ó, jámbor szolgaság, dühödt hízelgés!
PRAECO: Csöndet!

TIBERIUS CAESAR / A SZENÁTUSNAK / ÜDVÖZLETÉT
KÜLDI.

HA TI, ÖSSZEÍRT ATYÁK, GYERMEKEITEKKEL EGYE-
TEMBEN JÓ EGÉSZSÉGNEK ÖRVENDTEK, IGEN JÓL VAN;
MI ÉS ITTENI BARÁTAINK HASONLÓKÉPPEN VAGYUNK.
A köztársaság dolga, személyünkben távol lévén bár, gondolataink kö-
zött mindig jelen van; gyakran pedig nagyon is jelenlévő fejedelmek előtt
is rejtve marad ügyeinek igaz mivolta – aminél nagyobb nyomorúság
állapot nem érhet, hisz a kormányzás művészetét semmi jobban nem
nehezíti. De miután derűs könnyedséggel élvezzük éberem őrkdő Sze-
nátusunk segítő szorgalmát, bevalljuk, így szívesebben hódolunk kedv-
teléseinknek, nem mintha tisztünkben gondatlanok volnánk, hanem
mert tudjuk, hogy a mi szorgalmunkra nincs égető szükség. Ezért a leg-
kevésbé sem bántanak bennünket a számos és alávaló röpirat visszavo-
nultságunk tárgyában megjelent híresztelése, melyeket inkább az embe-
ri tudatlanság, semmint a rosszindulat sugallt, és melyek, ha ügyet sem
vetünk rájuk, hamar elenyésznek, ha viszont érzékeny figyelembe vesz-
szük, rágalmuk rajtuk ragad. Szerzőiket sem kívánjuk, ha megtalál-
tatnak is, büntetni: szabad államban (mint a miénk) minden ember él-
vezze nyelvének és gondolatainak szabadságát.

ARRUNTIUS: *(félre)* A bíbic! A bíbic!

PRAECO: Ám oly ügyekben, melyek méltóbb módon és közelebbről érin-
tik a fejedelem fenségét, óvakodnánk oly kegyetlenül kezelni ennen jó
hírünket, hogy ezen ügyeket elhanyagoljuk. Igaz, összeírt atyák, hogy
Seianust homályos és szinte ismeretlen sorból emeltük föl...

SZENÁTOROK: Hogy? Hogy?

PRAECO: ...a nagyság legmagasabb és legragyogóbb fokára, reményeink
szerint megérdemelten; bár nem minden veszély híján: mert igen bát-
ran játszik az az uralkodó, aki egyvalaki iránti személyes szeretete mi-
att kockáztatni meri minden más alattvalójának gyűlöletét.

ARRUNTIUS: *(félre)* Ez elevenbe vág: más lesz a nóta.

PRAECO: Ám megbízunk ennen szeretetünk és felfogásunk helyes voltában, tehát semmi módon nem illetjük oly gyanúval a mi Seianusunk érdemét, hogy az bárki számára sértővé tenné iránta való kedvezésünket.

SZENÁTOROK: Ó, helyes! Helyes!

PRAECO: Habár kívántuk volna, hogy Agrippinával és unokaöcséinkkel szembeni buzgalma higgadtabb folyást vett légyen, amazokat hivalkodó tetteik nyilvánították bűnösnek; és kívántuk volna, hogy emlékezzenek: semmi ártatlanság nem bízhat annyira önmagában, hogy ne örvendene az irgalom kegyes tekintetének; ám ő hűsége dühödésében e tekintetünket olyannyira eltérítette felőlük, hogy könyörületünk inkább kifüladt kegyetlenségnek láttatnék – ha egyáltalán felajánlanánk.

ARRUNTIUS: *(félre)* Ó, ezt vártam. Jó útra tért a róka?

PRAECO: Némelyek az ő közéleti szigorát esetleg úgy értelmeznék, mint személyes ambíciót, és hogy a nekünk tett szolgálat ürügyén csak az útjában lévő akadályoktól szabadul meg; érvül pedig citálnák a fegyveres erőt, melyet a pretoriánus katonákból kreált magának, a bírósági és szenátusbeli klikkjeit, a számos hivatalt, melyeket maga visel, illetve másoknak osztogat, a népszerűségét és a talpnyalóit, azt, ahogyan e kényszerű visszavonultságba sürgetett (és szinte hajszolt) bennünket, végül pedig, hogy a vönkké akart feltolakodni.

SZENÁTOROK: Furcsa!

ARRUNTIUS: *(félre)* A keselyűk, Marcus, mondtad előre.

PRAECO: Bölcsességték, összeírt atyák, majd megvizsgálja e törekvéseket, és ítélt felőlük. De – ha netán a mi fölmentő szavazatunk döntene róluk – ki kell nyilvánítanunk, amint gondoljuk is, hogy igen ártalmasak.

SZENÁTOROK: Ó, mindent visszaállít; csöndesen.

PRAECO: Ám mindez még bizonyításra vár, s a bejelentők fejükkel felelnek érte. Mit mondjunk, vagy inkább mit ne mondjunk, összeírt atyák, ha ez igaz, az istenek s az istennők pusztítsanak el, ha tudjuk! Azt kell azonban gondolnunk, hogy nem jól sáfárcodtunk kedvezésünkkel; s arra kell jutnunk, hogy e választásunkban vagy az isteneknek nem adtuk meg, ami jár – vagy az istenek nekünk.

(a szenátorok fészengenek)

ARRUNTIUS: *(félre)* Melegük kezd lenni, fészengenek.

PRAECO: Nem sürgettük mohón, tiszteletre méltó atyák, a változást; nem holmi új vágy térít el vonzalmunktól, sem holmi régi sérelem; csakis ama szükséges aggodalom, mely minden órában arra inti a fejedelmek bölcsőbbjét, hogy viseljének gondot önnön biztonságukra, s ugyanőket arra

tanítja, hogy okos dolog óvakodni a legkisebb ellenségtől is – még inkább ama nagyoktól, akiket saját nekik osztogatott kegyeik növeltek félelmet keltővé.

SZENÁTOR 1.: El, el!

SZENÁTOR 2.: Ülj arrébb!

COTTA: Ejj, mozduljatok!

ARRUNTIUS: (*félre*) Szellő elég, és hogy hull a levél!

PRAECO: Mindezért kívánjuk, hogy az általa eddig betöltött hivatalokat elsőbben is zárolja a Szenátus; ő maga pedig minden hatalmából, illetve tisztségéből felfüggesztessék.

SZENÁTOROK: Hogyan?

SANQUINIUS: (*nyomakszik*) Bocsánat.

ARRUNTIUS: Táncolj, delfin!

És Haterius?

Köszvényes, hát szilárdan ül szegény.

Táncolsz? Jön a vihar.

SEIANUS: Tovább ne olvasd!

REGULUS: Atyák, üljete le. Olvasd tovább!

SEIANUS: Hamisítvány! Elég!

REGULUS: Őrség! Te ül le!

PRAECO: Csöndet!

... ő maga pedig minden hatalmából és tisztségéből felfüggesztessék; amíg törvényes és megfontolt tárgyalás nem vizsgálja ártatlanságát, melyet – valami azt sugallja – szükséges kétségbe vonnunk. Amennyiben, összeírt atyák, mélyreható bölcsességtek további indítékot talál – vagy további intézkedésre, vagyon- és földbirtok-elkobzásra, egyéb okot – sem hatalmunk nem korlátozhatja jogotokat, sem rokonszenvünk nem csorbíthatja pártatlanságotokat. Örömet jelen volnánk az ügyben tartandó tanácskozásotokon, ám egy ilyen kiterjedt pártütés veszélye (ha bebizonyosodik) megtiltja, hogy ilyesmivel próbálkozzunk – hacsak a konzulok egyikét föl nem kéritek, hogy biztonságunk érdekében katonai fedezet alatt hazakísérjen bennünket; akkor készséggel vállaljuk a próbát. Mindaddig nem volna illendő alkalmatlankodnunk egy ilyen józan ítéletű Szenátusnak, mely pontosan tudja, mennyit árt az ártatlannak, aki megkíméli a bűnöst, és milyen méltó az istenek előtt egy hálátlan személy halála. Ezzel nem Seianusra utalunk – mindamelllett jó, ha rajta tartjátok a szemeteket –, továbbá ott van Latiaris szenátor is, valamint Pinnarius

Natta, két legbizalmasabb és tisztére büszke hadsegédje, akiket nem kívánjuk, hogy elfogassanak, csak ha az ügy természete szükségessé teszi.

REGULUS: Őrség, Latiarist.

ARRUNTIUS: Ó, a kém!
A dicső kémet elkapták! Ki szánja?
Munkádnak bére vár. Ha eljátszottad
A szereped, mi hasznodat veszik?

(Latiaris és Natta őrizet alatt el)

Szerszám, szögre vele.

SEIANUS: Utat!

LACO: Megállj!

Halál fia, aki csak egyet is lép
Kardom hegye felé.

SEIANUS: Nincs egy barátom?

ARRUNTIUS: Hallgat, ha van. Akár a taps, az éljen.

MACRO: *(be)* Nemes Szenátus és konzulok, üdv!

SEIANUS: *(félre)* Macro? Ó, akkor véged van, Seianus.

MACRO: Béke, nyugalom, összeírt atyák.

Macro, Caesar kegyes akaratából
A praetoriánusok parancsnoka,
(A tisztség immár nem e büszke úré)
Szavatol biztonságtokért; szilárd
Bizalmatok díjául szavatolja
Továbbá minden katonánk és tisztünk
Biztonságát is.

REGULUS: Seianus, Seianus!

Állj elő, Seianus!

SEIANUS: Én? Szólítottak?

MACRO: Bizony, pimasz szörnyeteg, szólítottak.

SEIANUS: Macro, korábban másképpen beszéltünk.

E testület, mely mindkettőnket ismer,
Ha szólani kíván, eldöntheti,
Melyikünk a pimasz.

MACRO: Csínján, Typhoeus.

Ha én volnék pimasz, hát az leszek:
Bokán rúglak, letépem a ruhád,
Megcsavarom szakállad, orrod – így,
(És senki ember nem sajnál miatta)

Rút vipera, az agyad kellene
Széttaposni.

REGULUS: Elég!

MACRO: Ha kivetkőznék
Emberségemből, méltón megkínoznám
Ezt az árulót. Mit ültök, atyák,
Mit bámultok? Nem ítéletek el
E gazembert, ki már akkor kimondta
Magára a végzést, mikor először
Fellázdta Caesar ellen? Phlegra síkja,
Hol szörnyek gyűltek az istenek ellen,
Nem látott ily ocsmányságot.

REGULUS: Vigyétek!

S az istenek óvják Caesart.

TRIO: Vigyétek!

HATERIUS: El!

COTTA: A börtönbe!

SANQUINIUS: Érdeme szerint.

SZENÁTOR 1.: Babért ajtóink fölé.

SANQUINIUS: S egy arany-

Szarvú és koszorúkkal ékes ökröt
A Kapitóliumra.

HATERIUS: Jupiternek

Áldozatul Caesar üdvéért.

TRIO: Minden

Isten óvja Caesart!

COTTA: Apolló!

SANQUINIUS: És Mars!

HATERIUS: Diana!

SANQUINIUS: Pallas!

SZENÁTOR 2.: Mercurius, Junó

Óvja!

MACRO: Torz emberforma, el veled!

(Seianus őrizet alatt el)

COTTA: Minden feliratról ki kell törölni.

TRIO: És ledönteni, ahány szobra van.

HATERIUS: A szekereit összetörni.

ARRUNTIUS: Sőt,
 A lovai lábát is, meg ne ússza
 Egy ártatlan is.

LEPIDUS: Örvényként forognak
 Az emberek indulatai.

ARRUNTIUS: Mintha
 Testük-lelkük Fortuna kerekéhez
 Volna kötözve örök rabjaként.
(el mind, Lepidus, Arruntius, nébány Szenátor marad)

LEPIDUS: Ki bízna meg a nép hangulatában
 Vagy a szavában, miután ma látta –
 Amit az összes isten jóslatának
 El nem hitt volna – Seianus bukását?
 Ő, ki úgy kelt föl ma is, mint a nap,
 Klienseinek lihegő ködén át
 Ragyogva, megbámulva és csodálva
 Babonás mórok ős isteneként!
 Kit rossz inasként ugráltak körül
 Szolgalelkű nemeseink, s az ajkát
 Úgy lesték, mint életük kútfejét!
 Kinek több térdhajtás, több áldozat járt,
 Mint ahány oltárt Róma felkínálhat –
 És megbukik! Bukik? Hogy egy baráti
 Sóhajt nem mer megkockáztatni senki,
 Csöpp szánalmat a megkönnyebbülés!

ARRUNTIUS: Akik fényében zümmögtek szúnyogként
 Tömör felhőben, most nyomuk veszett!
 Leülni mellé sem merészel senki!
 S akik a Szenátusban ünnepelték,
 Most börtönbe hurcolják, s nem pirulnak!
 Akik a gazda nyomában loholtak,
 Mint szökött rabszolgát, karddal kísérik!
 Babér, kézcsók helyett bilincs, pofon;
 Címért vak szégyen, rangért durva gúny!
 A vak szerencsében ki bízna még?

LEPIDUS: Aki zsákmányául kínálkozik,
 S bolond módra nem sejtí a kelepécét.
 Fortuna, nem vagy istennő, ha mi

Bölcsek vagyunk. Hisz nem volnál sehol,
Ha nem hinnénk, hogy szerencsét hozol.

(kiáltások kintről)

SZENÁTOROK: *(kint)* Róma minden istene óvja Caesart!

(be Macro, Regulus, Szenátorok)

MACRO: Nagy Seianus, kit rettegett az állam,
A nemeseket korbáccsal kezelted,
Caesar gyámja képében osztogattad
A rangot és a hivatalt; a nép
Alázattal leste terveidet,
És szajkóként visszhangozta szavad;
A hódolót hűsz léprésről fogadtad,
Ki templomot, sőt, piramist akartál
Órjás magadnak – gögöd magasából
Ím, porba buktál.

REGULUS: Hála Jupiternek!

SZENÁTOROK: Éljen Macro, ki megmentette Rómát!

Szabadság, szabadság! Vezess tovább!

Éljen Macro, ki megmentette Rómát!

ARRUNTIUS: E Szenátus hízelgéséből látom,
Hogy ez az új fickó, Macro még torzabb
Emberforma lesz, mint ama bukott.

(el mind, Lepidus és Arruntius marad)

TERENTIUS: *(be)* Ó ti, kikben még él a józan ész,

S az emberséget még nem űztétek ki

Kebletekből, hol maradt még erény

Szánni a bűnöst, ha már nyomorult;

Fületek hallja, szemetek sirassa,

Hogy tesz az ember túl a fúriákon.

A vérmes sokaság – mely sose tudja,

Mért szeret vagy gyűlöl, csak erejét

Vágyik fitogtatni – amint meghallja

A kósza hírt, hogy Seianus bukik,

Azzal a szomjú, forró lendülettel,

Ahogy egy új cirkuszhoz, nagy versenyhez

Rohanna, föl a Kapitóliumra

És Pompeius színházához özönlik;

Mint megannyi kőmardosó szelindek,

– S mintha megéreznék a szobrai
Vad dühüket – előbb ledöntik őket,
Aztán kötélén húzzák utcahosszat,
Ordítva: „Ez volt az a koszorús,
Pomádés fő, melyet úgy tisztelt Róma!
Hát munkára, fűjtató és kemence,
S a nagy Seianus darabokra zúzva
Olvadjon semmivé!”

LEPIDUS: Ó, népharag...

TERENTIUS: Míg a Szenátus hamar összeül
Concordia templomában, zajong
A tömeg: „Gyerünk a Tiberis-partra,
Tapossuk meg a dögét!” A gyalog-
Hintón ülők szolgálkával pörölnek:
„Lekéssük az ítéletet, futás!”
Mert rettegnek, hogy lazaságukat
Valamely rabszolgájuk följelenti,
S ők sem kerülnek el a hóhér-kampót.
A csőcselék között kínos zavarban
Vallják: „azt” nem szenvedhették soha;
Miféle ember volt egyáltalán?
S az arca? Orra? Szája? A szakálla?
Ők rég megmondták, hogy „az” mire jut –
Hiszen sem okos nem volt, sem vitéz;
És mit visel majd kivégzésekor?
De a hordából egy se kérde meg,
Mi volt a bűne; vádlója ki volt;
Ki tanúskodott, volt-e bizonyíték.
Egyik azt mondja: „Valami cirkalmas
Hosszú levél jött Capriból...” – „Aha.”
S elégedetten bólogatnak.

LEPIDUS: Ó,
Fortuna rabjaként hogy gyűlölik
Az elítéltet.

ARRUNTIUS: Ámde ha Seianus
Sikeresen letaszítja a vén
Tiberiust, ugyane csőcselék,

Mely most fúriaként dühöng, azonnal
Caesari trónra emelné Seianust.

LEPIDUS: És azután?

TERENTIUS: Fővesztésre ítélte
A Szenátus – s ahogy megvolt, a durva
Sokaság rácsapott a szerencsétlen
Törzsre; nem volt elég nekik az állam
Mohó igyekezettel végrehajtott
Ítélete, nem: tajtékzó dühvel
Ízekre szedték. Mert ezernyi fej,
Ezernyi kéz és tízezer ordítás
Egyesült a tevékeny gyűlöletben.
Vénembert a kor, szűzet a szemérem,
Özvegyet férje veszte vissza nem tart,
Oly öröm ez a bukás, félre bú,
Tombol a kegyetlenség mámora –
Ez a szemét vájja, az az agyát,
Mocskolva magát, házát, híveit.
Ez elmart egy kart, és most darabolva
Árulja a húst, ki ad többet érte;
Ez a combját, az a kezét levágta,
Ez lábfejét, az keze, lába ujját;
És a máját, a szívét; nincs határa
A vak dühnek, és nincs a gyűlöletnek.
Ami tilos, az most százszor szabad.
Ha egészként ő volt a nagy Seianus,
Caesar társaként a világ ura,
Most, darabokban, sír se kell neki;
Ízenként egy-egy marék por elég.
Eltemették, és nem nyugszik sehol.

(be Nuntius)

ARRUNTIUS: Seianusról?

NUNTIUS: Igen.

LEPIDUS: Mi volna még?

Halott. Tudjuk.

NUNTIUS: Hát szánakozzatok.

Történt annyi, hogy felzokogjon Róma,
Sőt, Caesar – mert soha rabszolga nem

Véthet oly szörnyen, hogy a zsarnok állam
Rámérte kín szánandóvá ne tenné.
A holt Seianus lányát és fiát
– Kikből mostanra annyi sem maradt,
Hogy a hóhér kampóját megakassza –
Előhurcolták új áldozatul;
Tudatlanságuk, zsenge éveik,
Ártatlan, méla gyermekségük folytán
Alig érezték a végső veszélyt;
A lány értetlenül kérdi, hová
Hurcolják? És miféle vétekért?
De nem teszi többé, egy kis verésből
Okul majd. – Ám mivel tiltja a törvény,
Hogy zsenge szűzet kivégezzenek,
Torz tréfával az irgalmatlan Macro
Int a durva hóhérnak, hogy buja
Kedvvel tegyen rajta erőszakot.
Aztán megfojtják fivérét is, őt is.
LEPIDUS: Ó, pokoli tett, borítsa sötétség
Az emlékét is!
NUNTIUS: Majd tetemüket
A Sóhajok lépcsőire vetik;
Arra járván anyjuk, az eltaszított
Apicata ott megtalálja őket
Kiterítve a lépcső fokain;
Fúriaként átkot mond önmagára,
Arcát karmolja, tépi a haját,
Mellét, hasát öklözi, térdre rogy,
Szólítja őket, aztán az eget,
Majd zokogásán erőt vesz a hangja,
S oly keserű, fekete káromlással,
Hogy rettegek az istenek, a nap
Keletre menekül, s az ősi Káosz
Formátlanul feltámad, és elönti
Őket s a vakvilágot – káromolja
Igaztalan sorsáért az eget,
S a zsarnok végzetet, úgy kérdezi,
Mit vétett ő s a kis ártatlanok,

Hogy a bosszúból így kijut nekik,
Míg Lívia, Lygdus, Eudemus él –
Akik – Caesar s a Szenátus előtt
Bizonyíthatja – megmérgezték Drusust.

LEPIDUS: Cinkosokként?

NUNTIUS: Igen.

LEPIDUS: De furcsa rémtett.

ARRUNTIUS: Furcsán is derült ki. – S a szörnyeteg,
A sokaság? Tántorog, mint a részeg?

NUNTIUS: Dühük kifortyant; amit elkövettek,
Szánják-bánják.

ARRUNTIUS: Gaz népség, köszönöm!

NUNTIUS: Az ingatag butábbja azt hiszi,
Ártatlan volt. Bánkódnak. Van, aki
– Tán markolja húsának egy cafatját
Vérétől büzlő keze – azt kívánja,
Bár összeraknák, és újjászületne.

LEPIDUS: Ha nekilát, hogy eljátszik velünk
Fortuna! Kerget, forgat, összeráz!
Amint tüzes szeszélye változik.

ARRUNTIUS: Hiszed, Fortuna, hogy jóváteszed
Bűneidet? Kegyed ha félreosztod,
A furcsa büntetés kiegyenlíti?
Ti, állam csúcsein álló izék,
Ne hencegjetek: csúszós a magasság.
Ha buktok, nem támadtok fel soha:
S aki megszánna, az is ostoba.

TERENTIUS: Okulj a példán, hiú, pimasz ember,
Ne vedd az isteneket semmibe.
Gyűlöletes mulatság káromolni,
Még inkább tagadni hatalmukat.
Kit a reggel fennen ragyogni lát,
Este a porban találja magát.
(mind el)

Titus Maccius Plautus

A HŐZÖNGŐ KATONA

SZEMÉLYEK:

OSTROMVÁRY GYÓZÓ, katona
MORZSARÁGÓ, Ostromváry parazitája
GYÜRKŐC, Hajó-Vontágh szolgája, most Ostromváry személyzetében
VENDÉGBARÁTHI MÁRTON, ephesusi öregember
CESELÉNYI, Ostromváry szolgája
PARTÍCIA, athéni lány, aki Hajó-Vontághot szereti
HAJÓ-VONTÁGH GÁBOR, athéni fiú, aki Partíciát szereti
MURCI, Ostromváry fiatal szolgája
CSÚCSDOMBI CSILLA, prostituált
MILF RAMÓNA, Csúcsdombi Csilla szolgálónője
FIÚ, Vendégbaráthi szolgája
KÁROLY, Vendégbaráthi szakácsa

Szín: utca Ephesusban, Ostromváry és Vendégbaráthi egymással szomszédos házával

I. tartalom

*Mohón kurvát lop Athénből a katona.
Indul szerelmes főnökét – aki külföldre ment –
Lármázni föl a szolga: elfogják hajón,
Ennek a katonának adják őt is át.
Sietve hívja a bosszt Athénből, s a falat
Gonddal átfúrja két szomszédos ház között:
Legyen szerelmeseknek átjáró. Az őt
Ormos-tetőről lát meg két ölelkezőt;
Rászedik az őrt: ez a nő nem az a nő!...
Igyekszik rávenni a katonát Gyürkőc Feri,
Otthonába küldje babáját, mert övé
Szeretne lenni a vén szomszéd asszonya.*

*Unszolja a lányt: menjen! Ajándékozik...
S az öreg házában elcsípve szívja meg.*

II. tartalom

*Athéni fiatal egy kurvát szeretett,
S az őt szintén. A fiú Naupactusba ment
Követként. A katona ugyanezt a lányt
Ephesusba viszi erőszakkal. A fiú
Szolgája, hogy a hírt jelentse, hajóra száll;
Elfogják (s őt is a katona kapja meg).
A főnöknek ír, jöjjön Ephesusba. Repül
A fiú, és a szomszédban talál szobát,
Apai barátjánál. A két ház között
Falat fúr át a szolga lopva: nyíljon a
Szerelmeseknek összeköttetés. Iker-
Nővért kreál a lánynak. Majd a ház ura
Kiöltözteti pártfogoltját, hogy csábítsa el
A harcost, aki lépre megy, lagzit remél,
Elküldi a lányt; s őt, mint buja barmot, elverik.*

ELSŐ FELVONÁS

ELSŐ JELENET

Ostromváry, Morzсарágó

OSTROMVÁRY GYÓZÓ *(kilép a házból és hátraszól)*

Vigyázzatok, hogy pajzsom csillogóbb legyen,
Mint a tikkasztó nyári nap sugarai:
Hogy amikor közelharcra kerül a sor,
Az ellenségünk szeme fényét oltsa ki!
Mert meg akarom vigasztalni kardomat,
Nehogy jajgasson és siránkozzon, mivel
Sokat pihentetem, pedig szörnyen szeret
Az ellentáborból kolbászt aprítani.
De hol van Morzсарágó?

MORZSARÁGÓ

Itt áll, a kemény,
Fifikás, fejedelmi férfi oldalán;
Ekkora hősnék Mars nem mondaná magát,
Bátorságát a tiédhez nem mérheti.

OSTROMVÁRY

Őt mentettem meg Seholis csataterén,
Ahol Izé tábornagy, legeslegfőbb hadász,
Neptun nagy unokája volt a fővezér?

MORZSARÁGÓ

Emlékszem, hogyne: színarany fegyverzetű
Vezér volt? Csapatát csak fél lélegzeted
Szétszórta, mint lombot, szalmát a fürgeteg?

OSTROMVÁRY

Ez még mind semmi.

MORZSARÁGÓ

Herkulesre, semmi! Ha
Folytatnám... (*Félre*) ...azzal, mit nem csináltál soha.
Ha látott már valaki ennél hazugabb
Embert, s olyat, ki önimádásban nagyobb,
Rögtön legyen rabszolgája, hurcoljon el...
Csak ne volna itt elképesztően jó az ebéd.

OSTROMVÁRY

Hol vagy?

MORZSARÁGÓ

Itt. És az indiai elefánt
Lábát puszta ököllel hogyan törted el?

OSTROMVÁRY

Mit, a lábát?

MORZSARÁGÓ

Combját akartam mondani.

OSTROMVÁRY

Pedig csak rálegyintettem.

MORZSARÁGÓ

Polluxra, ha
Tiszta erődből ütsz: a bőrét, beleit,
Elefántpofáját átfúrta volna karod.

OSTROMVÁRY

Nézd, édesmindegy.

MORZSARÁGÓ

Nem is muszáj, hogy nekem

Meséld ezt, aki műsorodat ismerem. (*Félre*)

Hasam miatt tűröm a kínzást! Füleim,

Fülednek kell, hogy ne száradjon ki szám;

Mindig bólintanom kell, bármit hazudik.

OSTROMVÁRY

Hol is tartottam...?

MORZSARÁGÓ

Aha, én tudom, hol is.

Úgy volt, megtörtént, emlékszem.

OSTROMVÁRY

Mi?

MORZSARÁGÓ

Egykutya.

OSTROMVÁRY

Van...?

MORZSARÁGÓ

Írotáblát kérsz? Tessék. Van tollam is.

OSTROMVÁRY

Szofisztikáltan érzed át a lelkemet.

MORZSARÁGÓ

Illik minden szokásod fejből fújnom, és

Mindig előre kiszagolnom, mit akarsz.

OSTROMVÁRY

Na, emlékszel már?

MORZSARÁGÓ

Emlékszem: százötvenet

Ciliciában, százat Sehonna alatt,

Harminc szárdot, hatvan makedón katonát,

Ilyen sok embert likvidáltál egy napon.

OSTROMVÁRY

Na, mennyi volt ez összesen?

MORZSARÁGÓ

Pont hétezer.

OSTROMVÁRY

Pont ennyi volt. Jól számoltad ki abszolút.

MORZSARÁGÓ

Bár föl se jegyeztem, jó a memóriám.

OSTROMVÁRY

Polluxra, legjobb.

MORZSARÁGÓ *(félre)*

A bő táplálék segít.

OSTROMVÁRY

Míg ilyen jól számolsz, mint eddig: jót ehetsz,

És asztalomnál örökké ülhetsz velem.

MORZSARÁGÓ

Hát Cappadóciában az ötszáz katonát...?

Ha kardod nem tompa, egy csapással megölsz!

OSTROMVÁRY

Kis közlegénykéék... Meghagytam életüket.

MORZSARÁGÓ

Minden halandó tudja, mondanom se kell,

Hogy a földön egyetlen Ostromváry vagy,

Győző, sőt győzhetetlen, hős és nagytökű!

Az összes nő imád, nos, nem véletlenül:

Olyan szép ember vagy. Tegnap a köpenyem

Majdnem széttépték!

OSTROMVÁRY

Mit mondtak közben neked?

MORZSARÁGÓ

Figyelj, faggattak: „Mondd, ez ugye Achilles?”

„A testvére” – biztattam. A másik közbeszólt:

„Castorom! Ó, de gyönyörű – mondta nekem –,

S milyen finom, nézd haja selymét, hogy ragyog.

Kik lefeküdtek vele, biztos boldogok!”

OSTROMVÁRY

Tényleg ezt mondták?

MORZSARÁGÓ

Könyörögtek, hogy akár

Istenszobrot, előttük elvezesselek.

OSTROMVÁRY

Mekkora teher, ha az ember túl jól néz ki.

MORZSARÁGÓ

Ja.

Nem hagynak élni; kér, udvarol mindegyik,
Könyörög, hogy láthasson, hogy bejussanak!,
S parancsod kivitelezni nem jut időm.

OSTROMVÁRY

Ideje útba ejtenem a főteret,
Hogy akiket még tegnap összeírtam, a
Bitangoknak kifizethessem bérüket.
Mert nagyon szépen kért rá Seleucus király,
Hogy toborozzak csapatába zsoldosokat.
Jó, ezt a napot a királynak áldozom.

MORZSARÁGÓ

Na hajrá, menjünk!

OSTROMVÁRY *(az üres színpadon)*

Utánam, csatlósaim!

MÁSODIK FELVONÁS

ELSŐ JELENET

GYŰRKŐC

Az előadás tárgyát kell elmondanom,
Ha ébred jó szándék figyelni bennetek;
Aki nem képes meghallgatni, tűnjön el,
Hogy jobban lásson, aki figyelni akar.
Most elmesélem, vajon miért jöttetek
Ma ünnepélyes helyre; s a játéknak, amit
Mindjárt eljátszunk, a címét és lényegét.
A darabnak *Aladzón* a görög neve,
Hetvenkedőként emlegetjük latinul.
A város Ephesus; itt él a harcos, főnököm,
Pofátlan hőzöngő, ki a főtérrre ment,
A mocskos esküszegő, ez a fajtalan,
Ki azt állítja, hogy minden nő üldözi:
S ezért nagyon röhögnek rajta mindenütt...
Mivel a ribancok szájjal kényeztetik,

Ezért a legtöbb lánynak szája ferde már.
De nem túl rég alkalmaz engem, nem bizony;
Pont ezt szeretném nektek szétkürtölni, hogy
Hogyan kerültem volt uramtól épp ide.
Figyeljete, most kezdem a történetet.
Athénban egy kiváló fiú volt uram,
Ki egy athéni luxusprostit szeretett,
S az őt viszont: első osztályú szerelem!
A fiú követségbe Naupactusba ment,
Mivel az államérdek így kívánta meg.
Ez a katona közben Athénba került,
És elkezdett sündörögni a lány körül.
De az anyját is simogatta szorgosan,
Borral, ékszerrel, finomsággal főzte meg,
A kerítőnő bizalmába így került.
Mikor pedig eljött az első alkalom,
A kerítőnőt átverte a katona,
Uram szerelmének anyját, mivel a lányt
Nagy titokban hajóra rakta, s bár szegény
Tiltakozott, ide Ephesusba hozta el.
Mikor hallottam, hogy elhurcolták, hamar
Hajót szereztem, és indultam nemsoká
Naupactusba, a főnöknek jelenteni.
A nyílt vízen jártunk, mikor az istenek
Akaratából kalózok fogták el hajónk:
Így veszttem el, meg sem találva uramat.
A rabló ajándékba adott ennek a
Katonának. Mikor házába elhozott,
Megláttam itt gazdám athéni kedvesét;
A lány is engem, bár szemével jelt adott,
Nehogy szóljak hozzá; de később még akadt
Módunk, hogy sorsát a vállamon sírja el:
Athénba készül visszaszökni, ennyi tény,
Athénban élő volt gazdám kedvelő;
Senkit jobban nem utál, mint a katonát.
Ahogy megismertem a lány érzéseit,
Levelet írtam, lepecsételtem hamar,
S egy üzletemberrel Athénba küldtem el

Uramnak, aki pont ezt a lányt szereti,
Hogy jöjjön ide. Az nem nézte le szavam;
El is jött, és szállást a szomszédban talált,
Egy jó öregnél, ki apja jó barátja, és
Aki szerelmes vendégét kényezteti,
Minket tanáccsal és tettel biztat, segít.
Én pedig ott bent nagyszerű trükkel értem el,
Hogy találkozhassanak a szerelmesek.
Van egy kuckó, mit barátnőjének adott
A katona, oda nem lép be senki más;
E kéjes kuckóban átfúrtam a falat,
Legyen a nőnek átjárás: innét oda!
Tud róla az öreg, az ő tanácsa volt.
Van itt egy kollégám, komplett hülye, akit
A lány őrének állított a katona.
Rafinált fogásokkal, csellel hályogot
Vetünk szemére, és olyanná tesszük őt,
Hogy amit lát a fickó, azt se lássa meg.
Ti értsétek jól a cselet: kettős szerepet
Játszik ez a lány nemsokára itt meg ott,
De bizony ő lesz mindkettő, ha színlel is.
Ravasz trükkel ejtjük pofára azt az őrt.
De nyikordul a szomszéd öreg ajtaja.
Ő lép utcára; itt a jó öreg maga.

MÁSODIK JELENET

Vendégbaráthi, Gyürkőc

VENDÉGBARÁTHI (*kilép a házból és hátraszól*)

Ha még egyszer háztetőmön idegent láttok, s lábait
Nem töritek szét, hátatok ostromtól lesz sebes.
Látom, magánéletünknek minden szomszéd szemtanúja,
Mind beles az udvaromba... Annyit kérek, hogy akit
A harcos személyzetéből fölfedeztek a tetőn,
Kergessétek ki az útra, kivéve Gyürkőc Ferit.
Ha állítja is, hogy majmot, galambot vagy tyúkot hajszol,
Verjétek agyon, különben ti szívjátok meg nagyon!

Hogy a törvényt ne játsszák ki ravaszul, hiszen tilos:
Szerencsétlenné tört bokával mulassanak ezután.

GYÜRKŐC

Nem tudom, hogy az öregnek csapatunk mit árthatott:
Szolgatársaim bokáját összetörni parancsolja,
Velem viszont kivételt tett. Nem bánom, bármit művel is
A többivel. Hozzálépek.

VENDÉGBARÁTHI

Á, csak nem Gyürkőc Feri?

GYÜRKŐC

Hogy vagy, Vendégbaráthi úr?

VENDÉGBARÁTHI

Nincs sok ember, akivel

Találkozni több kedvem lett volna, mint veled.

GYÜRKŐC

Mi az?

Mért uszítasz házunk ellen?

VENDÉGBARÁTHI

Mindnyájunknak vége, sajnós.

GYÜRKŐC

Mi a gond?

VENDÉGBARÁTHI

Kiderült minden.

GYÜRKŐC

Mi derült ki?

VENDÉGBARÁTHI

Az előbb

A házatokból egy ember bepillantott a tetőn
Udvarunkba, és meglátta csókolózni azt a lányt
Vendégünkkel.

GYÜRKŐC

Ki látta meg?

VENDÉGBARÁTHI

A kollégád.

GYÜRKŐC

De melyik?

VENDÉGBARÁTHI

Nem tudom, mert visszahátrált hirtelen.

GYÜRKŐC

Már érzem is,

Hogy meghaltam.

VENDÉGBARÁTHI

Ráüvöltök: „Mit kujtorogsz a tetőn?”

Meghátrálva válaszol, hogy nőstény majmát üldözi.

GYÜRKŐC

Én nyomorult, meg kell halnom egy makimajom miatt!

De Partícia még bent van?

VENDÉGBARÁTHI

Bent volt az előbb.

GYÜRKŐC

Mondd: amilyen gyorsan csak tud, menjen át! A szolgastáb

Lássa otthon; hacsak azt nem szeretné, hogy minket, a

Szolgákat szerelme miatt keresztfára húzzanak.

VENDÉGBARÁTHI

Vedd úgy, hogy megmondtam; van más programpont?

GYÜRKŐC

Közöld vele:

Semmiképp se tagadja meg nőies karakterét:

Ügveljen trükkre, csalásra, színlelésre is.

VENDÉGBARÁTHI

Hogyan?

GYÜRKŐC

Győzze meg azt, aki látta, hogy nem látta igazán.

És ha százszor észrevették, százszor is tagadja le!

Van szája, van neki nyelve, ravasz, bátor szelleme,

Önbizalma, makacssága, kavarós természete.

Ezzel élhet; azt a szolgát esküjével győzze le.

Akad otthon hazug lelke, csaló, áruló szíve,

Cselezésre, benyalásra, aljasságra eszköze.

Mert az asszony nem könyörög kofákhoz, ha rosszra készül:

Mindnek saját kertjében nő bármi rosszra fűszere.

VENDÉGBARÁTHI

Szólok, hogyha bent találom. De mi az, Gyürkőc Feri?

Mit forralsz teljes titokban?

GYÜRKŐC

Kérlek, kicsit csöndesebben,
Míg agyamban terveimet összekotrom, s rájövök,
Hogy csapom be, mely módszerrel a kíváncsi kollegát,
Ki a lányt itt csókolózni látta, hogy felejtse el.

VENDÉGBARÁTHI

Jól van, én meg félreállok addig. Nézd csak, mit csinál:
Homlokát ráncolva áll ott, fontolgatja gondjait.
Mellén kopog ujjjaival, talán szívét teszteli.
Balra néz, majd balra fordul, csípőn tartja bal kezét,
Jobb keze ujján számolgat, most a jobb combjára üt,
Akkorát, hogy belesajdul: tervet nem könnyen talál.
Ujjal pattint, fészkelődik, sűrűn váltja lábait.
Rábólint... de nem helyesli sajnos, amit kitalált.
Bármilyen jön, nem hagyja nyersen, jól kifőzve adja át.
Építkeznek: karjából rak állá alá oszlopot.
Sajnos, sehogyan se tetszik nekem e vállalkozás:
Mert hallom, egy barbár költő állá ilyen oszlopos,
Akit két katona őriz éjjel-nappal szüntelen.
Bravó, Herkulesre! Jól áll, derűsen és komoran...
Meg nem pihen, mielőtt el nem éri, amit keres.
Jól van, megtalálta. Hajrá, ébredj, ne szundíts tovább,
Ha nem akarsz péppé verve virrasztani ezután.
Hozzád szólok! Dugtál tegnap? Hú, figyelj, Gyürkőc Feri!
Ébresztő, hé! Rajta, kelj föl! Hajnalodik, mondom!

GYÜRKŐC

Hallom.

VENDÉGBARÁTHI

Nézd, az ellenség a házad ostromolja! Idesüss,
Ragadj fegyvert, kérj tanácsot: egykettő, sietni kell!
Előzd meg, vágj át a völgyön! Vezesd körül csapatod,
Kényszerítsd összezsapásra; minket óvjál, de nagyon;
Az ellenség elől zárd el az átjárást: csapatodhoz
Az élelem biztos úton, sértetlenül érjen el!
Nyiss utat, ezt tartsd ma észben, mert a helyzet sürgető.
Töprengj, rögtön tökéletes tervre találj, hogy amit
Láttak, láthatlanná váljon; s meg nem törtéنتé a tett. *(A nézőknek)*
Nagyon aktív ez az ember, nagy falakat rak ma fel. *(Gyürkőcnek)*

Ha egyedül csak magadra vállalsz mindent, azt hiszem,
Lenyomhatjuk ellenségünk.

GYÜRKŐC

Fú, magamra vállalom.

VENDÉGBARÁTHI

Én biztatlak, el is éred minden célod.

GYÜRKŐC

Juppiter

Áldjon meg!

VENDÉGBARÁTHI

Bökd már ki végre, mire gondolsz.

GYÜRKŐC

Hallgass már,

Míg az átverés művébe bevezetlek, hogy te is
Velem együtt tudd a tervem.

VENDÉGBARÁTHI

Épen őrzöm meg neked.

GYÜRKŐC

Uramat nem saját bőre, elefántbőr vonja be.
Semmivel sem bölcsebb, mint egy sziklaszál.

VENDÉGBARÁTHI

Tudom, tudom.

GYÜRKŐC

Trükkjeimet terelgetem, cseleimet csiszolgotom:
Azt mondom, ennek a nőnek ikerhúga érkezett
Athénből, és úgy hasonlít hozzá, mint egy csepp tej a
Másikhoz; hm, barátjával érkezett meg, és vele
Házad szent vendége.

VENDÉGBARÁTHI

Ez jó! Üdvözlöm jóságodat!

GYÜRKŐC

És ha majd a katonánál a kollégám szót emel
A lány ellen: barátjával látta csókolózni őt,
Majd a szolgát jelentem föl – a külsőssel a másikat
Látta nálad nyalva-falva enyelegni...

VENDÉGBARÁTHI

Á, helyes.

Én is ezt mondom, ha tőlem kérdezi a harcos.

GYÜRKÓC

Úgy van!

Mondjátok, nagyon hasonlók, s a lánnyal közölni kell:
Ne dadogjon, ha a harcos kérdezzeti.

VENDÉGBARÁTHI

Nagyszerű!

De ha a kettőt a katona együtt akarja látni majd,
Mit csináljunk?

GYÜRKÓC

Gond nélkül háromszáz kifogás akad:

„Ma nincs itthon, sétálni ment, fürdik, alszik, öltözik,
Eszik, iszik, túl elfoglalt, most nem ér rá, nem szabad.”
Úgy halasztod, ahogy tetszik, hogyha egyszer már a mi
Hazugságunkat bevette, és az elsőt elhiszi.

VENDÉGBARÁTHI

Tetszik a terv.

GYÜRKÓC

Menj a házba, és ha ott van, küldd haza
Gyorsan a nőt, és tanítsd meg mindenre, oktasd ki jól,
Tanácsunkat tartsa észben, s ahogy oktattuk mi rá:
Tudjon ikerhúgáról.

VENDÉGBARÁTHI

Jó, készre gyúrva küldöm át.

Mást is kérsz még?

GYÜRKÓC

Menj be!

VENDÉGBARÁTHI

Jól van. *(Bemegy a házba)*

GYÜRKÓC

Én is hazaballagok,

S földerítem azt az embert, céljaim takarva jól,
Aki a majmot hajszolta szolgakollégák közül:
Mert úgysem bírja ki, hogy a személyzetből valakit
Be ne avasson titkába: látta gazdánk kedvesét
A szomszédban csókolózni egy idegen fiúval.
Ismerem, rossz szokás: én sem tudok titkot tartani.
Hogyha meglesz, ostromlétrám majd ellene fordítom.
Küzdelemre készen állok; holtbiztos, hogy beveszem!

Hogyha nincs meg, szimatolva, mint vadászkopó megyek
Addig, míg nyomán haladva, a rókát előkerítem.
Húha, csikordul az ajtó. Elhalkulok, mert ez épp
A lány őre, a kollégám, aki rajta most kilép.

HARMADIK JELENET

Cselényi, Gyürkőc

CSELÉNYI

Hacsak alva nem jártam fönt a tetőkön, annyi tény,
Polluxra, hogy láttam itt a szomszédban a főnökünk
Barátnőjét, Partíciát, ahogy rosszban sántikált.

GYÜRKŐC *(félre)*

Ez látta őt csókolózni, mint szövegéből kiveszem.

CSELÉNYI *(meglátja Gyürkőcöt)*

Ki ez itt?

GYÜRKŐC

A kollégád. Hogy vagy, Cselényi?

CSELÉNYI

Örülök,

Hogy jössz, Gyürkőc Feri.

GYÜRKŐC

Mi baj, mi történt? Bökd ki hamar!

CSELÉNYI

Félek...

GYÜRKŐC

Mitől?

CSELÉNYI

Nehogy még ma, ahányan csak itt vagyunk,
Ordítózva kapálózunk a keresztfán.

GYÜRKŐC

Csak magad

Kapálózz, én ezt a vészes keresztelést kihagyom.

CSELÉNYI

Nem tudod, hogy milyen büntény történt nálunk az előbb?

GYÜRKŐC

Na, milyen?

CSELÉNYI
Szeméremsértés.

GYÜRKŐC
Akkor fojtsd magadba mélyen;
Nem érdekel, minek tudni.

CSELÉNYI
Jobb, ha tőlem tudod meg:
Nőstény majmunkat üldöztem ma a szomszéd háztetőn.

GYÜRKŐC
Polluxra: csak idióta ember kerget nyamvadt állatot.

CSELÉNYI
Töröljön el az ég!

GYÜRKŐC
Téged!... Folytasd, ha már elkezdted.

CSELÉNYI
Véletlenül bekukkantok a szomszédunk udvarába:
S Partíciát pillantom meg csókolózni egy idegen,
Ismeretlen fiúval.

GYÜRKŐC
Cselényi, mi ütött beléd?

CSELÉNYI
Tisztán láttam.

GYÜRKŐC
Na ne...

CSELÉNYI
Pedig... Két szememmel, hogyan már!

GYÜRKŐC
Ne viccelj... de furcsán beszélsz. Nem láttad te.

CSELÉNYI
Szerinted
Szembajom van?

GYÜRKŐC
Orvosoddal konzultáljál... Arról van szó:
Ha az istenek szeretnek, nem terjeszted a mesédet:
Saját fejedre, lábadra hozol durva büntetést,
Mert bukásod dupla lesz, ha gátlás nélkül folytatod
Beteg fecsegésed.

CSELÉNYI

Hogyhogy dupla lesz...?

GYÜRKŐC

Na, idesüss:

Először, ha hamis vádat kensz a nőre, neked annyi;
Másodszor, ha igazad van: te vagy az őre, neked annyi.

CSELÉNYI

Nem tudom, mi lesz velem, de amit láttam, azt tudom.

GYÜRKŐC

Folytatod, szerencsétlen?

CSELÉNYI

Mit mondjak neked, hacsak nem azt,
Amit láttam? Mert még most is odaát van.

GYÜRKŐC

Hm, nem otthon?

CSELÉNYI

Menj be magad, nézd meg. Többször nem kérem, hogy higgy nekem.

GYÜRKŐC

Megcsinálom. –

CSELÉNYI

Itt várok rád. *(Gyürkőc bemegy Ostromváry házába)*
És ravaszul meglesem,

Hogyan jön a legelőről hazafelé a tehén.
Mit csináljak? Énrám bízta barátnőjét a harcos.
Ha följelentem: végem, de akkor is, ha hallgatok,
És ez kiderül. A nőnél van gonoszságban elszántabb?
Míg a tetőn tartózkodom, ő kiszökik szobából;
Elszánt egy vétkes, Polluxra! Ha a harcos sejtené,
Egész háza személyzetét keresztre feszítené.
Herkulesre, jobb kussolni, mint baromként halni meg,
Mert ki önmagát eladja, arra nem vigyázhatok.

GYÜRKŐC *(kijön a házból)*

Cselényi, Cselényi, van-e a földön nálad elszántabb alak,
Akit születése óta jobban gyűlöl minden isten?

CSELÉNYI

He?

GYÜRKŐC

Az kell, hogy szemed kiszúrják, mert azt láttad, ami nincs?

CSELÉNYI

Mit, ami nincs?

GYÜRKŐC

Életedért nem adnék egy lyukas diót.

CSELÉNYI

Mi a baj?

GYÜRKŐC

Még kérded, mi baj?

CSELÉNYI

Már miért ne kérdezném?

GYÜRKŐC

Nem akarsz lenyesetni folyton pörgő nyelvedet?

CSELÉNYI

Mért akarnám?

GYÜRKŐC

Mert itthon van Partícia, akiről

Azt mondtad, hogy a szomszédban egy külsőst csókolt, ölelt.

CSELÉNYI

Csodálom, hogy dudvát zabálsz, bár a búza most az olcsó.

GYÜRKŐC

Micsoda?

CSELÉNYI

Rövidlátó vagy.

GYÜRKŐC

Baromarc, hiszen te nem

Rövidlátó, hanem vak vagy: otthon láttam azt a lányt.

CSELÉNYI

Otthon?

GYÜRKŐC

Otthon, Herkulesre!

CSELÉNYI

Pá! Látom, te csak szívatsz.

GYÜRKŐC

Szóval mocskos lesz a markom.

CSELÉNYI

Mért?

GYÜRKŐC

Sárral játszadózom.

CSELÉNYI

Neked annyi!

GYÜRKŐC

*Neked annyi, Cselényikém, megígérem,
Hacsak szemed és szöveged másfelé nem fordítod.
Hallgasd csak, zörren az ajtónk.*

CSELÉNYI

Én a másikat lesem,
Mert nem érhet onnan ide, hacsak nem a kapun át.

GYÜRKŐC

De hát itthon van! Cselényi, mondd, milyen bűn nyugtalanít?

CSELÉNYI

Mindent látok, mindent érzek, csakis magamnak hiszek:
Senki nem riaszt el: itt van, itt, ebben a házban ő.
Itt lesem, hogy át ne szökjön erre észrevétlenül.

GYÜRKŐC *(félre)*

Enyém a tag, elzavarom sáncaiból nemsoká. *(Cselényiinek)*
Győzzelek meg, hogy beismerd: ostobán látsz?

CSELÉNYI

Rajta, kezd!

GYÜRKŐC

Szíved buta és szemed is haszontalan?

CSELÉNYI

Csak tovább!

GYÜRKŐC

Állítod, hogy ott van urad szeretője?

CSELÉNYI

Sőt, mi több,
Láttam is bent csókolózni egy idegen férfival.

GYÜRKŐC

Tudod, hogy a két ház között nincs átjáró?

CSELÉNYI

Én tudom.

GYÜRKŐC

Semmi erkély vagy hátsó kert, csak belső udvar.

CSELÉNYI

Tudom.

GYÜRKŐC

Szóval? Ha itt van, s megmutatom, hogy tőlünk kilépni lásd,
Rászolgáltál nagy verésre?

CSELÉNYI

Hogyne!

GYÜRKŐC

Figyeld a kaput,

Át ne verjen, át ne lopja onnan erre önmagát.

CSELÉNYI

Pont ezt csinálom.

GYÜRKŐC

Na, mindjárt utadba terelem őt.

CSELÉNYI

Rajta, hajrá; (*Gyürkőc bemegy a katona házába*)

tudnom kéne, amit láttam, láttam-e,

Vagy pedig ez tartja szavát, s megmutatja itthon a lányt?

Van saját szemem, dehogyis kérek kölcsön másikat.

Ez a szolga udvarol a lánynak, körbesompolyogja,

Ebédre elsőnek hívják, övé az első jó falat;

Habár három éve sincs még, hogy minekünk dolgozik,

Senkinek a személyzetből nincs jobb dolga, mint neki.

Azt csinálom, amit muszáj: szépen a kaput lesem.

Elállom az utat. Pollux, át nem vághat senki sem.

NEGYEDIK JELENET

Gyürkőc, Partícia, Cselényi

GYÜRKŐC (*Partíciával kilép a katona házából*)

Az oktatást eszedben tartsd.

PARTÍCIA

Mért szajkózod ezerszer?

GYÜRKŐC

Félek, nem vagy elég dörzsölt.

PARTÍCIA

Ne félj, a rosszra még tíz

Szelíd kislányt kioktatok, ha kell, fölöslegemből.

GYÜRKŐC (*Partíciának*)

Na rajta, folytasd, trükköző, én félreállok innen.

Mi az, Cselényi?

CSELÉNYI

Őrködöm, de van fülem: mi kéne?

GYÜRKŐC

Na, látom, pont ilyen leszel, ha a városkapun túl

Kitárt karokkal majd a fára fölfeszülsz.

CSELÉNYI

Miért is?

GYÜRKŐC

Nézz balra, mondd: ki ez a nő?

CSELÉNYI

A halhatatlanokra!

A főnök szeretője az!

GYÜRKŐC

Nekem is annak tűnik.

Na, húzzál elpusztulni, jó?

CSELÉNYI

Hová?

GYÜRKŐC

Vesztedbe rögtön.

PARTÍCIA

Hol a jó szolga, aki rám, az ártatlanra fogta

A legnagyobb gyalázatot?

GYÜRKŐC (*Cselényire*)

Az mondta, továbbadtam.

PARTÍCIA

Te láttál csókolózni, te mondtad ezt, mocskos ember?

GYÜRKŐC

Ismeretlen fiúval!

CSELÉNYI

Ezt mondtam, ja, Herkulesre.

PARTÍCIA

Engem láttál?

CSELÉNYI

Két szememmel.

PARTÍCIA

Majd nem lesz szemed, ha

A láthatónál többet lát meg.

CSELÉNYI

Úgyse rettenek meg,

Ha láttam, amit láttam.

PARTÍCIA

Én lökött időpazarló,

E féltőrülttel csevegek, kit fejtől fosztok meg úgyis.

CSELÉNYI

Kár fenyegetned: nem vitás, hogy a kereszt lesz a sírom.

Ott függött mind apám, nagyapám, szépapám, üköm, őszám.

Fenyegetéssel nem tudod szemem kitolni úgysem.

Hadd osszam meg pár szavamat, Gyürkőc Feri, könnyörgöm...

Honnan jött?

GYÜRKŐC

Honnan, ha nem a házból?

CSELÉNYI

A házból?

GYÜRKŐC

Látsz, hm?

CSELÉNYI

Látlak.

Elképesztő bűn! Hogy tudott átjönni onnan erre,

Ha nálunk nincs sehol erkély, se hátsó kert, se ablak,

Hacsak nem rácsos; márpedig tudom, hogy láttalak bent.

GYÜRKŐC

Nyomulsz és vádolod, te szemétláda?

PARTÍCIA

Castoromra,

Nem volt csalás a látomás utolsó álmaimban?

GYÜRKŐC

Mit álmodtál?

PARTÍCIA

Konkrétan ezt – de jól figyeljetek rám –:

Ikerhúgomat láttam ma éjszaka álmaimban;

A barátjával érkezett Athénből Ephesusba,

S úgy látszott: a szomszéd házban szálltak meg mind a ketten.

GYÜRKŐC *(félre)*

Gyürkőc Feri álmodta, más meséli. *(Particiának)*

Rajta, folytasd!

PARTÍCIA

Örültem álomban nagyon, hogy jött; de pont miatta
Úgy tűnt nekem, hogy szörnyű nagy gyanúba keveredtem.
Álomban egyik emberünk, ahogy te most, bevádolt,
Szerinte látta: idegen fiúval csókolóztam,
Mikor pedig ikerhúgom csókolta csak szerelmét.
Álomban így ártatlanul ért rágalom, hamis vád.

GYÜRKŐC

Nem az történt-e pontosan, mit láttál álmaidban?
Valóra vált álom, Pollux! Indulj be és imádkozz!
Szerintem a főnöknek is el kell mesélni.

PARTÍCIA

El hát!

Nem tűröm, hogy büntetlenül vádolhasson be bárki. – *(Bemegy a kato-
na házába)*

CSELÉNYI

Mibe heveredtem? Félek, viszketni kezd a hátam.

GYÜRKŐC

Tudod, hogy véged?

CSELÉNYI

Biztosan bent van; most kell kapunkat

Szemmel tartani, bárhol is tartózkodik.

GYÜRKŐC

Cselényi,

Gondold csak meg, milyen csodás volt álma!, és hasonló:
Még azt is látta benne, hogy te csókkal vádolod meg.

CSELÉNYI

Most már én magam sem tudom, mit higgyek: láttam, és most
Már úgy tűnik, hogy mégse láttam.

GYÜRKŐC

Herkulesre, ne későn

Térj észre; szépen tönkremész, ha ez urunk fülébe eljut.

CSELÉNYI

Most már belátom: az előbb homály borult szememre.

GYÜRKŐC

Régen világos, mert a lány végig bent volt a házban.

CSELÉNYI

Biztosat alig mondhatok: ha láttam őt, se láttam.

GYÜRKŐC

Szóval bennünket ostobán majdhogynem tönkretettél,
Uradhoz hű akartál lenni, s magad majdnem megölted.
De most a szomszéd ajtaja csikordul; hallgatok, jó.

ÖTODIK JELENET

Partícia, Cselényi, Gyürkőc

PARTÍCIA (*kilép Vendégbaráthi házából, visszaszól*)

Tüzet az oltárra, hogy az ephesusi Dianát dicsérjem,
Boldog hálával, füstölve jó arab illatszerekkel,
Mert Neptun országában ő a szörnyű sziklaszirtek
Között megőrzött, míg a vad hullámokon bolyongtam.

CSELÉNYI

Gyürkőc Feri, Gyürkőc Feri!

GYÜRKŐC

Mi kell, mi kell, Cselényi?

CSELÉNYI

Ez a nő, aki most kijött, nem a főnök barátnője?
Partícia ez, vagy nem?

GYÜRKŐC

Ő lesz az, Herkulesre!

Csodás rejtély: hogyan tudott mitőlünk áthatolni,
Ha egyáltalán ő az...

CSELÉNYI

Nem biztos?

GYÜRKŐC

Hááát, annak látszik.

CSELÉNYI

Akkor menjünk, szólítsuk meg. Hogy is van ez, Partícia?
Mit kutatsz abban a házban, mi dolgod van odaát?
Reagálsz? Hozzád beszélek.

GYÜRKÓC
Polluxra, te csak magadhoz,
Mert ez bizony nem válaszol.

CSELÉNYI
Hozzád, problémahalmaz
És bűn, te szomszédok között cikázó.

PARTÍCIA
Kivel locsogsz itt?

CSELÉNYI
Kivel, ha nem veled?

PARTÍCIA
Ki vagy? S velem mi dolgod, ember?

CSELÉNYI
Van képed vitatni, ki vagyok?

PARTÍCIA
Mért ne, ha nem tudom?

GYÜRKÓC
És én? Ha őt nem ismered?

PARTÍCIA
Ellenszenves, bárki vagy,
Vele együtt.

GYÜRKÓC
Nem ismeresz minket?

PARTÍCIA
Egyikötöket sem.

GYÜRKÓC
Reszketek.

CSELÉNYI
Mitől?

GYÜRKÓC
Hogy mi valamiként elhagytuk jobbik magunkat,
Mert ez itt nem ismer minket. Ki szeretném puhatólni,
Cselényi: mi vagyunk-e mi, nem változtatott-e át
Egy szomszédunk lopva mássá minket észrevétlenül.

CSELÉNYI
Én én vagyok.

GYÜRKÓC

Polluxra, én is. Hölgyem, te gyanús vagy nekem.
Hozzád szólok, hé, Partícia!

PARTÍCIA

Mitől ment el az eszed,
Hogy hibásan, hamis néven szólítasz meg?

GYÜRKÓC

Te, figyelj,

Hogy hívnak?

PARTÍCIA

Dikaia a nevem.

CSELÉNYI

Dehogysis, hazudozol,
Partícia, hamis nevet akarsz viselni, ennyi tény.
Rongy, szemét vagy, nem Dikaia: a főnök ellen bűnözöl.

PARTÍCIA

Hogy én?!

CSELÉNYI

Igen, te!

PARTÍCIA

Nos, tegnap éjjel érkeztem csak ide,
Fiatal athéni barátommal együtt.

GYÜRKÓC

Mondd meg nekem,

Mit keresel Ephesusban?

PARTÍCIA

Hallottam, ikerhúgom
Itt lakik most, őt szeretném megtalálni.

CSELÉNYI

Hé, hazug!

PARTÍCIA

Castorra, inkább agyament, mert veled szórakozom.
Megyek is.

CSELÉNYI

De nem engedlek. *(Megragadja)*

PARTÍCIA

Engedj!

CSELÉNYI

Van bizonyíték,

Dehogyan szaladsz.

PARTÍCIA

Nagyot csattan arcodon a tenyerem,

Ha nem engedsz. *(Szabadulni próbál)*

CSELÉNYI *(Gyürkőcnek)*

Mit állsz ott, pöcs? Elhatárolódsz talán?

GYÜRKŐC

Mert nem az a cél, hogy hátam szenvedjen, ha nem tudom,

Vajon Partícia ez, vagy csak hasonló és nem ő...

PARTÍCIA

Engedsz vagy nem?

CSELÉNYI

Akaratod ellenére foglak el,

S hazahurcollak, ha nem jössz magadtól.

PARTÍCIA

Vendég vagyok

A házban; s az attikai Athénban van otthonom,

Nincs közöm a házatokhoz, s hogy kik vagytok, fogalmam sincs.

CSELÉNYI

Jelents föl; de nem engedlek, csak ha megesküdsz nekem,

Hogy utána oda mész be. *(A katona házára mutat)*

PARTÍCIA

Brutális állat, hogy hívnak?

Esküszöm, ha elengedsz, megyek, ahová parancsolod.

CSELÉNYI

Oké, engedlek.

PARTÍCIA

Elmegyek. *(Bemegy Vendéghbaráthi házába)*

CSELÉNYI

Nőiesen becsapott.

GYÜRKŐC

Jól elbuktad, Cselényikém, zsákmányodat, mivel ez

A főnökünk szeretője. Mondd, de tényleg megcsinálod...?

CSELÉNYI

Mit csináljak?

GYÜRKŐC

Hozz egy kardot odabentről.

CSELÉNYI

Minek az?

GYÜRKŐC

Berontok az épületbe, s ha valakit odabent
Vele látok csókolózni, azonnal meggyilkolom.

CSELÉNYI

Gondolod, hogy ő volt az?

GYÜRKŐC

Polluxra, biztosan ő.

CSELÉNYI

Hogyan

Tudott színlelni!

GYÜRKŐC

A kardot... Hozzad má'!

CSELÉNYI

Megyek, hozom.

(Bemegy a katona házába)

GYÜRKŐC

Nincs lovas és nincs gyalogos, aki olyan vakmerő
Biztonsággal vitelezné ki a tervét, mint a nő.
Hú, ügyesen osztotta szét két szerepre szövegét!
Hú, ravasz szolgakollégám száját szépen kente el!
Fogalma sincs, hogy átjárót fűrt valaki a falon.

CSELÉNYI *(kirohan)*

Hé, Gyürkőc Feri, a kardra semmi szükség.

GYÜRKŐC

Mért, mi van?

CSELÉNYI

Otthon van a főnök nője.

GYÜRKŐC

Otthon van?

CSELÉNYI

Az ágyban hever.

GYÜRKŐC

Polluxra, bajba juttattad magadat, ha ez igaz.

CSELÉNYI

Má' miér'?

GYÜRKŐC

Mer' megfogdostad a szomszéd hölgyet, pofátlan.

CSELÉNYI

Herkulesre, rémes!

GYÜRKŐC

Senki el nem törli ezt a tényt:

Nem őt, hanem ikerhúgát láttad csókolózni bent.

CSELÉNYI

Ez bizony biztos, hogy ő volt, ahogy mondod. Jó nagyot

Buktam volna, hogyha szólok a főnöknek...

GYÜRKŐC

Van eszed

És hallgatsz: a szolga többet tudjon, mint amit beszél.

Elmegyek, nehogy bevonj még dolgaidba engem is:

Átmegyek a szomszédba. De nem tetszik a zavarod.

Hogyha keres majd a főnök, itt leszek, csak hívjatok. –

(Bemegy Vendégbaráthihoz)

HATODIK JELENET

Cselényi, Vendégbaráthi

CSELÉNYI

Na, ez továbbállt, főnökével ennyire

Törődik csak: mintha nem volna főnöke.

De a lány nyilvánvalóan otthon van, hiszen

Magam leptem meg az előbb, ahogy hevert.

Vigyázni kell, most mindenképpen meglessem.

VENDÉGBARÁTHI *(kilép a házból, mintha nem venné észre Cselényit)*

Már azt hiszik, hogy nőstény és nem hím vagyok,

A szomszéd harcos emberei annyira

Kicsúfoltak... A vendég nőt, aki ide

Tegnap Athénból barátommal érkezett,

Ezek itt bántották, pedig szabad nemes!

CSELÉNYI

Lebuktam. Ez felém tart, Herkulesre, jön.

De félek, ebből borzasztó bajom lehet,
Amennyiben jól hallottam az öreget.
VENDÉGBARÁTHI *(félre)*
Odalépek hozzá. *(Főnnhangon)*
Cselényi, főcselény,
Vendégemet te maceráltad a ház előtt?
CSELÉNYI
Hallgass meg, jaj, szomszéd, könyörgök.
VENDÉGBARÁTHI
Téged, én?
CSELÉNYI
Tisztázni szeretném magam.
VENDÉGBARÁTHI
Tisztázni, te?
Akinek ilyen ormótlan nagy bűne van?
Mert a harcshoz tartoztok, azt hiszitek,
Piszok gennyláda, előttetek nincs határ?
CSELÉNYI
Szabadna...
VENDÉGBARÁTHI
Úgy szeressenek az istenek,
Istennők: bűnödért vesszővel verlek el,
Egész nap ütlek, hajnaltól alkonyatig,
Mert összetörted az ereszt, a cserepet,
Míg mászkáltál hozzád méltó majmod után,
És mert felülről meglested vendégemet,
Ahogy csókolta, kényeztette kedvesét,
S mert főnököd kitarottjára bűnt
Fogtál, s fejemre ritka nagy gyalázatot:
A vendéghölgyet zaklattad házam előtt.
Ha nem büntetlek botokkal kedvem szerint,
Jobban elborítom szégyennel az urad,
Mint a vihar hullámmal a tenger színét.
CSELÉNYI
Kényszer hajt: Vendégbaráthi úr, nem tudom,
Vajon téged nyíltan vallatni volna jobb?
Vagy ha a nő nem az, akinek láttam az előbb,
Inkább előtted kell-e tisztáznom magam?

Mert még most sem tudom, kit láttam az előbb,
Annyira hasonlít a miénkre az a nő;
Ha nem is ő...

VENDÉGBARÁTHI

Gyere be hozzám, megtudod.

CSELÉNYI

Szabad?

VENDÉGBARÁTHI

Nyugodtan vizsgálj meg, parancsolom.

CSELÉNYI

Megyek már. *(Bemegy Vendégbaráthi házába)*

VENDÉGBARÁTHI *(beszól a katona házába)*

Hé, nyomás, Partícia, gyerünk,

Fuss fürgén át hozzánk, mert a kényszer nagy úr.

Azután, ha Cselényi elment tőlünk, siess

És otthonodba vissza fürgén futva fuss!

Polluxra, félek, hogy még elront valamit,

Ha meg nem látja bent a nőt. – De már jön is.

CSELÉNYI *(kilép Vendégbaráthi házából)*

A halhatatlan istenetekre: olyat, aki

Jobban hasonlít rá, és mégsem ő, tudom,

Isten sem készíthet.

VENDÉGBARÁTHI

Szóval?

CSELÉNYI

Bűnös vagyok.

VENDÉGBARÁTHI

Ő az, vagyis?

CSELÉNYI

Ha ő is az, akkor sem ő.

VENDÉGBARÁTHI

Ezt láttad ott bent?

CSELÉNYI

Ezt és a vendégedet,

Épp nagyban csókolóztak.

VENDÉGBARÁTHI

Ő az?

CSELÉNYI

Nem tudom.

VENDÉGBARÁTHI

Akarsz bizonyítékot?

CSELÉNYI

Persze.

VENDÉGBARÁTHI

Menj haza,

S nézd meg: a tiétek otthon van-e.

CSELÉNYI

Helyes.

Elsőrangú tanács! Azonnal itt leszek. *(Bemegy a katona házába)*

VENDÉGBARÁTHI

Nem láttam senkit, akit ügyesebben és
Csodálni méltóbb csellel csaptak volna be.
Már jön is.

CSELÉNYI *(kilép a házból)*

Könyörgök, Vendégbaráthi úr,
Istenre, emberre, ostobaságomra kérlek és
A térdeidre...

VENDÉGBARÁTHI

Mért rinyálsz?

CSELÉNYI

Hogy megbocsásd

Tudatlan butaságomat. Most már tudom:
Meggondolatlan voltam, vak futóbolond.
Mert bent van Partícia.

VENDÉGBARÁTHI

Te mocsok szemét,

Láttad mindkettőt?

CSELÉNYI

Láttam.

VENDÉGBARÁTHI

Hívd a főnököd!

CSELÉNYI

Tudom, hogy a legnagyobb verést jogosan kapom,
S hogy vendéghölgyed megsértettem jogtalan;
Igen, de gazdám babájának hittem őt,

Ki mellé a katona őrnek állított.
Egy kútból két vízcseppet nem merhetsz, melyek
Jobban hasonlítanak egymásra, mint e két iker.
Bevallom azt is, hogy a belső udvaron
Belestem.

VENDÉGBARÁTHI

Hogyne vallanád, ha láttam is!
És láttad csókolózni bent vendégemet
A lánnyal.

CSELÉNYI

Úgy van. Minek tagadnám? Igaz.
De azt hittem, hogy Partíciát látom ott.

VENDÉGBARÁTHI

Ilyen súlyos ökörnek gondoltál, fiam?
Látom és tűröm, hogy szomszédunk ellen a
Házamban ekkora bűnt kövessenek el?

CSELÉNYI

Belátom végül is, agyament voltam az előbb,
Most már mindent tudok; de semmi gonoszat
Nem tettem.

VENDÉGBARÁTHI

És illetlenül? Helyénvaló,
Hogy a szolga féken tartsa száját és szemét
És a kezét.

CSELÉNYI

Ha mától fogva egyszer is
Mégmukkanok majd – tudjak akármennyit is –,
Feszítetek meg, átadom neked magam;
Csak most még nézd el ezt.

VENDÉGBARÁTHI

Legyőzöm lelkemet,
Ne higgye, hogy gonosz szándékkal tetted ezt,
És megbocsátok.

CSELÉNYI

Áldjanak meg az istenek!

VENDÉGBARÁTHI

De, Herkulesre, ha isten kedvel, nyelvedet
Tartsd féken ezentúl, és amit tudsz, azt se tudd,
Amit láttál, ne lásd!

CSELÉNYI

Nagyon helyes tanács,
Így lesz; de eléggé kibeszélted magad?

VENDÉGBARÁTHI

Mehetsz.

CSELÉNYI

Parancsolsz mást is?

VENDÉGBARÁTHI

Hogy ne ismerj ezután. *(A színpad sarkába vonul)*

CSELÉNYI

Megesküdött. Túl gyorsan megkegyelmezett,
Mintha nem haragudna; de tervét tudom:
Ha a főtérről katonánk megérkezik,
Elfogat otthon. Mert ő és Gyürkőc Feri
Együtt árulnak engem: éreztem, tudom.
Csapdába rejtett ételükből nem eszem!
Lelépek inkább, néhány napra eltűnök,
Míg elsimul a zavar, a düh elcsitul,
Mert nagy bűnözők büntetése jár nekem.
De ügyem bárhogy fordul is, most elmegyek. *(Elmegy)*

VENDÉGBARÁTHI

Ez elpályázott. Tudható, Polluxra, hogy
A döglött disznó ennél sokkal okosabb:
Mit látott egyszer, láthatlannak esküszti.
Szeme, füle és véleménye átszökött
Az oldalunkra. Szóval eddig semmi gond:
Szintén nagyon ügyesen játszott ez a nő.
A tanácsba megyek megint; mert Gyürkőc Feri
Nálunk van éppen, Cselényi házon kívül:
Szóval döntő tanácsot tudunk tartani.
Megyek, nehogy távollétemben döntsenek. *(Bemegy a házába)*

HARMADIK FELVONÁS

ELSŐ JELENET

Gyürkőc, Vendégbaráthi, Hajó-Vontágh

GYÜRKŐC *(kilép Vendégbaráthi házából, visszaszól)*

Egy kicsit maradjatok még bent a házban, Hajó-Vontágh,
Hagyjátok, hogy körülnézzek, hátha bárhol csapda vár,
Mert ma tanácsulést tartunk. És biztos hely kell nekünk,
Ellenségeink ne tudják elrabolni tervemet.
Legtöbbször a legjobb tervet lopják el a tolvajok,
Ha nem gondos óvatosság szemel ki biztos helyet.
Mert a terv átgondolatlan, ha ellenségednek segít,
És ha a hasznára szolgál, akkor jócskán árt neked.
Ha tervedről ellenséged jó előre értesül,
Éppen azzal bénítja meg nyelved, köti meg kezed,
S rajtad hajtja végre, amit te akartál vele tenni...
Kifigyelem, jobb felől vagy bal felől nem áll-e itt
Vadász, hálóként vetve ki terveinkre füleit.
De látom már: a környék az utolsó utcáig üres.
Hívom őket. *(Bekiált a házba)*

Baráthi úr, Hajó-Vontágh, bújjatok ki!

VENDÉGBARÁTHI *(kijön Gyürkőccel és Hajó-Vontágh-gal)*

Látod, engedelmeskedtünk.

GYÜRKŐC

Könnyű uralni a jókat.

Mégis tudnom kell, hogy mindent az alapján viszünk végbe,
Ahogy ott bent megbeszéltük?

VENDÉGBARÁTHI

Hasznosabb terv nincs.

GYÜRKŐC

Na ja.

Te mit gondolsz?

HAJÓ-VONTÁGH

Ami nektek tetszik, ne tetsszen nekem?

Akad jobb barátom, mint te?

VENDÉGBARÁTHI

Szavad kedves és baráti.

GYÜRKŐC

Polluxra, ő már csak ilyen.

HAJÓ-VONTÁGH

Bár kínlódom, én balek,

Testem-lelkem gyötri tervem...

VENDÉGBARÁTHI

Áruld már el, hogy mi kínoz.

HAJÓ-VONTÁGH

Hogy téged tisztos korodban terhellek meg gyermekem

Csínyeimmel: nem illenek becsületedhez, uram...

S ráadásul kérve kérlek: támogass a kedvemért,

Sőt segíts ki, és magad is úgy cselezz szerelmemért,

Mit a te korod nem követ, sokkal inkább elkerül:

Szégyellem, hogy szépkoruként ér miattam bosszúság.

GYÜRKŐC

Új divat szerint szeretsz, ha bármi tettedet szégyelled:

Ez nem szerelem; a vágnak árnya vagy csak, Hajó-Vontágh.

HAJÓ-VONTÁGH

Illik ez, hogy vénkorodban küszködj a szerelmemért?

VENDÉGBARÁTHI

Hogy mondod? Talán esetleg azt hiszed, az Acheron

Vizébe léptem fél lábbal? Túl sokat éltem szerinted?

Ötvennégy éves vagyok csak, tekintetem tiszta még,

Lábam lépése ruganyos, kezem is lazán mozog.

GYÜRKŐC

Ősz hajjal se hidd öregnek, természete nem tunya,

Tökéletes képessége megvan még, le nem konyult.

HAJÓ-VONTÁGH

Polluxra, tapasztalom is, hogy így igaz, Gyürkőc fiam;

Kedves szándéka nagyon is fiatal emberre vall.

VENDÉGBARÁTHI

Minél nagyobb veszélyben vagy, annál jobban megismered

Jó szándékodat irántad.

HAJÓ-VONTÁGH

Elég régen ismerem!

VENDÉGBARÁTHI

A szerelmezt támogatva, muszáj, hogy te is szeress,
Rendelkezz ismerettel, ne a külvilágban keresd!
Nem szerelmes alig érti szerelmesek szellemét.
Maradt testemben még pici nedv, maradt csipetnyi vágy,
Kéjeből és gyönyörből nem száradtam ki teljesen.
Ha kell, szellemes szónok és kellemes asztaltárs vagyok:
Két minőség! Az asztalnál nem vágok senki szavába.
Gondolok rá, hogy goromba ne legyek tapintatos
Társaságban, és részem a beszédből kivegyem,
De a hallgatásból éppúgy, hogyha pont másé a szó.
Köpködésbe, tüsszentésbe, orrfújásba nem fogok.
Ephesusban születtem, nem faluban és nem tanyán.

GYÜRKŐC

Ezt az üde öregembert!... Ha minden jót képvisel,
Amit sorolt, elhiszem, hogy Venus maga dajkálta.

VENDÉGBARÁTHI

Vágy-rutinomból a szónál többet adnak tetteim.
Asztaltársam kedvesére soha nem vetem magam,
Jó húsát el nem halászom, korsóm elé nem tolom,
Nem törhet ki miattam, ha becsípek, veszekedés:
Hogyha bárki kellemetlen, fél szó nélkül megyek ágyba,
Csak szerelmet, enyelgést és tiszta viccet preferálva.

GYÜRKŐC

Polluxra, az egész lelked szerelemre született:
Aranyat adok még három hozzád méltó emberért.

HAJÓ-VONTÁGH

Ebben a korban egyetlen ilyen embert sem találsz,
Ki mindenben ilyen kedves, ilyen közeli barát.

VENDÉGBARÁTHI

Muszáj elismerned: szörnyen fiatal még szellemem,
Minden ügyben úgy segítek sűrűn, el nem fáradok.
Dühös, mogorva ügyvédre van szükséged? Itt vagyok.
Vagy szelídre? A szélcsöndes tengernél is szelídebb,
A nyugati lány légáram fuvalmánál lágyabb leszek.
Legvidámabb vacsorázó társad szintén én leszek,
Nincs nálam jobb asztaltársad, ivócimborád kiválóbb,
S ügyesebben szoknyavadász nem ugrál sehol, soha.

GYÜRKŐC (*Hajó-Vontághnak*)

Ennyi képességhez még mit kérnél, hogyha rajtad állna?

HAJÓ-VONTÁGH

Úgy szeretném meghálálni neki a szépet, a jót,
S neked, mert látom, miattam mennyi bosszúság gyötör. (*Vendégbará-*
thinak)

De zavar, hogy ilyen sok pénzt pazarolsz rám.

VENDÉGBARÁTHI

Buta vagy.

Rossz házasságra, ellenségre költögetni veszteség,
Jó barátira, jó vendégre nyereség a kiadás.
Tudja a bölcs, hogy ő jár jól, mikor az istenre áldoz.
Jó szívvel látlak vendégül, hál'istennek van miből:
Egyél, igyál, pörögj velem, jókedvvel töltsd fel magad.
Házam szabad, és szabadon élek, ahogy akarok!
Mert hisz isten kegyelméből van vagyonom: feleségnek
Van raktáron elég vastag, gazdag hozományú asszony,
Csak tudod, nem szeretném, hogy nálam nagyszájú nő lakjon.

HAJÓ-VONTÁGH

Mért ne? Gyereket csinálni mámorító feladat.

VENDÉGBARÁTHI

Herkulesre, mámorítóbb, ha szabad vagy te magad.

GYÜRKŐC

Tudsz tanácsot adni bölcsen másnak is, magadnak is.

VENDÉGBARÁTHI

Mert a jó feleség nagy kincs, ha a földön bárhol is
Ráakadnál egy ilyenre; de házamba azt vigyem,
Ki nem mondja: „Drága férjem, gyapjút vásárolj nekem,
Hadd készíttessenek köpenyt és tunikát, meleg ruhát
Neked, hogy ne fázz a télen”? Nőtől ezt ne halld soha!
Még a kakas meg se szólalt, álmaimból fölzavar,
Ezzel: „Édes, anyák napján ajándékozd meg anyámat,
Adj befőttre, hálaadás ünnepére némi pénzt,
Bohócdoktorra, álomfejtőre, belgyógyászra, tenyérjósra;
Nagy probléma, hogyha nem kap, fintorog rám mindegyik.
Üres kézzel a varrónót sem engedhetem tovább,
Lám, a személyzet haragszik, mert még semmit sem kapott;
A szülésznő is kevesli díját, vitázik velem;

Hát a személyzet pesztrája, az már semmi pénzt se kap?”
Ilyen és ehhez hasonló nő-dolgok riasztanak,
Hogy nőt hozzak házamba, ki borzasztóan szónokol.

GYÜRKŐC

Az ég irgalmas tehozzád: mert ha egyszer elveszett
A szabadság, nem egykönnyen állítod helyre megint.

HAJÓ-VONTÁGH

Bár dicsőség jó családban, bő vagyonban gyermeket
Fölnevelni, a magad és nemzetséged emlékművét...

VENDÉGBARÁTHI

Mi szükségem gyermekekre? Van pont elég rokonom.
Jól élek, jól eleresztve, kedvem és szívem szerint.
Köztük osztom szét a pénzem. Megkapják, ha meghalok.
Itt nyüzsögnek, rám ügyelnek, minden óhajom lesik.
Kora reggel fölkeresnek; hogy aludtam, kérdezik.
Azt tekintem jó gyerekeknek, aki ajándékokat küld.
Ha áldoznak: önmaguknál nagyobb részt adnak nekem.
Hidegtállal, melegtállal, reggelivel látnak el.
Átkozottnak vallja magát, aki alig küld nekem.
Ajándékkal versenyeznek, s én magamban mormolom:
„Vagyonomért versenyezve kényeztet számos rokon.”

GYÜRKŐC

Nagyon biztos életpályamodell szerint élsz, hiszen
Hármasikreid is vannak, hogyha jól érzed magad!

VENDÉGBARÁTHI

Hiszen ha volna, bajom is volna gyermekek miatt elég:
Ha egyikük lázas, szívem úgy szenvedne rögtön, és
Azt hinném, meghal; a bortól elbukik, lóról zuhan le,
Már félnék, hogy nyakát szegte, vagy a lábát törte el.

GYÜRKŐC

Érdemes rá, hogy sokáig éljen és gazdag legyen:
Óvatosan él, de jól is, s barátságosan segít.

HAJÓ-VONTÁGH

Drága ember! Hadd kívánjam istenektől, istennőktől,
Ha tehetik, ne egyformán mérjék a sok életet.
Mint az árut fölbecsülve a jó vásárrendező,
Aki árat állapít meg: a minőség keljen el,
S a vacak holmi árusát nyereségtől fosztja meg.

Úgy kellett volna nekik is az emberek életét
Fölosztani: a rendesét, kedvesét megnyújtani,
És a bűnös durva lelkét minél előbb visszavenni.
Hogyha így rendezték volna, sokkal kevesebb gonosz
Volna, és nem is bűnözne ennyire sűrűn soha,
És a jók számára olcsóbb volna minden élelem.

VENDÉGBARÁTHI

Ki az isten rendelését szidja, balek; és megőrült,
Aki kárhozzátja tettét. Szálljunk is le a dologról.
Most bevásárlók, barátom, hogy házamban majd a rangod
És rangom szerint szívesen vacsorával tartsalak.

HAJÓ-VONTÁGH

Szóval nem bánom többé, hogy nagy költségbe vertelek.
De bármilyen kedvesen is fogadjon a jó barát,
A vendég három napon túl mégiscsak terhére van;
Tíz napon túl a gyűlölet Íliászat hozza a düh:
Még ha túri is a főnök, zúgolódik a személyzet.

VENDÉGBARÁTHI

Én, barátom, szolgálatra szoktattam személyzetem,
Nem én fogadok szót nekik, nem ők parancsolnak nekem!...
Bár unják a mániáim, a kormányos én vagyok;
Ha bosszúsak, ha mogorvák, csak muszáj dolgozniuk.
Megyek, ahová akartam, vásárolni.

HAJÓ-VONTÁGH

Légy szíves,

Csak szerényen, ne költs sok pénzt, én beérem bármivel.

VENDÉGBARÁTHI

Ejnye, csak nem hagyod abba ezt az ócska szózatot?
Ágrólszakadt proletárok nyilatkoznak így, mint te most.
Ha ledőlnek az asztalhoz, így nyafognak tálaláskor:
„Mondd, mi szükség volt miattunk mindezekre, házigazdánk?
Elment az eszed, hisz ezzel tízet jól tudsz tartani.”
Mit nekik vettél, előbb jól összeszidják, de benyomják...

GYÜRKŐC

Ez bizony, Polluxra, így van: tiszta szemmel, tudva lát!

VENDÉGBARÁTHI

A ingyenkoszt bármilyen bő, sose könyörögne senki:
„Csak vitesd tovább a tálát, hagyd a sonkát, nem eszem,

Ezt a porcogót ne kínáld, angolnád sajnós hideg,
Tüntesd már el!...” Senkitől se hallasz ilyen szöveget.
Folyton falnak, ráhasalnak asztalomra éhesen.

GYÜRKŐC

Jól festi a rossz erkölcsöt a jó ember!

VENDÉGBARÁTHI

Még bizony

Századrészét sem közöltem, bárcsak jutna rá időm!

GYÜRKŐC

Most először terveinkre fordítsad figyelmedet.
Mind a kettő jól füleljen. Szükséges, hogy támogass,
Vendégbaráthi úr. Hasznos cselet gondoltam ki, amellyel
A katonát megkopasztjuk, megcsonkítjuk, és vele
A lánynak és fiújának jó alkalmat adhatunk,
A szökésre, s hogy megkapják egymást.

VENDÉGBARÁTHI

Terved add elő!

GYÜRKŐC

Te pedig csak add ide a gyűrűd!

VENDÉGBARÁTHI

Minek az neked?

GYÜRKŐC

Ha nálam lesz, majd kifejtem minden manőveremet.

VENDÉGBARÁTHI *(leveszi a gyűrűjét, és odaadja Gyürkőcnek)*

Vedd és használd!

GYÜRKŐC

És te vedd át tőlem tervem titkait;

Így képzeltem...

VENDÉGBARÁTHI

Mind a ketten figyelmesen fülelünk.

GYÜRKŐC

Szörnyű nőfaló a gazdám, eddig nem volt senki sem
Versenyhátsá, de nem is lesz párja.

HAJÓ-VONTÁGH

Stabilan hiszem.

GYÜRKŐC

Azt terjeszti, Parisénál sokkal szebb a termete!
Sőt azt, hogy itt Ephesusban mindegyik nő üldözi.

VENDÉGBARÁTHI

Sokan azt hinnék, hazudsz, ha így beszélsz, de én tudom:
Színigaz mind, amit mondtál. Csakhogy, jó Gyürkőc Feri,
Arra kérlek, fogd rövidre, ahogy tudod, szöveged.

GYÜRKŐC

Tudsz-e olyan lányt találni, kinek szép a termete,
De az elméje csalással és trükkökkel van tele?

VENDÉGBARÁTHI

Szabad kell vagy szabadított?

GYÜRKŐC

Nekem mindegy, csak legyen
Kapható: olyan lány, aki testét testével tartja el,
Kinek csejt rejteget melle, nem szíve, mert az nincs neki.

VENDÉGBARÁTHI

Mosdott legyen vagy mosdatlan?

GYÜRKŐC

Minél őrjítőbb legyen,
Nagyon csinosra van szükség, nagyon fiatalra is.

VENDÉGBARÁTHI

Hát, van egy friss pártfogoltam, ropogós hús; de miért
Van rá szükséged?

GYÜRKŐC

Vezesd csak otthonodba, adj neki
Díszes ruhát, öltöztess föl, mint úrinőket szokás,
Rendesen fésüld haját, és hordjon fejdíszet, tegyen úgy,
Mintha ő volna a feleséged, tanítsd ki.

VENDÉGBARÁTHI

Miért?

GYÜRKŐC

Majd megértitek. De van szolgálója?

VENDÉGBARÁTHI

Ja, van, okos.

GYÜRKŐC

Mert ész is kell. Mind a kettőt arra oktasd majd, hogy ő
Feleséged, s a harcosért végzetes vággyal hevül,
Mintha szolgálójának e gyűrűt adta volna, és az
Énnekem, hogy közvetítve uramnak adjam.

VENDÉGBARÁTHI

Hallom ám!

Légy szíves, ne higgy egészen süketnek, van még fülem,
S jól használom.

GYÜRKŐC

Ha kitanítod, fölkeresem uramat,
S a gyűrűt átadva közlöm: feleséged adta, hogy
Őt megnyerjem. Ismerem jól: eped majd ő piszkosul,
A gonosznak gondja úgylis csak kurválkodásra van.

VENDÉGBARÁTHI

Ha magára a Napra bízna, ő se tudna ennyire
Alkalmas nőket találni, mint én. Bízz csak és remélj!

GYÜRKŐC

Akkor nyomás, fürgébben! *(Vendégbaráthi elmegy)*
És most figyelj, Hajó-Vontágh.

HAJÓ-VONTÁGH

Alázatosan figyellek.

GYÜRKŐC

Ha a harcos hazajön,
Jól vigyázz: ne Partíciát mondj!

HAJÓ-VONTÁGH

Hanem milyen nevet?

GYÜRKŐC

Dikaiát.

HAJÓ-VONTÁGH

Azt, amit most említettünk.

GYÜRKŐC

Csönd! Tűnés!

HAJÓ-VONTÁGH

Nem felejttem: de áruld el, hogy az egész mire jó.

GYÜRKŐC

Megtudod, ha szükség lesz rá; csakhogy addig néma légy,
S játszd azonnal, mint a többi, a magad nagy szerepét.

HAJÓ-VONTÁGH

Jó, bemegyek. *(Bemegy Vendégbaráthi házába)*

GYÜRKŐC *(utánaszól)*

Menj, és amit rendeltem, tedd józanul!

MÁSODIK JELENET

Gyürkőc, Murci

GYÜRKŐC

Nagy zavart keltek, annyi gépet mozgatok!
Ma elragadom a harcostól kedvesét,
Ha csapatom sikerrel sorakoztatom.
Hadd hívjam csak ki ezt. *(Bekiabál a katona házába)*
Cselényi, hé, ha nincs

Dolgod, gyere a ház elé, hív Gyürkőc Feri!

MURCI *(kijön)*

Nézd, nem jöhet.

GYÜRKŐC

Mért?

MURCI

Mert álmában csuklik épp.

GYÜRKŐC

Mi, csuklik?

MURCI

Hortyog, így akartam mondani,
De mert ha csuklasz vagy ha hortyogsz, egyre megy...

GYÜRKŐC

Szóval Cselényi bent szundít.

MURCI

Csak orra nem,

Az rémes zajt üt.

GYÜRKŐC

A pohárba ütötte az
Orrát titokban, míg nárdusbort töltögetett,
A pincemester. Hé, segédje te vagy, te szenny!

MURCI

Na, mit akarsz?

GYÜRKŐC

Az álomkór hol lepte meg?

MURCI

Úgy gondolom, szemén.

GYÜRKŐC

Nem azt kérdem, barom.

Gyerünk; úgyis kinyírlak, ha meg nem tudom.
Te hoztál neki bort?

MURCI

Nem én.

GYÜRKŐC

Letagadod?

MURCI

Tagadom hát, még szép, mert ő tiltotta meg:
Nem töltöttem korsómba pár litert neki,
És ő azon melegében *nem* itta ki.

GYÜRKŐC

Te ittál?

MURCI

Vesszek meg, ha ittam, vagy ha csak
Ihattam volna.

GYÜRKŐC

Mért?

MURCI

Mert forró volt nagyon,
Csak szürcsöltem, mert perzselte a torkomat.

GYÜRKŐC

Van, aki csúcsbortól, más lőrétől idült...
Borunkra jó pultos és alpultos vigyáz!

MURCI

Nyilván helyükben magad is innál, de mert
Nem versenyezhetsz velünk, vizslatsz irigyen.

GYÜRKŐC

Eddig talán nem is lopott bort? Szólj, szemét!
Mert mondhatom neked, hogy jó előre tudd:
Halálra kínozlak, ha hazudsz, Murcikám!

MURCI

Komolyan mondod? S ha mindent elárulok,
A pincemélyből majd kirúgnak engem, és
Te majd magad mellé szemelsz ki másikat.

GYÜRKŐC

Bátran beszélj: Polluxra, ez kizárt dolog.

MURCI

Nem láttam, Polluxra, hogy kihozta a bort,
Tényleg rám parancsolt, s én hoztam is.

GYÜRKŐC

S a hordók sűrűn fejtetőre álltak ott.

MURCI

A hordók, Herkulesre, nem ropták vadul;
De volt odalent egy sikamlós kis sarok,
Ahol közöttük literes kancsó hevert,
És gyakran megtelt tízszer is: személyesen
Láttam buzgón ürülni s megtelni hamar;
A hordók bakkhánskodtak, míg a kancsó ivott.

GYÜRKŐC

Nyomás, menjél be, jó? A pincében ti így
Dorbézoltok. A főtérről hívom a főnököt.

MURCI

Végem van! Megkínoz uram, ha hazajön
S megtudja mindezt, mert nem informáltam őt.
Egy napra elhalasztom a bajt: szaladok. *(A nézőknek)*
A lelketekre, nehogy eláruljatok!

GYÜRKŐC

Hová mész?

MURCI

Elküldtek, de rögtön megjövök.

GYÜRKŐC

Ki küldött?

MURCI

Partícia.

GYÜRKŐC

Végezz és gyere!

MURCI

Kérlek, ha közben kiosztják a büntetést,
A részemet távollétemben vedd te föl. *(Elmegy)*

GYÜRKŐC

Csak most jövök rá, ez a nő milyen ravasz:
Cselényi alszik, ezt az alembert pedig
Elküldte, hogy oda átmehessen: így helyes.
Vendégbaráthi jön a bombanővel itt,

Akit kértem. Az istenek segítsenek!
De előkelő mezben jár, nem is olyan,
Mint egy ribanc. Az ügy kezünk alá simul.

HARMADIK JELENET

Vendégbaráthi, Csúcsdombi Csilla, (Milf Ramóna) és Gyürkőc

VENDÉGBARÁTHI

Ismertettem, kedves Csillám, kedves Ramónám,
Tervünket otthon, szép sorban; s ha összeesküvésünk
Kevésbé kapiskáljátok, világosan kifejtem
Megint; de hogyha értitek, cseveghetünk mi másról.

CSÚCSDOMBI CSILLA

Őrütség volna, pártfogóm, hülyeség megígérnem,
Hogy bármi munkát vállalok vagy téged támogatlak,
Ha nem tudnám az átverést egyedül is csinálni.

VENDÉGBARÁTHI

De többet ér, ha intelek.

CSÚCSDOMBI

Egy utcanőt ilyenre

Oktatni, nem titok, mit ér. Mivel megmondtam én is
Önként, miután füleim szavaid óceánját
Kiitták, hogy a katonát hogyan vegyük hülyére.

VENDÉGBARÁTHI

Egyedül senki sem elég bölcs; láttam százezerszer,
Kik szöktek jó tanács elől, pedig rá sem találtak.

CSÚCSDOMBI

Ha a nőnek bűnözni kell, megcsalnia a férjét,
Emlékezete vele van holtáig, mindörökre.
De ha becsület van soron vagy bármiféle jótett,
Felejtős lesz, emlékei cserbenhagyják azonnal.

VENDÉGBARÁTHI

De éppen attól rettegek, rátok vár két meló is:
A harcosnak ha ártotok, számomra csak az hasznos.

CSÚCSDOMBI

Ne félj: ha nem tudjuk, mi az, megteesszük még a jót is.

VENDÉGBARÁTHI

A nő romlékony áru.

CSÚCSDOMBI

Romlottak veszik, ne izgulj.

VENDÉGBARÁTHI

Ez illik hozzátok. Gyerünk!

GYÜRKŐC *(félre)*

Máris menjek eléjük? *(Fönnhangon)*

De jó, épségben érkezel csinos kíséretteddel.

VENDÉGBARÁTHI

Na, éppen jókor jössz te is, Gyürkőc Feri. Na, itt van

A két szép hölgy, ahogy rendelted, úgy öltözve.

GYÜRKŐC

Pompás!

Gyürkőc köszönti Csúcsdombi Csillát.

CSÚCSDOMBI

Ki ez az ember,

Ki ismerősként üdvözöl?

VENDÉGBARÁTHI

Ez a mi építésünk.

CSÚCSDOMBI

Csókollak, építő.

GYÜRKŐC

Csákány! De mondd, helyes tanáccsal

Ellátott gazdád?

VENDÉGBARÁTHI

Mindkettőt jól kiokítva hoztam.

GYÜRKŐC

Mégis szeretném hallani, nehogy hibázzatok majd!

VENDÉGBARÁTHI

Parancsaidhoz nem fűztem magamtól semmi újat.

CSÚCSDOMBI

Főnöködet, a katonát csapjuk be?

GYÜRKŐC

Pontosan, ja.

CSÚCSDOMBI

Minden pompásan készen áll finom, ravasz csalásra.

GYÜRKŐC

Éppúgy viselkedj, mintha az ő neje volnál.

CSÚCSDOMBI

Úgy lesz.

GYÜRKŐC

Tettesd, a lelked a harcosért emészted.

CSÚCSDOMBI

Jó, emésztem.

GYÜRKŐC

S ugye, ebben az ügyben én a szolgálóddal segítek?

CSÚCSDOMBI

Remek jós lennél, kedvesem: nagyon pontos jövőkép.

GYÜRKŐC

És hozzám a te szolgálólányod hozta a gyűrűt,

Hogy üzenetteddel adjam át a katonának.

CSÚCSDOMBI

Így van.

VENDÉGBARÁTHI

Minek ragozgatni tovább, ha jól emlékszik?

CSÚCSDOMBI

Bízd rám!

Mert gondold csak meg, pártfogóm: ha a hajó alapját

Pompás építómesterünk jól összeállította,

Továbbtákolni könnyű már a jól alapozottat.

Hajónk gerince jó, elég szilárd alapra épült,

S a mérnökök sem ostobák, mert mind pontos szakember.

Ha jön az anyagszállító, mert szükség van ma rá is

– Saját magunkat ismerem –, hajónk hamar fölépül.

GYÜRKŐC

Ismered a harcost, főnökömet?

CSÚCSDOMBI

Miféle kérdés?

Ne ismerném, kit a nép utál, azt a nagytökű szájhóst,

Azt a kikent kéjencet?

GYÜRKŐC

És ő ismer?

CSÚCSDOMBI

Sose látott;

Hogy ismerhetne föl vajon?

GYÜRKŐC

Remek beszéd: ha így áll

Az ügy, Polluxra, még jobban sül el.

CSÚCSDOMBI

Csak add a fickót

Kezembe. Aztán megnyugszol? Ha nem csapom be szépen,
Hibáztatatok mindenért.

GYÜRKŐC

De most induljatok be:

Használjátok agyátokat!

CSÚCSDOMBI

Bízd ránk, foglalkozz mással!

GYÜRKŐC

Vendégbaráthi úr, hozd e kettőt; én a főtérré,
Hozzá megyek, a gyűrűt átadom, s megmondom neki nyomban,
Hogy feleséged adta nekem, mivel belé szerelmes.
A kis nőt küldd ide, ha majd a főtérről megjöttünk,
Mintha titokban küldenék.

VENDÉGBARÁTHI

Meglesz, foglalkozz mással!

GYÜRKŐC

De ti meg ezzel. Én a katonát jól megterhelve hozom már. *(Elmegy)*

VENDÉGBARÁTHI

Jó sétát, jó intézkedést. *(Csúcsdombinak)*

Ha sikerrel elérem,

Hogy a harcos barátnője vendégemé legyen ma,
S ez Athénba vihesse őt, ha sikerül csalásunk,
Mekkora jutalmat adok neked!

CSÚCSDOMBI

A másik nő segít majd?

VENDÉGBARÁTHI

Rugalmasan, ötletesen.

CSÚCSDOMBI

Szóval bízom ügyünkben.

Ha egyikünk a másikat ravaszsággal támogatja,
Nem rettegek, hogy bárki is legyűr aljas cselével.

VENDÉGBARÁTHI

Gyerünk be, bent a dolgokat gondoljuk át vigyázva,
Csak azt tegyük, mit tenni kell, illően, jól ügyeljünk:
És ne habozzunk, hogyha jön a harcos.

CSÚCSDOMBI

Csak ne tarts föl!

(Bemennek Vendégharáthi házába)

NEGYEDIK FELVONÁS

ELSŐ JELENET

Ostromváry, Gyürkőc

OSTROMVÁRY

Jó érzés, ha minden vágyad szíved szerint teljesül.
Figyelj, Seleucus királyhoz elküldtem parazitámat,
S minden fickót összeszedtem: Seleucushoz vigye őket,
Oltalmazták birodalmát, csak nekem nyugtom legyen.

GYÜRKŐC

Jobb magaddal foglalkoznod, mint ővele... Nemsokára
– Rajtam keresztül! – kiváló új szerencse vár terád.

OSTROMVÁRY

Jó, mellőzők mindent mást, rád fordítom figyelmemet.
Nyilatkozz: mindkét fülemmel rendelkez, ahogy kívánsz.

GYÜRKŐC

Nézz körül jól, senki meg ne lesse, hogy tanácskozunk;
Mert titokban kell a dolgot tennem, így bízták ma rám.

OSTROMVÁRY

Senki sincs itt.

GYÜRKŐC

Vedd először a szerelmi zálogot.

OSTROMVÁRY

Mi ez és honnan van?

GYÜRKÓC

Nos, egy szép úrinőtől, aki
Bomlik érted, megkívánta féktelen szépségedet.
Szolgálója hozta ezt a gyűrűt, hogy hozzád vigyem.

OSTROMVÁRY

Szabad volt vagy szolgálányból vessző által lett szabad?

GYÜRKÓC

Dehogy mernék szabadosnót teneked ajánlani!
A rád leső szabad nőkre is alig jut már időd.

OSTROMVÁRY

Férjnél van vagy özvegy?

GYÜRKÓC

Férjnél. Mégis özvegy.

OSTROMVÁRY

Hogy lehet

Mind a kettő?

GYÜRKÓC

Mert fiatal létére vén férje van.

OSTROMVÁRY

Nagyszerű!

GYÜRKÓC

Az alakja tökéletes.

OSTROMVÁRY

Nehogy hazudj!

GYÜRKÓC

Szépségeddel csak ő versenyképes.

OSTROMVÁRY

Szóval gyönyörű.

De ki ő?

GYÜRKÓC

Öreg szomszédod, Vendégbaráthi asszonya;
Pusztul érted, az öregtől szökni akar, gyűlöli.
Kérte, hogy hozzád forduljak, könyörögjek: vedd azonnal
Feleségül...

OSTROMVÁRY

Ha jólesne, Herkulesre, szívesen.

GYÜRKÓC

Jólesne-e?!

OSTROMVÁRY

De a saját barátnómmal mit csináljunk?

GYÜRKŐC

Mért nem parancsolod neki, menjen, ahová akar?

Anyja, ikerhúga épp ma Ephesusba érkezett.

OSTROMVÁRY

Mit beszélsz? Az anyja megjött?

GYÜRKŐC

Aki mondja, jól informált.

OSTROMVÁRY

Polluxra, a nőt kirúgnom itt a legjobb alkalom.

GYÜRKŐC

Kímélettel intéznéd, nem?

OSTROMVÁRY

Adj tanácsot, hogy lehet.

GYÜRKŐC

Szeretnéd, hogy tőled holnap diszkrét csöndben váljon el?

OSTROMVÁRY

Hát, szeretném.

GYÜRKŐC

Akkor rajta – mert vagyonod van elég –:

Add az aranyat, az ékszert, mit eddig tőled kapott,

Ajándékul a volt nődnék – ő meg vigye bárhová.

OSTROMVÁRY

Jó, de míg őt hazaküldöm, a másik ne gondolja meg

Magát, vigyázz!

GYÜRKŐC

Mmm, túlagyalod: szeret, mint a szeme fényét.

OSTROMVÁRY

Venus kedvel.

GYÜRKŐC

Psszt, hallgass már! Ajtó nyílik: gyere közel,

Mert Csúcsdombi szárnysegédje a belépő gyorsfutár.

(Milf kilép Vendégbaráthi házából)

OSTROMVÁRY

Gyorsfutár?

GYÜRKŐC

A szolgálója, aki pont most futott be,
Ő küldte velem a gyűrűt.

OSTROMVÁRY

Hé, Polluxra, ezt a nőt

Megfektetném.

GYÜRKŐC

Hozzá képest csak majom, ronda bagoly.
Látod: vadászik szemével és madárra les füle.

MÁSODIK JELENET

Milf Ramóna, Ostromváry, Gyürkőc

MILF RAMÓNA (*félre*)

Itt a ház előtt a cirkusz, abban kell ma játszanom.
Úgy teszek, minthogyha őket észre sem venném a sarkon.

OSTROMVÁRY (*Gyürkőcnek*)

Hallgassuk ki! Azt figyeljük: említ-e majd engem is?

MILF (*főnhangon*)

Nincs közelben senki, aki más ügyébe ártja magát
Sajátja helyett? Ki maga ura, ráér, s engem megfigyel?
Ilyen embertől félek, hogy erre jön s utunkba áll,
Amíg a házból kilibeg úrnőm, és erre átlibeg;
A katonát megkívánva, kegyetlenül remeg szíve,
Úgy bolondul azért a stramm, gyönyörű szép emberért,
Ostromváry Győzőért...

OSTROMVÁRY

Hú, ez is szerelmes belém?

Testem tetszik neki. Szappan biztos nem kell a szavához.

GYÜRKŐC

Hogy érted ezt?

OSTROMVÁRY

Nézd, beszéde tiszta, nem szennyes folyású,

GYÜRKŐC

Mert terólad szól, tehát nem érint semmi piszkosat.
De az ő úrnője is szép, tündöklő, csodálatos nő.

OSTROMVÁRY

Herkulesre, kezdem is már kívánni, Gyürkőc fiam!

GYÜRKŐC

Mielőtt még láttad volna?

OSTROMVÁRY

Látom, mert hiszek neked.

Ez a gyorsfutárnő sürget szerelemre.

GYÜRKŐC

Hagyd csak ezt,

Ne szeresd, mert menyasszonyom; ha elveszed asszonyát,

Akkor én is rögtön őt.

OSTROMVÁRY

Mért nem szólítod meg hamar?

GYÜRKŐC

Rajta, kövess!

OSTROMVÁRY

Azon leszek.

MILF (*mintha nem látná őket*)

Bárcsak jönne alkalom,

Bárcsak rátalálnék arra, kiért elhagytam otthonom.

GYÜRKŐC (*megszólítja Milfet*)

Meglesz, el is éred, amit kívánsz. Lelked bizzon, ne remegjél.

Aki tudja, vajon hol bukkansz rá: akad ember.

MILF

Engem keresett valaki?...

GYÜRKŐC

Ki tanácsban a társad, terveid is veled együtt tudja nagyon jól.

MILF

Dehogysis takarom titkomat akkor.

GYÜRKŐC

Nem is és igen is, ha beszélsz is.

MILF

Mit bújtat szavad?

GYÜRKŐC

Hogy hűtlen előtt hallgatsz! Aki hű, az előtt nem.

MILF

Jelet adj, ha velünk vagy Bacchás.

GYÜRKŐC
Nézd, aki nő, az férfira vágyik.

MILF
Polluxra, van egy-két pár ilyen.

GYÜRKŐC
Ámde kevés, aki ujjáról gyűrűt küld.

MILF
Ez az, értelek így: meredek lejtőből sima út lett szavad által.
De van itt valaki?

GYÜRKŐC
Vagy igen, vagy nem.

MILF
Teveled kéne beszélnem.

GYÜRKŐC
Röviden, hosszan?

MILF
Csak három szócskát.

GYÜRKŐC (*Ostromvárynak*)
Itt várj, visszajövök még.

OSTROMVÁRY
És én, gyönyörű alakommal, erős bajnok létemre csak álljak?

GYÜRKŐC
Nyugalom, türelem, feladat csakis ez.

OSTROMVÁRY
Gyorsan, mer' a várakozás fáj.

GYÜRKŐC
De tudod, hogy a nő kényes holmi, s vele óvatosan kell bánni.

OSTROMVÁRY
Cselekedj, ahogyan legjobbnak látod. (*Gyürkőc félrevonul Milffél*)

GYÜRKŐC (*félre*)
A kő se hülyébb gazdámnál.
(Milfnek)
Vissza, terád!

MILF
Hogy e Tróját hogy vesszük be, milyen hadicsellel:
Tőled várom a tippet.

GYÜRKŐC
Hogyha az asszonyod érte...

MILF

Tudom már!

GYÜRKŐC

Csak emeld egekig szép érdemeit, fényezd arcát meg alakját.

MILF

Az ilyesmi ügyekhez jól értek, már észrevehetted előbb is.

GYÜRKŐC

Mindenre vigyázz, mindenre ügyelj, szavamat lesd nagy figyelemmel.

OSTROMVÁRY (*Gyürkőcnek*)

Bízz már valamit rám is ma e munkából. Gyere, szólni szeretnék.

GYÜRKŐC (*hozzásiet*)

Hiszen itt vagyok, és szavadat várom.

OSTROMVÁRY

Mit szólt az a hölgy, he?

GYÜRKŐC

Közölte,

Hogy az asszonya sír keseregve szegény, gyötrődik, s omlik a könnye,

Mert téged akar, mert téged imád: ez a lány is ezért jött üzenettel.

OSTROMVÁRY

Jöjjön közelebb!

GYÜRKŐC

De tudod, mit lépj? Légy göggel telve egészen,

Úgy, mint aki ódzkodik, és majd szidj, amiért a piszokba keverlek.

OSTROMVÁRY

Helyes, ezt teszem.

GYÜRKŐC

Azt akarod, hogy a lányt, ki keres, mindjárt idehívjam?

OSTROMVÁRY

Ha akar valamit, jöjjön hozzám.

GYÜRKŐC (*Milfnek fönnhangon*)

Gyere, hölgy!

MILF (*Ostromváryhoz lép*)

Halihó, szépség!

OSTROMVÁRY

Nevemen szólít. Az istenek adják meg, bármire nézel.

MILF

Melletted teljen mindig az élet...

OSTROMVÁRY

A kérés súlyos!

MILF

Nem enyém, de

Az asszonyomé, aki téged imád.

OSTROMVÁRY

Bizony sok a társa a vágyban,

S egynek sem jutok én.

MILF

Castorra, nem is csoda, hogy magad sokra

Becsülöd, mikor ennyire szépre kigyúrt és ekkora természetű hím vagy.

Volt emberfő, akit inkább istennek hinnének?

GYÜRKŐC

Bizony ez nem

Ember... *(Félre)* ...mert dögkeselyűben több az emberi.

OSTROMVÁRY *(félre)*

Büszke vagyok, ha

Ez a nő ajnároz.

GYÜRKŐC *(félre)*

Nézd a csírát! Látod, hogy nagyra fívódik?

(Ostromvárynak)

Mért nem szólsz már? Attól jön a lány, akiről az előbb hoztam hírt.

OSTROMVÁRY

De melyiktől jön? Mert rengetegen vágnak rám... nem jut eszembe.

MILF

Ki lehúzta a gyűrűt ujjáról, s a te ujjad földísztette.

Mert ezt a gyűrűt a terád epedőtől neked elhoztam.

OSTROMVÁRY

Hadd halljam, mit akarsz, kicsi nő.

MILF

Ne utáld te a nőt, aki vágyakozik rád,

Mert őt csak az életed élteti, és csak tőled függ, van-e, nincs-e.

OSTROMVÁRY

És ő mit akar?

MILF

Hozzád szólni, téged érinteni, ölelni.

És hogyha te sem nyújtod segítő kezdet neki: lelke lekókad.

Amiért sírva könyörgök, Achilles, tedd meg, szolgálva a szépet egészen!
Géniuszod szórd szét, városlelakó, fejedelmek nagy megölője.

OSTROMVÁRY

Hú, Herkulesem, milyen undorító! (*Gyürkőcnek*)

Hányszor mondtam, te szemét dög:

Oda ne igérd a tömegnek a testem.

GYÜRKŐC

Hallod-e, kis hölgy?

Megmondtam már, de megismétlem, hogy bért kell adnod e kannak,
Magjából nem juttat soha egy kocácskának sem anélkül.

MILF

Meglesz, követeljen bármennyit.

GYÜRKŐC

Egy arany Fülöp-talentum az ára:

Kevesebbet senkitől sem fogad el.

MILF

Castorra, szóval nagyon olcsó!

OSTROMVÁRY

Soha pénzvágy nem volt bennem, mert gazdag vagyok éppen eléggé.
Van Fülöp-aranyam több mint ezer.

GYÜRKŐC

Hát még az a rengeteg kincs!

Nem ezüstrudak: ezüsthegységek, magasabbak az Aetna hegyénél.

MILF (*félre*)

Castorra, milyen hazug ez!

GYÜRKŐC (*félre, Milfnek*)

Hogyan játszom?

MILF (*félre, Gyürkőcnek*)

S én hogy csalogatom?

GYÜRKŐC

Jól.

MILF (*Ostromvárynak*)

De kérlek, küldjete el nyomban.

GYÜRKŐC (*Ostromvárynak*)

Legalább azt mondd meg a lánynak,

Megteszi, nem teszi méltóságod?

MILF
Mért gyötröd az asszonyomat, ha
Nem méltó haragodra szegény?
OSTROMVÁRY
Mondd meg neki, átjöhet hozzám,
S én minden vágyát teljesítem.
MILF
Most úgy léptél, ahogyan kell.
Mert azt akarod, amit ő is akar...
GYÜRKŐC *(félre)*
Nem sótlan az esze a lánynak.
MILF
...S mert nem néztél le mint közvetítőt, hagytad, folyamodjak hozzád.
(Félre, Gyürkőcnek)
Na, hogy játszom szerepem?
GYÜRKŐC *(félre, Milfnek)*
Remekül; alig fojthatom el nevetésem.
MILF
El is fordultam már tőled ezért.
OSTROMVÁRY
Polluxra, te nő, nem is érted:
Nagy-nagy tisztesség jut úrnődnek!
MILF
De tudom, közlöm vele is majd.
GYÜRKŐC
Aranyért adhatná másnak magát!
MILF
Hiszem is, Polluxra, hogy így van.
GYÜRKŐC
Mert akit az én gazdám teherbe ejt, csak nagyfokú harcosokat szül,
Kik nyolcszáz évig élnek mind.
MILF *(félre, miközben nevetésével küzd)*
Ne hülyéskedj már!... Neked annyi.
OSTROMVÁRY
Tessék? Ezer évig is élnek azok mind, századokon keresztül.
GYÜRKŐC
Csak azért mondtam kevesebbet, hogy ne higgye: szemébe hazudtam.

MILF

Végem van! Az apjuk meddig él, ha az életük ennyire hosszú?

OSTROMVÁRY

Tudd meg, miután Ops Jupitert szülte, másodnapon születtem.

GYÜRKŐC

Ha csak egy nappal jön előbb a világra, most kormányozna az égben.

MILF (*nem bírja türtőztetni a nevetést*)

Úgy kérek, elég! Engedjete el: ha lehet, még élve mehessek.

GYÜRKŐC

De miért nem inalsz? Választ kaptál.

MILF

Megyek is, hozom asszonyomat,
jó?

Csak ezért jöttem. De akarsz mást is?

OSTROMVÁRY

Hogy még szebb már ne legyek,
mert

Nagy szépségem csak gondot okoz.

GYÜRKŐC (*Milfnek*)

Minek állsz? Nem mész?

MILF

Megyek
is már.

GYÜRKŐC

De hallod-e, szépen mondd, okosan! Nagyot ugrik szíve erős öröme-
ben. (*Suttogva, Milfnek*)

Partíciát küldd haza, ha ott van, mert itthon a főnök.

MILF (*suttogva*)

Úrnőmmel van, s hallgatta, amit mondtunk, titkon, vele együtt.

GYÜRKŐC

Helyesen tették; munkájuk jobban irányíthatják szavam által.

MILF (*fönnhangon*)

Na, eressz, megyek. –

GYÜRKŐC

Én nem tartóztatlak, dehogyan érek hozzád,
hallgatok is...

OSTROMVÁRY

Küldd asszonyodat, jöjjön gyorsan, térjünk már rá a dologra!

HARMADIK JELENET

Ostromváry, Gyürkőc

OSTROMVÁRY

Adj tanácsot: mit kezdjek most, Gyürkőc fiam,
A barátnőmmel? Semmiképpen sem tudok
Hazahozni másik nőt, míg őt nem küldtem el.

GYÜRKŐC

Mért kérdezed, mit lépj? Megmondtam már, hogyan
Tudod lerázni tapintattal ezt a lányt.
Az ékszert és ruhát, amit tőled kapott,
Csak tartsa meg, vigye magával, hordja el;
És mondd, hogy menjen haza, itt az ideje;
Közöld, hogy itt van anyja és ikerhúga,
Kíséretükben vidáman hazamehet.

OSTROMVÁRY

Honnan tudod, hogy itt vannak?

GYÜRKŐC

Láttam magam

Az ikerhúgát.

OSTROMVÁRY

Az is jó nő, ugyanolyan?

GYÜRKŐC

Igen.

OSTROMVÁRY

Jólesik ránézni?

GYÜRKŐC

Már rávetődsz

Mindenre!...

OSTROMVÁRY

Anyja hol van, mit mondott húga?

GYÜRKŐC

Dagadt és gyulladt szemmel fekszik a hajón,
Így mondta a hajós, ki őket hozta el,
S ki most a szomszédunkban vendégeskedik.

OSTROMVÁRY

És a hajós jó alakú?

GYÜRKŐC

Hagyd már! Nagyon
Komoly csődör lehetnél a kancák között...
Már hímet, nőtényt egyformán célba veszel?
Ezzel törődj!

OSTROMVÁRY

Tanácsot adtál, most viszont
Közöld a lánnyal, azt szeretném, te magad:
Mert nagyon is illik hozzád a feladat.

GYÜRKŐC

Nem hasznosabb, ha ügyed magad rendezed?
Hogy kénytelen vagy házasodni, mondd neki,
Mert minden rokonod, barátod sürgeti.

OSTROMVÁRY

Úgy gondolod?

GYÜRKŐC

Hogy is gondolnám máshogyan?

OSTROMVÁRY

Na jó, megyek. Te addig itt a ház előtt
Vigyázz, és riassz rögtön, ha a nő kilép.

GYÜRKŐC

Dolgodra gondolj.

OSTROMVÁRY

Végiggondoltam: ha nem
Távozik önként, majd erővel kirakom.

GYÜRKŐC

Dehogy rakod te! Sőt inkább, hogy kisimult
Arccal költözzön el: mint mondtam, add neki
Az eddig kapott aranyat, ékszert: vigye.

OSTROMVÁRY

Szeretném, Herkulesre.

GYÜRKŐC

Könnyen éred el.

De indulj már be, jó?

OSTROMVÁRY

Ahogy mondod, oké. *(Elmegy)*

GYÜRKŐC

Talán megváltozott? Vajon nem pont olyan,
Amilyennek mondtam, e kicsapongó katona?
Jó lesz: jön Csúcsdombi Csilla személyesen,
Vagy szolgálója vagy Cselényi. Juppiter!
(*A két nő Hajó-Vontágh-gal kilép Vendégharóthi házából*)
A Jószerencse nem hagy engem el soha!
Akiket legjobban szerettem volna látni ma,
A szomszédból mind együtt jönnek is felém.

NEGYEDIK JELENET

Csúcsdombi, Milf, Hajó-Vontágh és Gyürkőc

CSÚCSDOMBI

Gyertek csak, de nézzetek szét gondosan, ne legyen tanúnk.

MILF

Nem látok senkit, csak akit kívánunk.

GYÜRKŐC

Én meg titeket.

MILF

Hogy vagy, építómesterünk?

GYÜRKŐC

Építész, *wow?* Király!

CSÚCSDOMBI

Mi más?

GYÜRKŐC

Melletted nem vagyok méltó falba verni egy szöveget.

MILF

Hűha, tényleg?

GYÜRKŐC

Olyan ügyes, jó képességű csaló,
Oly remekül meggyalulta főnökömet.

MILF

Semmiség.

GYÜRKŐC

Légy nyugodt, mert minden dolgunk jól kezünk alá simul.
Töretlenül folytassátok segítő munkátokat,

Mert a harcos maga ment be, arra kérni kedvesét:
Menjen anyjával s húgával innen Athénba.
HAJÓ-VONTÁGH

Ez az!

GYÜRKŐC
Sőt tanácsomra az aranyat és az ékszert, amivel
Ellátta eddig, ajándékba adja mind, csak menjen el.

HAJÓ-VONTÁGH
Könnyű, hogyha azt szeretné, amit ez a nő akar.

GYÜRKŐC
Nem tudod, hogy ha mély kútból fölvergődtél nehezen,
Hogy a visszazuhanásnak még nagyobb veszélye vár?
Most a kút szájához értünk, de nem viszünk semmit el,
Ha főnököm sejt előre bármit is: most kell a trükk
Leginkább.

HAJÓ-VONTÁGH
Erdőszámra van épületfánk, azt hiszem:
Három asszony és te és én, és hatodszor az öreg.
És hatunkban annyi furfang, hogy tudom már biztosan,
Nincs olyan város sehol, mit csellel el nem foglalunk.

GYÜRKŐC
Óvatosan!...

CSÚCSDOMBI
Jöttünk, hogy a rendelkezésedre álljunk.

GYÜRKŐC (*Csúcsdombinak*)
Jól tettétek. Most teneked osztom ki a tartományt.

CSÚCSDOMBI
Csak parancsolj, fővezérem, elvégzem, mi rajtam múlik.

GYÜRKŐC
Ötletesen és okosan játsszuk ki a katonát!
És finoman...

CSÚCSDOMBI
Castoromra, pompás parancs.

GYÜRKŐC
Tudod, hogyan?

CSÚCSDOMBI
Úgy tegyék, minthogyha örült vágy szaggatna érte?

GYÜRKŐC

Ja.

CSÚCSDOMBI

Mintha belébolondulva hagynám el a férjemet,
Mert egyedül őt szeretném partnernek.

GYÜRKŐC

Tökéletes!

Csak egy pont hiányzik: mondd, hogy hozományod ez a ház,
És elköltözött belőle az öreg a válás után;
Máskülönben félni fog a más házába lépni.

CSÚCSDOMBI

Jó.

GYÜRKŐC

Ha most kijön, kérlek, már messziről mutasd,
Mintha szép alakja mellett megvetnéd a magadét,
Mintha vagyonát tisztelettel tekintenéd. S egyben az
Arca szépségét magasztald, modorát, deltás alakját.
Elég ennyi okításból?

CSÚCSDOMBI

Pont elég. És megfelel

Neked is, ha csiszolt munkámban kifogást nem találsz?

GYÜRKŐC

Persze! (*Hajó-Vontághnak*)

Most pedig figyelj te, jól bevágd ukázomat!
Hogyha megvan mindez, és a lány bement a házba, te
Öltözz át hajósruhába, s azonnal indulj ide.
Rozsdabarna kalapod és gyapjú tüllfátylad legyen,
Rozsdás köpenyed, mert ez a szín szokásos a tengeren:
Bal vállad fölött csomózd meg, karodat hagyd meztelen,
És mintha kormányos volnál, viselj tengerészövet;
Az öreg tart halászokat, nála mindent megtalálsz.

HAJÓ-VONTÁGH

És miután beöltöztem, akkor mit tegyek szerinted?

GYÜRKŐC

Gyere csak! Anyja nevében hívd ide Partíciát,
Ha Athénba készül, menjen veled le a kikötőbe,
S amit vitetni szeretne, rakassa hajódra, mert
Hogyha nem: hajód eloldod, merthogy kedvező a szél.

HAJÓ-VONTÁGH

Annyira jó! Folytasd!

GYÜRKŐC

Küldi majd a harcos: menjen el,

Anyját ne tartsa föl, siessen!

HAJÓ-VONTÁGH

Ötleted sokoldalú.

GYÜRKŐC

Én a lánynak megmondom, hogy kérje gazdámától: vigyem

Én a révbe holmiját. Ő majd veled küld. Én pedig,

Hoppá: azonnal Athénba megyek veled.

HAJÓ-VONTÁGH

Ott pedig

Három napig sem hagyom, hogy szolgálj: rögtön szabadulsz.

GYÜRKŐC

Rajta, öltözz!

HAJÓ-VONTÁGH

Nem kérsz mást is?

GYÜRKŐC

Elég, ha ezt észben tartod!

HAJÓ-VONTÁGH

Indulok. *(Bemegy Vendégharáthi házába)*

GYÜRKŐC *(a két lánynak)*

S ti húzzatok be; mert a főnök biztosan

Erre jön ki.

CSÚCSDOMBI

Ritka becsben tartjuk minden szavadat. –

GYÜRKŐC

Rajta, most induljatok be!

A két lány bemegy Vendégharáthihoz, a másik házból kilép Ostromváry.

Nyílik ajtónk. Boldogan

Lép ki, célhoz ért, s azért sír szegény, ami nincs sehol.

ÖTÖDIK JELENET

Ostromváry, Gyürkőc

OSTROMVÁRY

Amit és ahogy akartam: szépen, barátságosan
Elértem Particiánál.

GYÜRKŐC

Mi tartott ilyen sokáig?

OSTROMVÁRY

Senki nem volt úgy szerelmes még belém, mint ez a nő.

GYÜRKŐC

Hogy?

OSTROMVÁRY

Mennyit kellett beszélnem! Túl lassan ment a dolog,
Végül azonban elértem célo: amit csak kívánt
És követelt, ajándékba adtam neki. Téged is.

GYÜRKŐC

Engem is?... Hogy tudjak élni nélküled?

OSTROMVÁRY

Legyél nyugodt,
Megmentelek tőle. Tudod, megtettem mindent eddig is,
Hogy rávegyem: szándékától álljon el, és hagyjon itt...
De legyőzött.

GYÜRKŐC

Csak tebenned bízom, és az istenekben.
S bár szomorú, hogy a legjobb úrtól, tőled válni kell,
Az vigasztal legalább, hogy nagy szépséged jutalmaként
A szomszédnőt lefekteted – közreműködésem által.

OSTROMVÁRY

Túltárgyaltuk! Szabadságot kapsz tőlem és nagy vagyont,
Ha eléred.

GYÜRKŐC

Én elérem!

OSTROMVÁRY

Sóvárgok rá.

GYÜRKŐC

Csöndesebben,

Ne heveskedj... Nyílik az ajtó, éppen itt jön ő maga.

(Kilép Csúcsdombi és Milf. Úgy tesznek, mintha nem vennék észre a katonát és Gyürkőcöt.)

HATODIK JELENET

Milf Ramóna, Csúcsdombi Csilla, Ostromváry, Gyürkőc

MILF RAMÓNA *(súgva)*

Nesze a harcos, úrnőm.

CSÚCSDOMBI CSILLA *(súgva)*

Hol is?

MILF

Nézz csak balra!

CSÚCSDOMBI

Látom.

MILF

De szemed sarkából nézd, vigyázz, ne sejtse, hogy megláttuk.

CSÚCSDOMBI

Látom. Polluxra, itt az idő, legyünk most még gonoszabbak.

MILF

Te kezded majd.

CSÚCSDOMBI *(főnhangon)*

Kérlek, felelj: találkoztál a hőssel? *(Súgva)*

Hangod ne kíméld, hallja csak.

MILF *(főnhangon)*

Polluxra, már beszéltem

Vele cukin, és jólesett, ahogy kívántam, úrnőm.

OSTROMVÁRY

Hallod, miket mond?

GYÜRKŐC

Hogyne. Boldog, hogy beszéltek már!

CSÚCSDOMBI

Elég mázlista lány!

OSTROMVÁRY

Nagyon szeret, úgy látszik.

GYÜRKÓC

Okkal.

CSÚCSDOMBI

Castorra, ez elképesztő, hogy színe elé kerültél;
Mondják, más csak ír, követet küld hozzá, mint egy királyhoz.

MILF

Bizony, nehéz is volt elé kerülnöm kérelmemmel.

GYÜRKÓC

A nőknél nagy-nagy hírben állsz.

OSTROMVÁRY

Venus kívánja: tűröm.

CSÚCSDOMBI

Hálát adok Venusnak és könyörgök, tőle kérem:
Legyen enyém, akit szeretek, akiért így könyörgök,
Legyen megértő hozzám, és vágyam ne higgye nyűgnek.

MILF

Remélem, így lesz. Bár nagyon sok nő rajong a hőséért,
De őket ő lenézi mind, te vagy bajnok szemében.

CSÚCSDOMBI

Szörnyen gyötör a félelem: fönt hordja majd az orrát...
Szándékát megmásítja-e, ha szemtől szembe lát majd?
Kifinomult ízlésével lenézi a külsőmet?...

MILF

Ne félj, ő nem csinál ilyet.

OSTROMVÁRY

Mert önmagát lenézi!

CSÚCSDOMBI

Félek, hogy eltúloztad a szépségemet előtte.

MILF

Volt gondom rá, hogy szebb legyél, mint ahogy ő gyanítja.

CSÚCSDOMBI

Polluxra, hogyha nem akar elvenni, babusgatom majd...
Térdét, s könyörgök. És ha még ezzel se győzhetem meg,
Kivégzem magam, mert tudom: nélküle nincsen élet.

OSTROMVÁRY

Megtiltom a nőnek a halált. Odamenjek?

GYÜRKÓC

Lebeszéllek!

Csak rontod árfolyamodat, ha ilyen könnyen engedsz;
Hadd jöjjön ő, keressen ő, rajongjon és imádjon!
Hagyd őt, nehogy még elveszítsd a jóneved, ha így lépsz.
Mert két halandónak jutott csak a földön – neked meg
A lesbosi Phaónnak – ez, hogy így szeresse egy nő.

CSÚCSDOMBI

Bemenjek a házba, vagy pedig kihívod, szép Ramónám?

MILF

Várjuk, kijön-e valaki.

CSÚCSDOMBI

De várni nem tudok, nézd,

Bemegyek.

MILF

Az ajtó zárva van.

CSÚCSDOMBI

Akkor betöröm.

MILF

Őrütl!

CSÚCSDOMBI

Ha volt szerelmes valaha, ha olyan bölcs, amilyen szép,
Elnézi, bármit is teszek szerelemből, és kegyes lesz.

GYÜRKÓC

Milyen veszettül ég szegény érte!

OSTROMVÁRY

De én is érte.

GYÜRKÓC

Csönd, meg ne hallja!

MILF

Most miért bámulsz? Mért nem kopogsz be?

CSÚCSDOMBI

Nincs bent Győző.

MILF

Honnan tudod?

CSÚCSDOMBI

Az illatát nem érzem,
Tudom, fölismerné az orrom, ha bent volna.

GYÜRKŐC

Hoppsza, jósol!

OSTROMVÁRY

Venustól kapta a jóserőt, mivel belém szerelmes.

CSÚCSDOMBI

Én azt hiszem, közelben áll szerelmem, a szagát érzem.

OSTROMVÁRY

Pollux, többet lát orra, mint szeme.

GYÜRKŐC

Mert vak a szerelemtől.

CSÚCSDOMBI

Jujj, támogass!

MILF

Mért?

CSÚCSDOMBI

El ne dőljek...

MILF

Mi van?

CSÚCSDOMBI

Alig állok.

Lelkem a szememen keresztül kiröppent.

MILF

Ugye, a harcost

Láttad?

CSÚCSDOMBI

Hát persze.

MILF

Nem látom, hol?

CSÚCSDOMBI

Látnád, ha szeretnéd.

MILF

Polluxra, ha engednéd, ugyanígy szeretném, mint te, én is.

GYÜRKŐC

Ahogy terád tekint, beléd bolondul mindegyik nő.

OSTROMVÁRY

Hisz Venus unokája volnék vagy mi?! Veled még nem közöltem?

CSÚCSDOMBI

Kérlek, kedves Ramónám, lépj hozzám!

OSTROMVÁRY
Hogy tisztel engem!

GYÜRKŐC
Felénk jön.

MILF
Titeket kereslek.

OSTROMVÁRY
És mi téged.

MILF
Parancsod
Szerint kihoztam asszonyom.

OSTROMVÁRY
Látom.

MILF
Nos, hívd magadhoz!

OSTROMVÁRY
Mert könyörögtél, nem vetem meg úgy, ahogy a többi.

MILF
Polluxra, megmukkanni sem lesz képes, ha eléd áll:
Ha rád tekint, ez a látvány nyomban elmetszi nyelvét.

OSTROMVÁRY
Segítenem kell a nő baján.

MILF
Hogy reszket és remeg, mert
Meglátott téged.

OSTROMVÁRY
Fegyveres férfiak is remegnek
Előttem, ne csodáld a nőt. De mondd meg már, mi kéne.

MILF
Hogy menj hozzá: holtáiglan veled szeretne élni.

OSTROMVÁRY
Hogy képzeled? Ha férje van, s a férje rajtakaphat...

MILF
Hiszen férjét már elhajtotta érted.

OSTROMVÁRY
Hogy tehette?

MILF
Mert hozománya volt a ház.

OSTROMVÁRY

Igen?

MILF

Bizony.

OSTROMVÁRY

Na, menjen

Haza: rögtön övé leszek.

MILF

Vigyázz, sokat ne várasd,

Ne kínozd testileg!

OSTROMVÁRY

Dehogy! Csak menjetek.

MILF

Megyünk már. –

(A két lány bemegy Vendégbaráthi házába. Megjelenik Hajó-Vontágh hajósruhában.)

OSTROMVÁRY

De mit látok?

GYÜRKŐC

Mit látsz?

OSTROMVÁRY

Valaki jön erre, nem tudom, ki,

Hajósruhában.

GYÜRKŐC

Hozzánk jön, főleg terád kíváncsi

Ez a hajós.

OSTROMVÁRY

Úgy látszik, a lányért jött.

GYÜRKŐC

Azt hiszem, ja.

HETEDIK JELENET

Hajó-Vontágh, Gyürkőc, Ostromváry

HAJÓ-VONTÁGH *(félre)*

Ha nem tudnám, hogy mások is pofátlanul
Trükköztek százezerszer vágyaik miatt,

Szégyellném, hogy ilyen ruhában jövök ide.
De hallottam: sok rosszat tettek eddig is:
Nos, jókhoz méltatlanul bűnöztek sokan
Szerelmükért; ez már bevett szokás, hajaj!
Nem említem: Achilles honfitársait
Hagyta meghalni... De itt van Gyürkőc Feri,
A harcossal tart. Megváltoztatom szavam: *(Fönnhangon)*
Jaj, mindegyik nő anyja a Késés maga;
Ha más miatt késünk, az nyilván semmiség
Ahhoz képest, amit nők miatt szenvedünk.
Tapasztalatból tudom, így pontosan...
És most Partíciát hívom, bekopogok. *(Zörget a kapun)*
Hé, van itt valaki?

GYÜRKŐC

Miért kopogsz? Mi kell,

Fiatalember?

HAJÓ-VONTÁGH

Partíciát keresem.

Az anyja küldött. Hogyha jön, hát jöjjön is!

Miatta késünk: vízre kéne szállni már...

OSTROMVÁRY

Már régen kész minden. Indulj, Gyürkőc fiam,

Aranyat, ékszeret, ruhát, drága holmikat

Páran vigyék hajójához, a főnök te vagy.

Fölhalmoztam az ajándékokat: vigye.

GYÜRKŐC

Megyek. *(Bemegy)*

HAJÓ-VONTÁGH *(utánakiált)*

Gyerünk már, Herkulesre!

OSTROMVÁRY

Nem marad

Soká. De ez mi? Mondd, szemednek mi baja?

HAJÓ-VONTÁGH

Van szemem, Herkulesre!

OSTROMVÁRY

S bal szemed?

HAJÓ-VONTÁGH

Figyelj:

Tenger vágytól van eggyel kevesebb szemem.
Ha nem szeretnék, megvolna a másik is!
De túl sokat váratnak.

OSTROMVÁRY

Tessék, jönnek is. *(Kilép Partícia sírva és Gyürkőc)*

NYOLCADIK JELENET

Gyürkőc, Partícia, Ostromváry, Hajó-Vontágh

GYÜRKŐC

Mit érsz el a sírásoddal?

PARTÍCIA

Hogyne sírnék? Elmegyek

Onnan, ahol tejben-vajban füröszötték.

GYÜRKŐC

Ez az ember

Jött anyádtól és húgodtól.

PARTÍCIA

Látom.

OSTROMVÁRY

Hé, Gyürkőc Feri!

GYÜRKŐC

Mit parancsolsz?

OSTROMVÁRY

Ajándékom, amit adtam, kihozattad?

HAJÓ-VONTÁGH

Partícia, halihó!

PARTÍCIA

Hahó!

HAJÓ-VONTÁGH

Anyád és húgod

Küldik velem üdvözetük.

PARTÍCIA

Legyenek mind boldogok.

HAJÓ-VONTÁGH

Kérik, gyere; míg jó a szél, fölvonnánk a vitorlát;
Ha nem fájna anyád szeme, velem jöttek volna el.

PARTÍCIA

Indulok, bár sok kedvem nincs. Szent kötelesség...

HAJÓ-VONTÁGH

Okos vagy.

OSTROMVÁRY *(félre)*

Hogyha nem velem élt volna, egész buta volna most is.

PARTÍCIA

Szenvedek, mert ilyen dögös férfitől kell válni, sajnós;
Mert te bárkit szellemessé varázsolsz, ha akarod;
Veled éltem, ezért volt a lelke erős, mindent győző:
S ez a díszem odalesz ma!

OSTROMVÁRY

Ne sírj!

PARTÍCIA

Muszáj sírnom, mikor

Téged nézlek.

OSTROMVÁRY

Nyugodj már meg!

PARTÍCIA

Csak tudom, nekem mi fáj...

GYÜRKŐC

Nem csodálom, Partícia, hogy könnyen kijöttél vele:
Lenyűgözött a szépsége, bátorsága, kelleme.
Én csak szolga vagyok, s mégis sírok, mivel válni kell.

PARTÍCIA

Kérlek, átölelhetlek még a válás előtt?

OSTROMVÁRY

Naná.

PARTÍCIA

Jaj, lelkem, jaj, szemem fénye! *(Elájul)*

GYÜRKŐC *(Hajó-Vontághnak)*

Kérlek, támogasd a lányt,

Ne sérüljön.

OSTROMVÁRY *(Gyürkőcnek)*

Mi ez, kérlek?

GYÜRKÓC

Mivel tőled válnia kell,

Sajnos rosszul lett szegény.

OSTROMVÁRY

Fuss be gyorsan folyadékért!

GYÜRKÓC

Nincs rá szükség, nyugodjon meg, te ne avatkozz bele,

Míg magához nem tér.

OSTROMVÁRY

Nagyon közel van egymáshoz fejük.

Nem helyes: szájad vidd arrébb szájáról, vigyázz, hajós!

HAJÓ-VONTÁGH

Csak figyeltem, lélegzik-e.

OSTROMVÁRY

Mért nem füleddel figyelsz?

HAJÓ-VONTÁGH

Ha akarod, elengedem.

OSTROMVÁRY

Nem, csak tartsd még!

GYÜRKÓC *(sírva)*

Én szegény!

OSTROMVÁRY *(a szolgálóinak)*

Menjetek már, hozzatok ki mindent, amit nekiadtam.

GYÜRKÓC *(a ház felé)*

Üdv neked is, Háziisten, mielőtt még elmegyek.

Szolgatársak, szolgatársnők, éljetez gondtalanul,

S rólam mindig pozitívan szóljatok, ha nem leszek.

OSTROMVÁRY

Nyugodj meg, Gyürkóc Feri.

GYÜRKÓC

Jaj, nem tudok nem sírni, mert

Elmegyek tőled.

OSTROMVÁRY

Nyugodj meg, túrj!

GYÜRKÓC

Tudom, mi fáj nekem.

212

PARTÍCIA *(mintha ájulásból ébredne)*

Mi ez? Mi történt? Mit látok? Szia, szép napom. Hol vagyok?

HAJÓ-VONTÁGH

Á, szia. Magadhoz tértél?

PARTÍCIA

Kit öleltem? Jaj nekem!

Magamnál vagyok? Meghaltam?

HAJÓ-VONTÁGH

Gyönyörűségem, ne félj!

OSTROMVÁRY

Mi történik ott?

GYÜRKÓC

Elhagyta eszmélete már megint. *(Félre)*

Jaj de félek, vacogok, hogy végül minden kiderül.

OSTROMVÁRY

Mi baj?

GYÜRKÓC

Az, hogy a sok holmit a városon visszük át:

Még téged szólnak meg érte.

OSTROMVÁRY

Magamét adtam, nem másét:

Senki mással nem törődöm. Isten óvjon, menjetek!

GYÜRKÓC

Csak miattad mondom.

OSTROMVÁRY

Rendben.

GYÜRKÓC

Isten veled!

OSTROMVÁRY

Veled is.

(Partícia, Cselényi és a szolgák elmennek.)

GYÜRKÓC

Rajta, gyorsan: majd követlek; a főnökkel kell beszélnem.

(Ostromvárynak)

Bár mindig is azt hitted, hogy hübbek mind a többiek

Hozzád, mint én, mégis minden jótettért hálás vagyok:

És ha rajtam állna, sokkal szívesebben szolgálnálak,

Mint hogy másnál szabad legyek.

OSTROMVÁRY

Nyugodj meg és bizakodj!

GYÜRKŐC

Jaj, jaj, hogyha eszembe jut: meg kell változnom nagyon,
Háborús témát feledve nőszokásokat tanulni!

OSTROMVÁRY

Légy erős!

GYÜRKŐC

De nem tudok már: minden vágyam elhagyott.

OSTROMVÁRY

Menj, kövesd őket, ne késs el.

GYÜRKŐC

Légy boldog!

OSTROMVÁRY

Te úgyszintén.

GYÜRKŐC

Kérlek, emlékezz majd rám, ha egyszer mégis szabad leszek
– Majd követet küldök hozzád! –, el ne hagyj!

OSTROMVÁRY

Á, nem szokásom.

GYÜRKŐC

És gondold meg akárhányszor: hozzád hű voltam nagyon!
Hogyha átgondolod, rájössz: ki volt jó hozzád és ki rossz.

OSTROMVÁRY

Számtalanszor észrevettem.

GYÜRKŐC

De most legjobban tudod:

És hogy ma mi történt, később majd még jobban megtudod.

OSTROMVÁRY

Alig bírom ki, hogy itt ne tartsalak.

GYÜRKŐC

Na, ne csináld:

Azt terjesztenék, hazug vagy, megszeged ígéreted,
És azt is, hogy hű személyzet rajtam kívül nem akad.
Kérnélek, ha itt maradni tisztességgel volna sansz;
De nincs mód, így ne marasztalj.

OSTROMVÁRY

Indulj!

GYÜRKŐC

Tűröm, bármi lesz.

OSTROMVÁRY

Légy szerencsés!

GYÜRKŐC

Jobb sietned.

OSTROMVÁRY

Újra mondom: ég veled. (*Gyürkőc elmegy*)

Eddig azt hittem, hogy ez volt legrosszabb szolgálóm között,
Most látom, mennyire hű volt. És ha jól meggondolom,
Tévedés, hogy menni hagytam. Most pedig behatolok
Szerelmemhez. Ahogy hallom, most nyílik az ajtaja.

KILENCEDIK JELENET

Fiú, Ostromváry

FIÚ (*kilép Vendégbaráthi házából; visszaszól*)

Mért sürgettek? Munkámat elég jól tudom:
A szép hőst megtalálom. És bárhol legyen,
Fáradtságot nem nézve előállítom.

OSTROMVÁRY

Ez a kölyök engem keres; elé megyek.

FIÚ

Hahó, érted jövök: köszöntlek, szép uram,
Akit a sok között főleg két isten óv,
Jó szívvel, bőkezűen.

OSTROMVÁRY

Kik?

FIÚ

Mars és Venus.

OSTROMVÁRY

De szellemes fiú!

FIÚ

Indulj, úrnóm hívat:

Kíván, kutat, rajongva rád vágyakozik.
Segítsd a vágyát! Mért állsz? Mért nem mész be?

OSTROMVÁRY

Megyek.

(*Bemegy Vendégbaráthi házába.*)

FIÚ

Na, ez saját magától a hálóba hullt.
A vezércsel kész van: az öreg lesben áll,
S nyakon csípi a kéjencet, aki azt hiszi,
Hogy szépségéért minden asszony üldözi,
Ha ránéz: bár nő, férfi egyként gyűlöli.
Megyek csatába: bentről hallom már a zajt.

ÖTÖDIK FELVONÁS

Vendégbaráthi, Ostromváry, Károly, Cselényi és az Ostorosok

VENDÉGBARÁTHI *(a ház előtt, beszél)*

Hozzátok ki; és ha nem jön, emeljétek föl: legyen
Ég és föld közt, és a lábát szakítsátok szét, fiúk.
(A szolgák kiteszkolják a lefegyverzett és levetkőztetett katonát.)

OSTROMVÁRY

Vendégbaráthi, könyörgök!

VENDÉGBARÁTHI

Könyörgésnek nincs helye.

Károly, jól ügyelj a késre, hogy elég éles legyen.

KÁROLY

Már rég vágyik a kéjelgő hasát felhasítani,
Hogy úgy csüngjön, mint a gyerek nyakán csüng a csörgettyű.

OSTROMVÁRY

Végem van!

VENDÉGBARÁTHI

Csak most lesz véged – korán mondod.

KÁROLY

Nekimenjek?

VENDÉGBARÁTHI

Várj, előbb még összeverjük dorongokkal.

KÁROLY

De nagyon!

VENDÉGBARÁTHI

Várj: kicsit kikérdezgetem, és ha füllent, megütöm.
Hogy mertél a más nevének udvarolni, te szemét?

OSTROMVÁRY

Isten úgy szeressen, önként jött hozzám.

VENDÉGBARÁTHI

Hazudik, pofozd!

OSTROMVÁRY

Várj, beszélek.

VENDÉGBARÁTHI *(a szolgálóknak)*

Mért pihentek?

OSTROMVÁRY

Szabad egy szót mondanom?

VENDÉGBARÁTHI

Na?

OSTROMVÁRY

Kértek rá, keressem föl.

VENDÉGBARÁTHI

Mért hallgattál rá? Nesze! *(Üti)*

OSTROMVÁRY

Úúú, eleget kaptam. Kérlek, hagyjatok már!

KÁROLY

Vághatom?

VENDÉGBARÁTHI

Ahogy tetszik: feszítsétek szét a fickót kétfelé.

OSTROMVÁRY *(Vendégbaráthinak)*

Herkulesre, mielőtt ütsz, te hallgass meg legalább.

VENDÉGBARÁTHI

Beszélj!

OSTROMVÁRY

Nem akartam: megtörtént... özvegynek állították;

A szolgáló volt a bűntárs, aki hozzá csábított.

VENDÉGBARÁTHI

Esküdj meg, nem bántasz senkit bosszúvágyban ezután

A verésért, amit kaptál és amit még kapni fogsz,

Hogyha innen elbocsátunk, te kis Venus-unoka.

OSTROMVÁRY

Jupiterre, Marsra mondom, már senkit se molesztálok,

Mert amit csak elszenvedtem, jogos mindegyik ütés;

S ha nem herélten távozom, enyhe volt a büntetés.

VENDÉGBARÁTHI

És ha esküd megszegeged majd?

OSTROMVÁRY

Örökre herélt legyek.

KÁROLY

Jól püföljük el még egyszer, aztán engedjük haza.

OSTROMVÁRY

Pártfogásodért cserébe áldjanak meg az istenek.

KÁROLY

Adj egy rakás aranyat!

OSTROMVÁRY

Mért?

KÁROLY

Hogy ma téged ép tökökkel

Engedjük ki a kezünkből, te kis Venus-unokácska.

Máskülönben dehogy mész el.

OSTROMVÁRY

Jó, adok.

KÁROLY

Azt jól teszed.

És ne hidd, hogy kardod, inged vagy köpenyed elviszed.

EGY OSTOROS

Üssem még vagy elereszted?

OSTROMVÁRY

Minden csontom puha már...

Ne bántsatok!

VENDÉGBARÁTHI

Oldjátok föl!

OSTROMVÁRY

A legjobban köszönöm.

VENDÉGBARÁTHI

Hogyha legközelebb rajtakaplak, csonkán távozol.

OSTROMVÁRY

Egy szavam sincs.

VENDÉGBARÁTHI

Menjünk már be, Károly.

(Bemegy a szolgálkkal a házba)

OSTROMVÁRY

Személyzetem

Látom itt.

(A szolgák, élükön Cselényivel, jönnek a kikötőből)

Na, útra kelt már Partícia? Na mi van?

CSELÉNYI

Már rég.

OSTROMVÁRY

Jaj!

CSELÉNYI

Jobban fáj majd, ha megtudod, amit tudok:

Az a gyapjúkendős szemű fiú nem volt tengerész.

OSTROMVÁRY

Hanem?

CSELÉNYI

Hát a lány barátja.

OSTROMVÁRY

Honnan tudod?

CSELÉNYI

Tudom, és kész.

Ahogy a kapun kiléptek, még fél percig sem haboztak

Nyalakodni, csókolózni.

OSTROMVÁRY

Nyomorult balfék vagyok!

Most jövök rá, megszívattak; fú, szemét Gyürkőc Feri,

Ő csalt ide a mocsárba. Jogosan, tény, ami tény.

Minden kujon megérdemli ezt a pofonadagot.

Aki retteg, az nem ugrál. Gyertek be!

Tapsoljatok!

Csiky Gergely (1885) és Devecseri Gábor (1941) fordításainak figyelembevételével

KARSAI GYÖRGY és TÉREY JÁNOS fordítása

TALÁLT VERS

Bertolt Brecht

(1898–1956)

A MINDENNAPI SZÍNHÁZRÓL

RÉSZLETEK

Ti művészek, akik nagy házakban,
mesterséges napfény alatt színházat játsztok
a néma sokaságnak, nézzétek meg olykor
azt a másik színházat, amely az utcán látható.
Azt a mindennapi, ezer arcú, hírnevet nem ismerő,
de oly igazán élő és földi, az emberi
együttélésből táplálkozó színházat, amely az utcán látható.
Itt utánozza a szomszédasszony a háziurat, s hűen mutatja
– ahogy a szóáradatát előadja –,
miként akarja eltéríteni a beszélgetést
a kilyukadt vízvezetékéről. A sétatéren
a fiúk estefelé eljátsszák a vihogó lányoknak,
hogy milyen ügyesen mutatják meg a mellüket, miközben
húzódognak tőlük. És az a részeg ott
a prédikáló papot utánozza, amint a szegényeket
a paradicsom gazdag mezőire utasítja. Milyen hasznos
hát ez a színház, komoly és vidám is,
egyben igaz! Nem papagáj és majom
játéka ez az utánzás, ezek nem csupán az utánzás kedvéért
játszanak, közömbösen
az iránt, amit mutatnak, csak azt bizonygatva, hogy
milyen jól tudnak utánozni, hanem
egy cél érdekében. Tehát
ti, nagy művészek, mesteri utánzók,
mögöttük el ne maradjatok! Bármennyire is
a tökélyt ostromolja művészetetek, el ne távolodjatok

nagyon ettől a mindennapi színháztól, amely
az utcán látható.
Nézzétek azt az embert ott az utca sarkán! Azt mutatja,
hogyan történt a baleset. A vezetőt
közvetlenül kiszolgáltatja a sokaság ítéletének. Mutatja, miként
ült a kormánykerék mögött, most pedig
az elgázolt ember – hihetőleg
egy idős férfi – szerepét játssza. Mindkettőről
csak annyit mond, hogy a baleset érthetővé válják, mégis
éppen eleget ahhoz, hogy a két ember megelevenedjék
előttetek. De
nem úgy ábrázolja őket, mintha
a balesetet nem kerülhették volna el. A baleset
így érthetővé, ám érthetlenné is válik, mivel
azok ketten másként is viselkedhettek volna, és valóban, most
azt mutatja,
hogyan mit kellett volna tenniük a baleset
elhárítására. Nincs semmi babonás
beletörődés ebben a mutogatásban, a halandókat
nem a csillagzatoknak szolgáltatja ki, hanem
csakis kettejük hibáit okolja.

Figyeljétek meg azt is,
hogyan milyen komolyan és gondosan utánoz. Ez az ember
tudja, hogy a játéka pontosságán sokminden megfordul:
az ártatlan
menekül-e a bajtól, a károsult
kap-e kártérítést. Nézzétek,
most elismétli, amit már egyszer eljátszott. Habozva
hívja segítségül az emlékezetét, mert
nem biztos afelől, hogy jól utánoz-e, meg-megáll,
majd egy másikat is felszólít, hogy
igazítsa helyre ezt vagy azt. Ti pedig
áhitattal szemléljétek!
És ámulva
láthattok valamit: az az utánzó
nem veszíti el az egyéniségét a játékban. Sohasem
azonosul egészen azzal, akit utánoz. Mindig

megmarad utánzónak, érdektelennek. A másik
nem vonta bele a dologba, tehát
nem osztja az érzéseit,
sem a véleményét. Csak keveset
tud róla. Az utánzás nyomán
nem születik egy harmadik személy – belőle és a másiktól,
valamennyire tehát mindkettőből összetéve –, akiben
egy szív dobog és
egy agyvelő gondolkozik. Érzékei birtokában
áll ott az utánzó, így ábrázolja
idegen szomszédját.
A titokzatos átalakulásról,
amely a ti színházaitokban állítólag végbemegy
az öltöző és a színpad között – színész
hagyja el az öltözőt, király
lép a színre –, ilyen varázslatról,
amin annyiszor láttam röhögni a sörösüveget
lóbáló díszletmunkásokat, itt nincs szó.
A mi utcasarki utánzónk
nem holdkóros, akit nem szabad megszólítani. És nem
istentiszteletet celebráló főpap. Bármikor
félbeszakíthatjátok: nyugodtan
válaszol, majd
a beszélgetés végeztével folytatja az előadást.

(-----)

Ám egy dologban értsünk szót: hiába csináljátok talán jobban
azt, amit az az ember csinál az utcasarkon, amannál
mégis kevesebbet adtok, ha
színhátszásokból valamennyire is hiányzik az értelem,
ha bármilyen
okból nem vág bele eléggé a néző életébe, és
így kevésbé hasznos.

NÉVJEGY

A szülője a dél-afrikai xhosa
ubuntu szó eredete. Aminek szó szerinti
jelentése: együtt, mert együtt.

Leopold

Lapunk állandó támogatói:

Aranka György Alapítvány, Nemzeti Kulturális Alap,
Communitas Alapítvány, Bethlen Gábor Alap



A szerkesztőség székhelye: Marosvásárhely, Tusnád u. 5. sz.; Postacím: 540027 Târgu Mureș, str. Tușnad 5, vagy Of. P. 1. C. P. 89; Telefon: 0040-(0)265-267091; 0040-(0)365-801946; Telefax és üzenetrögzítő: 0040-(0)265-267087; E-mail: lato@lato.ro; Kiadóhivatal: 540028 Târgu Mureș, str. Primăriei 2. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Nyomta az Alutus Rt., Csíkszereda. Igazgató: Hajdú Áron. Belföldi előfizetés egy évre 96, fél évre 48, negyedévre 24 lej. Külföldi olvasóinknak egy évre 35 EURO, tengerentúlra 45 USD. Előfizetéseket a szerkesztőségben veszünk föl.

ISSN 1220-5982